

MIN-LANG (2019) 18

Strasbourg, 10. ožujka 2020.

EUROPSKA POVELJA O REGIONALNIM ILI MANJINSKIM JEZICIMA

**Izvešće Odbora stručnjaka
predstavljeno Odboru ministara Vijeća Europe
u skladu s člankom 16. Povelje**

Šesto izvješće

HRVATSKA

Europskom poveljom o regionalnim ili manjinskim jezicima predviđen je kontrolni mehanizam za ocjenu načina na koji se Povelja primjenjuje u nekoj državi stranci, kako bi se, prema potrebi, dale preporuke za poboljšanje njezina zakonodavstva, politike i prakse. Središnja je sastavnica ovog postupka Odbor stručnjaka, osnovan u skladu s člankom 17. Povelje. Njegova je glavna svrha izvješćivanje Odbora ministara o svojoj ocjeni stranaka u pogledu ispunjavanja obveza, ispitivanje stvarnog položaja regionalnih ili manjinskih jezika u državi i, prema potrebi, poticanje stranke na postupno dostizanje više razine obvezanosti.

Kako bi olakšao ovu zadaću, Odbor ministara je, u skladu s člankom 15. stavkom 1., usvojio obrazac periodičnih izvješća koja je stranka dužna podnijeti glavnom tajniku. U tom se obrascu od države zahtijeva da izvjesti o konkretnoj primjeni Povelje, općoj politici za jezike zaštićene u skladu s Dijelom II. Povelje te podrobnije o svim mjerama koje su poduzete u primjeni odredaba odabranih za svaki jezik zaštićen u skladu s Dijelom III. Povelje. Stoga je prva zadaća Odbora stručnjaka razmotriti informacije sadržane u periodičnom izvješću za sve relevantne regionalne ili manjinske jezike na području predmetne države. Država je dužna objaviti periodično izvješće u skladu s člankom 15. stavkom 2.

Uloga je Odbora stručnjaka ocijeniti postojeće pravne akte, propise i stvarnu praksu koji se u svakoj državi primjenjuju na njezine regionalne ili manjinske jezike. U skladu s time je utvrdio svoje metode rada. Odbor stručnjaka prikuplja informacije od nadležnih tijela i neovisnih izvora unutar države kako bi dobio pošten i pravedan pregled stvarnog stanja jezika. Nakon uvodnog razmatranja periodičnog izvješća, Odbor stručnjaka po potrebi postavlja svakoj državi stranci određeni broj pitanja kako bi od nadležnih tijela pribavio dodatne informacije o pitanjima koja smatra nedovoljno razrađenima u samom izvješću. Nakon pisanog dijela postupka obično slijedi terenski posjet izaslanstva Odbora stručnjaka predmetnoj državi. Tijekom tog posjeta izaslanstvo se sastaje s tijelima i udrugama čiji je rad usko povezan s uporabom relevantnih jezika te se savjetuje s nadležnim tijelima o pitanjima na koja mu je skrenuta pozornost. Taj postupak prikupljanja informacija osmišljen je na način da Odboru stručnjaka omogući učinkovitiju ocjenu primjene Povelje u predmetnoj državi.

Nakon zaključenja ovog postupka Odbor stručnjaka donosi svoje izvješće. Nakon što Odbor stručnjaka donese ovo evaluacijsko izvješće, ono se dostavlja nadležnim tijelima predmetne države stranke kako bi se mogla očitovati o njemu u određenom roku. Evaluacijsko izvješće zatim se objavljuje zajedno s eventualnim očitovanjem nadležnih tijela države stranke. Taj se dokument zatim upućuje Odboru ministara radi donošenja njegovih preporuka državi stranci, na temelju preporuka predloženih u evaluacijskom izvješću.

SADRŽAJ

Sažetak	5
Poglavlje 1. Položaj regionalnih ili manjinskih jezika u Republici Hrvatskoj – najnovija kretanja i trendovi	6
1.1 Opća kretanja u politikama, zakonodavstvu i praksi u vezi s regionalnim ili manjinskim jezicima u Hrvatskoj	7
1.2 Položaj svakog pojedinog regionalnog ili manjinskog jezika u Republici Hrvatskoj	17
Poglavlje 2. Ispunjavanje obveza Republike Hrvatske u okviru Europske povelje o regionalnim ili manjinskim jezicima i preporuke	20
2.1 Bajaški rumunjski	20
2.1.1 Ispunjavanje obveza Republike Hrvatske preuzetih Europskom poveljom o regionalnim ili manjinskim jezicima u pogledu zaštite i promicanja bajaškog rumunjskog jezika	20
2.1.2 Preporuke Odbora stručnjaka za poboljšanje zaštite i promicanja bajaškog rumunjskog jezika u Republici Hrvatskoj	21
2.2 Češki jezik	22
2.2.1 Ispunjavanje obveza Republike Hrvatske preuzetih Europskom poveljom o regionalnim ili manjinskim jezicima u pogledu zaštite i promicanja češkog jezika	22
2.2.2 Preporuke Odbora stručnjaka za poboljšanje zaštite i promicanja češkog jezika u Republici Hrvatskoj	25
2.3 Njemački jezik	26
2.3.1 Ispunjavanje obveza Republike Hrvatske preuzetih Europskom poveljom o regionalnim ili manjinskim jezicima u pogledu zaštite i promicanja njemačkog jezika	26
2.3.2 Preporuke Odbora stručnjaka za poboljšanje zaštite i promicanja njemačkog jezika u Republici Hrvatskoj	27
2.4 Mađarski jezik	28
2.4.1 Ispunjavanje obveza Republike Hrvatske preuzetih Europskom poveljom o regionalnim ili manjinskim jezicima u pogledu zaštite i promicanja mađarskog jezika	28
2.4.2 Preporuke Odbora stručnjaka za poboljšanje zaštite i promicanja mađarskog jezika u Republici Hrvatskoj	31
2.5 Istrorumunjski jezik	33
2.5.1 Ispunjavanje obveza Republike Hrvatske preuzetih Europskom poveljom o regionalnim ili manjinskim jezicima u pogledu zaštite i promicanja istrorumunjskog jezika	33
2.5.2 Preporuke Odbora stručnjaka za poboljšanje zaštite i promicanja istrorumunjskog jezika u Republici Hrvatskoj	34
2.6 Talijanski jezik	35
2.6.1 Ispunjavanje obveza Republike Hrvatske preuzetih Europskom poveljom o regionalnim ili manjinskim jezicima u pogledu zaštite i promicanja talijanskog jezika	35
2.6.2 Preporuke Odbora stručnjaka za poboljšanje zaštite i promicanja talijanskog jezika u Republici Hrvatskoj	38
2.7 Rusinski jezik	39
2.7.1 Ispunjavanje obveza Republike Hrvatske preuzetih Europskom poveljom o regionalnim ili	

	manjinskim jezicima u pogledu zaštite i promicanja rusinskog jezika.....	39
2.7.2	Preporuke Odbora stručnjaka za poboljšanje zaštite i promicanja rusinskog jezika u Republici Hrvatskoj.....	42
2.8	Srpski jezik.....	44
2.8.1	Ispunjavanje obveza Republike Hrvatske preuzetih Europskom poveljom o regionalnim ili manjinskim jezicima u pogledu zaštite i promicanja srpskog jezika.....	44
2.8.2	Preporuke Odbora stručnjaka za poboljšanje zaštite i promicanja srpskog jezika u Republici Hrvatskoj.....	47
2.9	Slovački jezik.....	49
2.9.1	Ispunjavanje obveza Republike Hrvatske preuzetih Europskom poveljom o regionalnim ili manjinskim jezicima u pogledu zaštite i promicanja slovačkog jezika.....	49
2.9.2	Preporuke Odbora stručnjaka za poboljšanje zaštite i promicanja slovačkog jezika u Republici Hrvatskoj.....	52
2.10	Slovenski jezik.....	53
2.10.1	Ispunjavanje obveza Republike Hrvatske preuzetih Europskom poveljom o regionalnim ili manjinskim jezicima u pogledu zaštite i promicanja slovenskog jezika.....	53
2.10.2	Preporuke Odbora stručnjaka za poboljšanje zaštite i promicanja slovenskog jezika u Republici Hrvatskoj.....	54
2.11	Ukrajinski jezik.....	55
2.11.1	Ispunjavanje obveza Republike Hrvatske preuzetih Europskom poveljom o regionalnim ili manjinskim jezicima u pogledu zaštite i promicanja ukrajinskog jezika.....	55
2.11.2	Preporuke Odbora stručnjaka za poboljšanje zaštite i promicanja slovenskog jezika u Republici Hrvatskoj.....	58
Poglavlje 3.	[Prijedlozi za] preporuke Odbora ministara Vijeća Europe.....	59
Prilog I.:	Isprava o ratifikaciji.....	60
Prilog II.:	Primjedbe hrvatskih vlasti.....	62

Sažetak

Europska povelja o regionalnim ili manjinskim jezicima stupila je na snagu u Republici Hrvatskoj 1998. godine. Češki, mađarski, talijanski, rusinski, srpski, slovački i ukrajinski jezik obuhvaćeni su Dijelom II. (članak 7.) i Dijelom III. (članci 8. – 14.), dok su bajaški rumunjski, njemački, istrorumunjski i slovenski jezik obuhvaćeni samo Dijelom II. (članak 7.) Povelje.

U području obrazovanja za neke manjinske jezike nedostaje kontinuitet na različitim razinama obrazovanja s obzirom na provedbu modela A, B i C. Model C predviđa dva do pet školskih sati nastave jezika i književnosti nacionalne manjine, uz geografiju, povijest, glazbenu i likovnu umjetnost u odnosu na manjinski jezik. Međutim, u nekim se slučajevima manjinski jezik uči samo dva sata tjedno, što je očito nedovoljno. Prema izvješću, u kurikulumu su uzete u obzir mjere podizanja svijesti i povijest jezika i kultura nacionalnih manjina u okviru predmeta Građanski odgoj i obrazovanje, no nije jasno kako se to provodi u praksi. Postoji interes za obrazovanje na njemačkom i talijanskom jeziku u dodatnim općinama. Nastava istrorumunjskog jezika ne izvodi se u školama. Budući da je taj jezik ozbiljno ugrožen, trebalo bi ga hitno uvesti u obrazovanje.

Potrebno je uvesti ravnopravnu službenu uporabu manjinskih jezika u dodatnim općinama u kojima živi dovoljan broj govornika manjinskih jezika te bi se ti jezici trebali upotrebljavati u tijelima odgovarajućih jedinica područne (regionalne) i lokalne samouprave i u područnim jedinicama tijela državne uprave. Iako su neki manjinski jezici, npr. talijanski, prisutni u javnoj domeni, drugi manjinski jezici trebali bi biti vidljiviji u jezičnom krajoliku i češće se upotrebljavati u javnoj domeni. U pogledu srpskog jezika, ćirilčno pismo ne rabi se u dovoljnoj mjeri u radu općina i u natpisima.

Kad je riječ o medijima, dvije tjedne emisije javne televizije, „Prizma” i „Manjinski mozaik”, nude sadržaj na manjinskim jezicima i o njima. Međutim, njihovo ograničeno trajanje, neredovito emitiranje na određenim jezicima i odsutnost nekih manjinskih jezika otežavaju ispunjavanje ove obveze. Postoje novine na nekim manjinskim jezicima; za ostale manjinske jezike trebali bi se objavljivati članci na tim jezicima najmanje jednom tjedno, među ostalim i na Internetu.

Obveze iz Povelje u području kulturnih aktivnosti i ustanova (članak 12.) te u području gospodarskog i socijalnog života (članak 13.) ispunjene su.

Ovo šesto evaluacijsko izvješće Odbora stručnjaka temelji se na političkoj i pravnoj situaciji u trenutku posjeta Odbora stručnjaka Republici Hrvatskoj u rujnu 2019.

Poglavlje 1. Položaj regionalnih ili manjinskih jezika u Republici Hrvatskoj – najnovija kretanja i trendovi

1. Europska povelja o regionalnim ili manjinskim jezicima (dalje u tekstu „Povelja”) sporazum je Vijeća Europe kojim se države članice obvezuju na zaštitu i promicanje tradicionalnih manjinskih jezika u zemlji u svim područjima javnog života: obrazovanju, pravosudnim tijelima, upravnim tijelima i javnim službama, medijima, kulturnim aktivnostima i ustanovama, gospodarskom i društvenom životu te prekograničnoj kulturnoj razmjeni. Hrvatska je potpisala i ratificirala Povelju 5. studenoga 1997. Povelja je stupila na snagu u Republici Hrvatskoj 1. ožujka 1998. i primjenjuje se na sljedeće jezike: bajaški rumunjski, češki, njemački, mađarski, istrorumunjski, talijanski, rusinski, srpski, slovački, slovenski i ukrajinski jezik. Bajaški rumunjski, njemački, istrorumunjski i slovenski jezik obuhvaćeni su samo Dijelom II. (članak 7.), dok su ostali jezici zaštićeni u okviru Dijela II. i Dijela III. (članci 8. – 14.) Povelje.

2. Člankom 15. stavkom 1. Povelje od država članica zahtijeva se podnošenje trogodišnjih izvješća o primjeni Povelje.¹ Hrvatske vlasti dostavile su svoje šesto periodično izvješće sa znatnim zakašnjenjem 24. lipnja 2019., gotovo pet i pol godina nakon petog periodičnog izvješća. Ovo šesto evaluacijsko izvješće Odbora stručnjaka temelji se na informacijama iz periodičnog izvješća, odgovorima hrvatskih vlasti na upitnik, informacijama dobivenim od predstavnika govornika manjinskih jezika tijekom terenskog posjeta (9. – 12. rujna 2019.) i pisanim izjavama udruga koje zastupaju govornike bajaškog rumunjskog, njemačkog, talijanskog i slovenskog jezika u skladu s člankom 16. stavkom 2. Povelje. Odbor stručnjaka zahvaljuje hrvatskim vlastima na dobroj suradnji tijekom terenskog posjeta.

3. Periodično izvješće Republike Hrvatske ne sadrži informacije o primjeni svih obveza iz Povelje na svaki pojedini manjinski jezik. Zbog nedostatka informacija za pojedine jezike Odbor stručnjaka morao je nadležnim tijelima uputiti upitnik. Odbor stručnjaka poziva hrvatske vlasti da u svoje sljedeće periodično izvješće uključe informacije o provedbi svih obveza iz Povelje za svaki pojedini manjinski jezik, u skladu s obrascem koji je usvojio Odbor ministara 2. svibnja 2019.²

4. Poglavlje 1. ovog evaluacijskog izvješća usredotočeno je na opća kretanja i trendove u pogledu regionalnih ili manjinskih jezika u Hrvatskoj te na stanje tih jezika. U njemu se posebno razmatraju mjere koje su hrvatske vlasti poduzele kako bi odgovorile na preporuke Odbora stručnjaka i Odbora ministara na kraju petog ciklusa praćenja te se ujedno ističu nova pitanja. U poglavlju 2. naveden je detaljan pregled stanja provedbe svake obveze Republike Hrvatske u pogledu određenog jezika, kao i preporuke upućene hrvatskim vlastima. Na temelju svoje ocjene, u poglavlju 3. Odbor stručnjaka predlaže preporuke koje će Odbor ministara uputiti Vladi Republike Hrvatske, kako je propisano člankom 16. stavkom 4. Povelje.

5. Što se tiče detaljnog pravnog razmatranja svake obveze, Odbor stručnjaka upućuje na svoje **peto evaluacijsko izvješće o primjeni Povelje u Republici Hrvatskoj (ECRML(2015)2³)**.

6. Ovo se izvješće temelji na političkoj i pravnoj situaciji u trenutku terenskog posjeta Odbora stručnjaka Hrvatskoj u rujnu 2019. Ovo evaluacijsko izvješće Odbor stručnjaka je usvojio 7. studenoga 2019.

¹ Od 1. srpnja 2019. primjenjuju se nova pravila (vidjeti CM/Del/Dec(2018)1330/10.4e).

² Obrasci za periodična izvješća o primjeni Europske povelje o regionalnim ili manjinskim jezicima koja dostavljaju države članice, CM(2019)69 final

³ <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016806d86e8>

1.1 Opća kretanja u politikama, zakonodavstvu i praksi u vezi s regionalnim ili manjinskim jezicima u Hrvatskoj

Romski jezik

7. Prilikom ratifikacije Povelje 1997. Republika Hrvatska izrazila je rezervu da „(...) neće se primjenjivati odredbe članka 7. stavka 5. Povelje.” Članak 7. stavak 5. odnosi se na promicanje neteritorijalnih jezika. S obzirom na postignute standarde zaštite manjina u Republici Hrvatskoj, Odbor stručnjaka, povjerenik za ljudska prava, posebni predstavnik glavnog tajnika za pitanja Roma i drugi predstavnici Vijeća Europe u više su navrata poticali Hrvatsku da povuče rezervu.⁴ Hrvatske su vlasti 2013. obavijestile Vijeće Europe da će provesti preporuku za povlačenje rezerve i primjenu Povelje na romski jezik. Iako Hrvatska to još nije učinila, nadležna tijela i u ovom ciklusu praćenja ponavljaju da razmatraju mogućnost povlačenja rezerve. Odbor stručnjaka i dalje smatra da bi povlačenje rezerve bio vrlo pohvalan korak u duhu Povelje i poziva hrvatske vlasti da dovrše taj postupak što je prije moguće, a da u međuvremenu već primjenjuju Povelju na romski jezik.

Teritorijalni opseg primjene Povelje

8. U svojoj izjavi sadržanoj u ispravi o ratifikaciji Hrvatska je izjavila: „Na temelju članka 1. stavka b) Europske povelje o regionalnim ili manjinskim jezicima Republika Hrvatska izjavljuje da se u smislu hrvatskog zakonodavstva pojam »područje na kojem se regionalni ili manjinski jezici upotrebljavaju« odnosi na ona područja na kojima su, na temelju članka 12. Ustava Republike Hrvatske i članaka 7. i 8. Ustavnog zakona o ljudskim pravima i slobodama i o pravima etničkih i nacionalnih zajednica ili manjina, jedinice lokalne samouprave svojim statutima uvele službenu uporabu manjinskog jezika.”

9. U smislu ove izjave, koja ne predstavlja rezervu u odnosu na Povelju, Povelja se primjenjuje samo ako je manjinski jezik u ravnopravnoj službenoj uporabi⁵ kao posljedica jedne od sljedećih situacija:

- pripadnici određene nacionalne manjine čine najmanje jednu trećinu stanovništva jedinice lokalne samouprave (tj. grada ili općine), čime nastaje obveza uvođenja ravnopravne službene uporabe dotičnog manjinskog jezika;
- ako je udio pripadnika nacionalne manjine u stanovništvu manji od trećine, jedinica lokalne samouprave može propisati ravnopravnu službenu uporabu svojim statutom (dobrovoljno uvođenje ravnopravne službene uporabe manjinskog jezika);
- ravnopravna službena uporaba predviđena je međunarodnim sporazumima;
- jedinica područne (regionalne samouprave) na čijem su području jedinice lokalne samouprave uvele u ravnopravnu službenu uporabu manjinskih jezika propisuje isto svojim statutom.

10. U svojim prethodnim evaluacijskim izvješćima Odbor stručnjaka primijetio je u skladu sa svojim standardnim tumačenjem⁶ da taj visoki prag (najmanje trećina lokalnog stanovništva) nije u skladu s Poveljom. Taj je problem samo djelomično ublažen mogućnošću jedinica lokalne samouprave da dobrovoljno uvedu ravnopravnu službenu uporabu manjinskih jezika jer je odluka o tome prepuštena pojedinačnim jedinicama lokalne samouprave te je izostalo dosljedno praćenje. U tom kontekstu, Odbor stručnjaka smatrao je da navedena izjava i nacionalno zakonodavstvo nisu predstavljali valjano ograničenje obveza Republike Hrvatske proizašlih iz Poveljom te su odlučili ocijeniti situaciju u područjima u kojima postoji tradicionalna prisutnost i dostatan broj govornika manjinskih jezika. U petom ciklusu praćenja Odbor ministara preporučio je hrvatskim vlastima da „**revidiraju postojeći prag i povećaju napore za uvođenje ravnopravne službene uporabe manjinskih jezika u onim područjima u kojima postoji dovoljan broj govornika**”.

⁴ 2. evaluacijsko izvješće, ECRML(2005)3, točka 14.; 4. evaluacijsko izvješće, ECRML(2010)9, t. 86.;Izvješće povjerenika za ljudska prava Vijeća Europe, CommDH(2010)20, t. 150.

⁵ Taj se izraz koristi u Zakonu o uporabi jezika i pisma nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj, a odnosi se na dodatni službeni jezik uz hrvatski jezik.

⁶ Vidjeti npr. 7. izvješće Odbora stručnjaka o Švicarskoj, MIN-LANG(2019)10, točku 29.; 1. izvješće Odbora stručnjaka o Slovačkoj Republici, ECRML(2007)1, točke 592. – 593.; 1. izvješće Odbora stručnjaka o Rumunjskoj, ECRML(2012)3, t. 35. i 37.; 3. izvješće Odbora stručnjaka o Crnoj Gori, ECRML(2015)3, t. 21.; 2. izvješće Odbora stručnjaka o Poljskoj, ECRML(2015)7, t. 91.;3. izvješće Odbora stručnjaka o Srbiji, ECRML(2016)1, točke 15. – 17.;2. izvješće Odbora stručnjaka o Bosni i Hercegovini, ECRML(2016)3, točke 24. – 31.; 6. izvješće Odbora stručnjaka o Mađarskoj, ECRML(2016)6, t. 21.; 4. izvješće Odbora stručnjaka o Armeniji, CM(2017)49, t. 14. – 15.; 3. izvješće Odbora stručnjaka o Ukrajini, CM(2017)97, t. 25.

11. U Šestom periodičnom izvješću Republike Hrvatske navode se jedinice lokalne samouprave u kojima su manjinski jezici u ravnopravnoj službenoj uporabi i) jer je dostignut prag od „najmanje jedne trećine”, ili ii) ako to nije slučaj, jedinica lokalne samouprave dobrovoljno je uvela ravnopravnu službenu uporabu manjinskog jezika na cjelokupnom području jedinice ili u pojedinačnim naseljima izmjenom svojeg statuta. Stanje za pojedine jezike je sljedeće: češki (na temelju praga: jedna jedinica lokalne samouprave / na temelju statuta: dvije jedinice lokalne samouprave), mađarski (jedna/tri), talijanski (jedna/19), rusinski (nijedna/jedna), srpski (23/jedna), slovački (jedna/nijedna). Ukrajinski jezik nije u ravnopravnoj službenoj uporabi u nijednoj jedinici lokalne samouprave.

12. U promatranom razdoblju tri dodatne jedinice lokalne samouprave u kojima pripadnici nacionalne manjine čine najmanje jednu trećinu stanovništva prema Popisu stanovništva 2011. uvele su srpski i slovački jezik u ravnopravnu službenu uporabu, to jest grad Vrbovsko (35,22% Srba) i općina Punitovci (36,94% Slovaka) u 2015. te općina Plaški (45,55% Srba) u 2017. Odbor stručnjaka pozdravlja te odluke, ali napominje da nema slučajeva u kojima je udio manjinskog stanovništva manji od trećine. Nadalje, čini se da u nekim jedinicama lokalne samouprave manjinski jezici više nisu u ravnopravnoj službenoj uporabi u usporedbi sa stanjem u prethodnom ciklusu praćenja.⁷

13. Gradsko vijeće Grada Vukovara/Вуковара (34,87% Srba) donijelo je posebno spornu odluku kojom je 2015. izmijenjen gradski statut na način da srpski jezik više nije bio u ravnopravnoj službenoj uporabi. Odbor stručnjaka od hrvatskih je vlasti zatražio pojašnjenje te je pratio stanje između dvaju ciklusa praćenja. Pokrenut je postupak pred Ustavnim sudom za ocjenu ustavnosti određenih odredaba statutarnih odluka. Ustavni sud je 2019. ukinuo diskriminirajuće odredbe. Međutim, Gradskom vijeću prepušteno je da uskladi svoj statut sa zakonom. Iako je u potpunosti svjestan osjetljive prirode ovog pitanja, Odbor stručnjaka podsjeća hrvatske vlasti na obvezu uporabe ćirilice u području uprave, koja proizlazi iz Povelje. Naime, valja imati na umu da je ćirilica pismo srpskog, rusinskog i ukrajinskog jezika, koji su u uporabi u tom području.

14. S obzirom na rezultate Popisa stanovništva 2011. („stanovništvo prema narodnosti”), Odbor stručnjaka napominje da i dalje postoji znatan broj jedinica lokalne samouprave s dovoljnim udjelom pripadnika nacionalnih manjina koje još nisu uvele pripadajući manjinski jezik u ravnopravnu službenu uporabu. To se posebno odnosi na srpski jezik (npr. 27,46% Srba u Gradu Glini, Sisačko-moslavačka županija⁸; 17,72% u Gradu Ogulinu, Karlovačka županija). To se odnosi i na druge jezike u nekim jedinicama lokalne samouprave, na primjer, češki jezik (17,12% u Gradu Grubišnom Polju, Bjelovarsko-bilogorska županija), mađarski (24,58% u Općini Draž, Osječko-baranjska županija), slovački (13,82% u Gradu Iloku, Vukovarsko-srijemska županija) i rusinski jezik (17,38% u Općini Tompojevci, Vukovarsko-srijemska županija). Budući da ukrajinski jezik nije u ravnopravnoj službenoj uporabi u nijednoj jedinici lokalne samouprave, važno je napomenuti da u Republici Hrvatskoj najveći udio Ukrajinaca u stanovništvu (7,55%) ima Općina Bogdanovci (Vukovarsko-srijemska županija). Osim toga, problematično je što se ne uzima sustavno u obzir apsolutan broj pripadnika nacionalnih manjina u jedinicama lokalne samouprave. Na primjer, 2.445 Talijana koji žive u Gradu Rijeci dovoljan je broj za primjenu odredbi Povelje, ali oni čine samo 1,9% lokalnog stanovništva. U svojoj izjavi podnesenoj Odboru stručnjaka predstavnici talijanske manjine zalažu se za dvojezičnost uprave u Rijeci i Labinu (Istarska županija). Postoji i inicijativa za uvođenje dvojezičnih natpisa u Rijeci.

⁷ Vidjeti 5. periodično izvješće Republike Hrvatske, MIN-LANG(2014)PR 2, str. 37. – 40. i 6. periodično izvješće, MIN-LANG(2019)PR 6, str. 35. – 36.

⁸ U izvješću se koriste engleski prijevodi naziva županija kojima se koristi hrvatski Državni zavod za statistiku.

15. Prethodno navedeni podaci ponovno potvrđuju da postupak predviđen izjavom iz 1997. nije prilagođen Povelji. Prag od „najmanje jedne trećine” očigledno je previsok i njime se ne osigurava da odgovarajuće jedinice lokalne samouprave primjenjuju Povelju. U isto vrijeme, državna tijela ne bave se konkretno relevantnim jedinicama lokalne samouprave u kojima je udio manjinskoga stanovništva manji od trećine, već su i dalje usredotočeni na jedinice u kojima je dosegnut taj prag (vidjeti točku 12.). U tom pogledu i dalje ne postoji jasna i sveobuhvatna teritorijalna osnova za primjenu Povelje. Odbor stručnjaka stoga ponavlja da se Povelja primjenjuje i na one jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave u kojima manjinski govornici ne čine najmanje trećinu stanovništva, ali ipak predstavljaju dovoljan broj za primjenu obveza koje proizlaze iz Povelje.

16. Kao što su Odbor stručnjaka i Odbor ministara preporučili u petom ciklusu praćenja, hrvatske vlasti trebale bi revidirati navedeni prag. Osim usvajanja nižeg praga, nadležna tijela trebala bi poduzeti korake kako bi se osiguralo da svaki manjinski jezik bude uveden u ravnopravnu službenu uporabu u onim jedinicama lokalne samouprave u kojima se njime koristi dovoljan broj govornika za primjenu Povelje. Kao što je prikazano na primjeru ukrajinskog jezika, ta bi mjera trebala obuhvaćati barem općinu u kojoj govornici manjinskog jezika imaju najveću (relativnu ili apsolutnu) koncentraciju. U tu svrhu hrvatske vlasti trebale bi se obratiti dotičnim jedinicama lokalne samouprave i potaknuti ih, među ostalim i financijskom pomoći, da u svoje statute uvedu ravnopravnu službenu uporabu odgovarajućeg manjinskog jezika.

Uporaba regionalnih ili manjinskih jezika u obrazovanju

17. Prema Izvješću Republike Hrvatske, predškolski odgoj i obrazovanje na manjinskom jeziku ostvaruju se na češkom, njemačkom, mađarskom, talijanskom i srpskom jeziku. Od 2014. do 2018. broj upisane djece povećao se za češki jezik (+11%), njemački (+27%) i talijanski (+4%), a smanjio se za mađarski (-14%) i srpski jezik (-5%). Predškolski odgoj i obrazovanje ne ostvaruju se na bajaškom rumunjskom, istrorumunjskom, rusinskom, slovačkom, slovenskom i ukrajinskom jeziku. Odbor stručnjaka naglašava važnost predškolskog odgoja i obrazovanja za kontinuitet obrazovanja na manjinskim jezicima.

18. Postoje tri modela obrazovanja na manjinskom jeziku u osnovnim školama, gimnazijama i srednjim strukovnim školama: Model A predviđa da se cjelokupna nastava izvodi na jeziku i pismu nacionalne manjine uz obvezno učenje hrvatskog jezika; Model B je dvojezičan model, pri čemu se nastava prirodoslovne skupine predmeta izvodi na hrvatskom jeziku, a društvene skupine predmeta i predmeta povezanih s nacionalnom manjinom u posebnim odjelima na jeziku i pismu te nacionalne manjine; Model C sastoji se od nastavnog programa na manjinskom jeziku u trajanju od dva do pet školskih sati tjedno, uz redovitu nastavu na hrvatskom jeziku, a obuhvaća učenje jezika i književnosti nacionalne manjine, geografije, povijesti, glazbene i likovne umjetnosti.

19. Učinkovitost Modela C otežava činjenica da se u nekim slučajevima manjinski jezik upotrebljava samo dva školska sata tjedno. U tom kontekstu valja imati na umu da je jedan od ciljeva obrazovanja na manjinskom jeziku dostizanje određenog stupnja tečnosti i znanja koji učeniku omogućuju uporabu tog jezika u javnom životu, među ostalim i u područjima za koja je Hrvatska ratificirala Povelju. Također, njime bi se trebalo podupirati i poticati prijenos znanja jezika unutar obitelji i pismenost na manjinskom jeziku. Stoga nastava na manjinskom jeziku u trajanju od samo dva školska sata tjedno ne ispunjava zahtjeve Povelje, posebno ako se ne radi o čvrsto utemeljenom manjinskom jeziku sa snažnom zajednicom govornika. Stoga bi hrvatske vlasti trebale povećati minimalan tjedni broj sati nastave manjinskog jezika na više od dva sata prema Modelu C.⁹

20. Modeli A, B i C trenutačno se primjenjuju na sve regionalne ili manjinske jezike osim bajaškog rumunjskog i istrorumunjskog jezika. Prema periodičnom izvješću Republike Hrvatske,

- Model A primjenjuje se u osnovnim i srednjim školama na mađarski, talijanski i srpski jezik, a samo u osnovnim školama na češki jezik;
- Model B primjenjuje se na češki, mađarski i srpski jezik u osnovnim školama te na češki u srednjim

⁹ Vidjeti npr. 4. evaluacijsko izvješće Odbora stručnjaka o Srbiji, CM(2018)144, točku 8.; 2. Izvješće Odbora stručnjaka o Švicarskoj (ECRML(2004)6), t. 44.; Jean-Marie Woehrling: „The European Charter for Regional or Minority Languages – a critical commentary“, Vijeće Europe 2005., str. 150.

školama;

- Model C primjenjuje se u osnovnim školama na češki, njemački, mađarski, rusinski, srpski, slovački, slovenski i ukrajinski jezik, kao i u srednjim školama na češki, mađarski, talijanski, srpski, slovački i slovenski jezik.

21. Trenutačno se u strukovnim školama izvodi nastava samo pet jezika: češkog, njemačkog, mađarskog, talijanskog i srpskog jezika. Odbor stručnjaka obaviješten je tijekom terenskog posjeta da je nastava češkog jezika u strukovne škole uvedena u 2019. (medicinska škola u Bjelovaru).

22. Općenito, Odbor stručnjaka napominje da je stanje mađarskog, talijanskog i srpskog jezika u obrazovanju i dalje dobro. Nastava tih jezika ili na tim jezicima dostupna je od razine predškolskog odgoja i obrazovanja do razine strukovnog obrazovanja, iako ne uvijek u svim mjestima u kojima postoji interes (vidjeti u nastavku).

23. Međutim, za ostale manjinske jezike ne postoji potpuni kontinuitet obrazovanja:

- nastava njemačkog jezika prema Modelu C ne izvodi se u srednjoškolskom obrazovanju;
- nastava rusinskog i ukrajinskog jezika ne izvodi se predškolskim ustanovama, gimnazijama i srednjim strukovnim školama;
- slovački jezik trenutačno se ne rabi u predškolskom odgoju i obrazovanju te strukovnom obrazovanju;
- slovenski jezik ne rabi se u predškolskom odgoju i obrazovanju.

24. Odbor stručnjaka također napominje da je broj učenika koji uče češki u srednjim školama nizak u usporedbi s brojem učenika koji uče taj jezik u osnovnoškolskom obrazovanju. Tijekom terenskog posjeta predstavnici govornika češkog jezika objasnili su da je razlog tomu činjenica da učenici moraju putovati u odgovarajuću srednju školu i nastava češkog u kasno doba dana. Općenito je problem što učenici koji završe osnovnu školu u kojoj se primjenjuju modeli A, B ili C odabiru različite srednje škole, od kojih ne nude sve nastavak obrazovnog modela za manjinske jezike.

25. Tijekom terenskog posjeta i u pisanoj izjavi predstavnici govornika talijanskog jezika istaknuli su da bi htjeli da se talijanski jezik uči kao tradicionalan jezik tog područja, a ne kao strani jezik, u svim osnovnim i srednjim školama u područjima u kojima je talijanski jezik u ravnopravnoj službenoj uporabi. Nadalje, naveli su da postoji zanimanje za osnovnoškolsko obrazovanje na talijanskom jeziku u dodatnim općinama u kojima se govori talijanski jezik, uključujući i područja koja nisu dvojezična (na primjer, Zadar i Pakrac). Osim toga, postoji interes za predškolski odgoj i osnovnoškolsko obrazovanje na njemačkom jeziku (Model C) u dodatnim općinama u kojima aktivno djeluje udruga njemačke nacionalne manjine (npr. Đakovo, Sirač, Vukovar i Zagreb).

26. Činjenica da je manjinski jezik u uporabi na nekim razinama obrazovanja dokazuje određeni opći interes lokalnog stanovništva za učenje tog jezika. Na temelju toga Odbor ministara preporučio je u petom ciklusu praćenja da hrvatske vlasti „**poduzmu proaktivne mjere za poticanje govornika manjinskih jezika na obrazovanje na manjinskom jeziku**”. Kao što je Odbor stručnjaka saznao tijekom terenskog posjeta, slovačka nacionalna manjina poduzela je mjere u vezi s tom preporukom, što je rezultiralo planiranjem osnivanja dječjeg vrtića u Jelisavcu (Općina Našice). Međutim, Odbor stručnjaka nije primio nikakve informacije o drugim promotivnim aktivnostima radi postizanja kontinuiteta između različitih razina obrazovanja za svaki manjinski jezik. Odbor stručnjaka ponavlja da bi podizanje svijesti o prednostima i mogućnostima obrazovanja na manjinskim jezicima moglo omogućiti uvođenje nastave tih jezika na svim razinama.

27. Nastava bajaškog rumunjskog prema Modelu C još uvijek se ne izvodi u redovnom obrazovanju. Razvoj odgovarajućeg nacionalnog kurikuluma i dalje se razmatra. Tijekom terenskog posjeta predstavnici govornika tog jezika izjavili su da se nastava bajaškog rumunjskog izvodi u okviru pilot-projekta u osnovnim školama u Jagodnjaku (Baranja) i Pribislavcu (Međimurje), ali preciznije informacije nisu dostupne. Osim toga, ponovno su naglasili da je osiguravanje nastave bajaškog rumunjskog prema Modelu C i dalje jedan od njihovih glavnih prioriteta u promicanju tog jezika. Također su ponovno naglasili da bi standardni rumunjski jezik trebao imati odgovarajuće mjesto u kurikulumu. U tom kontekstu, Odbor stručnjaka ponavlja svoju preporuku iz prošlog ciklusa praćenja da hrvatske vlasti trebaju izraditi, u bliskoj suradnji s predstavnicima govornika, kurikulum u kojemu se kombinira nastava standardnog rumunjskog jezika i lokalnih varijanti bajaškog rumunjskog jezika. S obzirom na to da se bajaški rumunjski jezik rabi gotovo isključivo u govoru, njime bi se moglo koristiti u školskim predmetima u kojima se nastava uglavnom odvija usmeno (npr. glazbena kultura/umjetnost, tjelesna i

zdravstvena kultura) i u izvannastavnim aktivnostima. Odbor stručnjaka potiče hrvatske vlasti na donošenje i primjenu kurikuluma te na uvođenje redovite nastave bajaškog rumunjskog u predškolske ustanove i osnovne škole.

28. Istrorumunjski se jezik ne podučava u redovnom predškolskom, osnovnoškolskom i srednjoškolskom obrazovanju. Odbor stručnjaka primjećuje da je istrorumunjski ozbiljno ugrožen i da će izumrijeti ako se ne poduzmu hitne i odlučne mjere njegova očuvanja. S obzirom na to da se istrorumunjski više ne prenosi unutar obitelji, moraju se poduzeti hitni koraci kako bi se osiguralo da mala djeca postanu tečni govornici tog jezika i da ga mogu prenijeti svojoj djeci. Taj se cilj ne može postići postojećim aktivnostima (igraonicama). Stoga treba što prije omogućiti predškolski odgoj i obrazovanje na istrorumunjskom jeziku u općinama Kršan i Žejane, a nakon toga nastavu istrorumunjskog jezika u osnovnim školama prema modelu C ili usporedivom modelu. Predstavnici nadležnih tijela s kojima se Odbor stručnjaka sastao tijekom terenskog posjeta ponovno su izrazili spremnost da podrže osiguravanje odgoja i obrazovanja na istrorumunjskom jeziku. S obzirom na vrlo osjetljivo stanje tog jezika, Odbor stručnjaka poziva hrvatska tijela da pronađu fleksibilna rješenja za postojeće prepreke, na primjer, trenutačni nedostatak osposobljenih odgojitelja predškolske djece.

Nastava povijesti i kulture

29. Prema Zakonu o odgoju i obrazovanju na jeziku i pismu nacionalnih manjina i Državnom pedagoškom standardu (NN 63/08) kurikulum za odgoj i obrazovanje na jeziku i pismu nacionalne manjine mora se sastojati od općeg dijela i dijela koji se odnosi na posebnosti nacionalne manjine (jezik, književnost, povijest, zemljopis i kulturno stvaralaštvo nacionalne manjine / likovna i glazbena umjetnost). Slijedom toga, nastavu povijesti i kulture nacionalnih manjina koje imaju nastavu prema modelima A, B i C u osnovnim i srednjim školama (češka, njemačka, mađarska, talijanska, rusinska, srpska, slovačka, slovenska i ukrajinska manjina) imaju učenici koji pohađaju odgovarajuće škole. U slučaju rusinskog i ukrajinskog jezika, između ostalih, to se odnosi samo na osnovne škole, s obzirom na to da se nastava tih dvaju jezika ne izvodi na srednjoškolskoj razini.

30. Hrvatske vlasti navele su da je „učenje o nacionalnim manjinama” predviđeno u redovnom obrazovanju (odnosno i u školama koje ne primjenjuju modele A, B i C) u okviru predmeta Građanski odgoj i obrazovanje, u kombinaciji s drugim predmetima – Poviješću, Geografijom, Etikom te Osobnim i socijalnim razvojem. Međutim, Odboru stručnjaka nije jasno pruža li općenito „učenje o nacionalnim manjinama” dovoljno informacija o regionalnim ili manjinskim jezicima, a posebno o njihovim nazivima, područjima u kojima se tradicionalno rabe i osnovama manjinske povijesti i kulture.

Osposobljavanje odgojno-obrazovnih radnika

31. Kad je riječ o stručnom osposobljavanju odgojitelja, učitelja i nastavnika za manjinske jezike, u periodičnom izvješću Republike Hrvatske navodi se da Sveučilište u Osijeku izvodi preddiplomski studij „Mađarski jezik“ i diplomski studij „Mađarski jezik i književnost“, s mogućnošću nastavničkog usmjerenja. Osim toga, Sveučilište u Puli-Pola nudi stručni studij „Predškolski odgoj na hrvatskom ili talijanskom jeziku“ te integrirani preddiplomski i diplomski sveučilišni studij „Učiteljski studij na hrvatskom ili talijanskom jeziku“. Nadalje, u Hrvatskoj se organizira stručno osposobljavanje odgojitelja, učitelja i nastavnika za češki, njemački, srpski, slovački, slovenski i ukrajinski jezik. Odgojitelji, učitelji i nastavnici za izvođenje nastave na rusinskom jeziku osposobljavaju se u inozemstvu. Prema navodima predstavnika govornika slovenskog jezika u Hrvatskoj postoji nedostatak učitelja/nastavnika slovenskog jezika.

32. Prema periodičnom izvješću Republike Hrvatske, Agencija za odgoj i obrazovanje redovito organizira stručno usavršavanje za češki, mađarski, talijanski i srpski jezik. Stručni skupovi organiziraju se u Hrvatskoj ili matičnoj državi dotične manjine, u suradnji s manjinskim udrugama. Ne postoje precizni podaci o stručnom usavršavanju odgojitelja, učitelja i nastavnika za njemački, rusinski, slovački, slovenski i ukrajinski jezik.

Studiranje i istraživanje manjinskih jezika na sveučilištima

33. Na sveučilištima u Republici Hrvatskoj može se studirati više manjinskih jezika: češki (Zagreb), njemački (Osijek, Rijeka, Zadar, Zagreb), mađarski (Osijek, Zagreb), talijanski (Pula-Pola, Rijeka, Zadar, Zagreb), srpski (Zagreb), slovački (Zagreb), slovenski (Zagreb) i ukrajinski (Zagreb). Nadalje, na Sveučilištu u

Zagrebu studentima i nastavnom osoblju nude se tečajevi bajaškog rumunjskog jezika te se provode istraživanja tog jezika.

34. Međutim, ne postoje mogućnosti za učenje istrorumunjskog i rusinskog jezika na sveučilištima ili usporedivim ustanovama u Republici Hrvatskoj.

Udžbenici za obrazovanje na manjinskim jezicima

35. U petom evaluacijskom izvješću Odbor stručnjaka zatražio je od hrvatskih vlasti da u suradnji s govornicima manjinskih jezika riješe problem nedostatka udžbenika, posebno za obrazovanje na talijanskom jeziku. Čini se da taj problem u ovom ciklusu praćenja pogoršava trenutačna kurikularna reforma u Republici Hrvatskoj. Odbor stručnjaka poziva hrvatske vlasti da zauzmu proaktivniji stav i ubrzaju postupak prevođenja.

36. U periodičnom izvješću Republike Hrvatske navodi se da je u razdoblju od 2014. do 2018. Ministarstvo znanosti i obrazovanja, među ostalim, sufinanciralo tiskanje udžbenika i pripremu za izradu novih udžbenika za osnovnoškolsko i srednjoškolsko obrazovanje na češkom, mađarskom, talijanskom i srpskom jeziku.

Obrazovanje odraslih i jezični tečajevi

37. Kad je riječ o tečajevima jezika (uključujući za odrasle osobe) (članak 7. stavak 1. podstavak g)), u periodičnom izvješću Republike Hrvatske navodi se da Ministarstvo znanosti i obrazovanja sufinancira provedbu posebnih oblika obrazovanja (npr. ljetne/zimske škole, nastava na daljinu) u Republici Hrvatskoj i matičnim državama nacionalnih manjina, na temelju raspisivanja godišnjeg javnog poziva. U razdoblju od 2014. do 2018. takve su aktivnosti organizirane za češki, mađarski, rusinski, srpski i ukrajinski jezik. U općini Kršan djecu se uči istrorumunjskom govoru u okviru igraonica uz podršku jedinica lokalne samouprave. Odbor stručnjaka nema informacije o tome jesu li vlasti podržale i organizaciju tečajeva tih jezika za odrasle osobe. Nadalje, ne postoje konkretne informacije o primjeni članka 7. stavka 1. podstavka g) na ostale manjinske jezike. Odbor stručnjaka želi naglasiti da se naporu za održavanje ili oživljavanje manjinskih jezika ne odnose samo na mlade, već su važni i za odrasle osobe, koje nemaju mogućnost obrazovanja na manjinskim jezicima u školi. Stoga provedba članka 7. stavka 1. podstavka g) zavrjeđuje posebnu pozornost nadležnih tijela. Odbor stručnjaka stoga poziva hrvatska hrvatske vlasti da stave na raspolaganje posebna financijska sredstva za pružanje podrške tečajevima manjinskih jezika, među ostalim i za odrasle.

38. Što se tiče članka 8. stavka 1. podstavka f) točke ii., Odbor stručnjaka nije primio konkretne informacije o tome podučavaju li se češki, mađarski, talijanski, rusinski, srpski, slovački i ukrajinski jezik u cjeloživotnom obrazovanju u područjima koja nisu stručno usavršavanje odgojno-obrazovnih radnika (koje je obuhvaćeno člankom 8. stavkom 1. podstavkom h)).

Uporaba regionalnih ili manjinskih jezika u pravosudnim tijelima

39. U skladu s člankom 12. Ustavnog zakona i člankom 12. Zakona o uporabi jezika i pisma nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj, pravosudna tijela prvog stupnja koja su nadležna za područje na kojem je, uz hrvatski jezik i latinično pismo, u ravnopravnoj službenoj uporabi jezik i pismo nacionalne manjine, obvezna su osobama s područja grada ili općine u kojima je uvedena u ravnopravnu službenu uporabu jezik i pismo nacionalne manjine, omogućiti korištenje manjinskim jezikom u postupku ako se osoba izjasni da želi iskoristiti to pravo. Kao što je Odbor stručnjaka već istaknuo (vidjeti točku 15.), članak 9. također se primjenjuje na područja u kojima pripadnici nacionalne manjine ne čine više od jedne trećine stanovništva, ali ipak predstavljaju dovoljan broj za primjenu predmetnih obveza.

40. Što se tiče provedbe u praksi, iz periodičnog izvješća Republike Hrvatske proizlazi da se talijanski i srpski jezik redovito rabe u pravosudnim tijelima. Osim toga, povremeno su u uporabi i mađarski, rusinski i ukrajinski jezik. Međutim, tijekom izvještajnog razdoblja češki i slovački jezik nisu se rabili na sudovima. Izostanak primjene tih jezika u praksi upućuje na potrebu za mjerama kojima bi se govornici potaknuli na korištenje mogućnosti da se služe svojim jezicima u pravosudnim tijelima.

41. U četvrtom i petom evaluacijskom izvješću, Odbor stručnjaka zatražio je od hrvatskih vlasti da objasne mora li osoba koja je proglašena krivom u kaznenom postupku platiti troškove tumačenja i prevođenja. U ovom ciklusu praćenja nadležna tijela su potvrdila da govornik manjinskog jezika nije obvezan platiti te troškove.

Uporaba regionalnih ili manjinskih jezika u tijelima državne uprave

42. U petom ciklusu praćenja Odbor ministara preporučio je da hrvatske vlasti „**poduzmu mjere kako bi se osiguralo da se govornici manjinskih jezika mogu služiti svojim jezikom u odnosima s odgovarajućim državnim, županijskim i lokalnim tijelima u praksi te da ta tijela u svom radu rabe odgovarajuće manjinske jezike**”.

43. Prema periodičnom izvješću Republike Hrvatske „nisu evidentirane značajnije promjene” u pogledu uporabe manjinskih jezika u područnim jedinicama tijela državne uprave. Manjinski jezici nisu se rabili ni u jednom slučaju u ophođenju („postupcima”) s govornicima manjinskih jezika (članak 10. stavak 1. podstavak a) točka iii.). Što se tiče članka 10. stavka 1. podstavaka b) i c) (upravni tekstovi, obrasci, dokumenti), dvojezične osobne iskaznice izdavale su se na hrvatskom i češkom, mađarskom, talijanskom, rusinskom, srpskom odnosno slovačkom jeziku, ali ne i na ukrajinskom. Nadalje, dvojezična uvjerenja izdavala su se na hrvatskom i talijanskom jeziku. Kako je navedeno u prethodnim evaluacijskim izvješćima, područje primjene članka 10. stavka 1. podstavaka b) i c) nadilazi osobne iskaznice te bi trebao biti dostupan širi raspon službenih isprava i upravnih tekstova na jezicima manjina.

44. Što se tiče županijskih tijela, Istarska županija u određenoj mjeri upotrebljava talijanski, na primjer u dvojezičnim ispravama o osobnim stanjima građana. Nema naznaka da tijela drugih županija upotrebljavaju manjinske jezike koji se govore na njihovom području u skladu s obvezama iz Povelje.

45. Među općinama u kojima su manjinski jezici u ravnopravnoj službenoj uporabi stanje se uvelike razlikuje, od stvarne ravnopravne službene uporabe (talijanski jezik) do uporabe samo u govoru i simbolične pisane uporabe (češki, mađarski, rusinski, srpski, slovački) ili nikakve uporabe (ukrajinski). Uporaba češkog, mađarskog, rusinskog, srpskog i slovačkog jezika u upravi uglavnom je ograničena na dvojezične natpise na zgradama tijela jedinica lokalne samouprave, što nije dovoljno za ispunjavanje uvjeta iz članka 10. stavka 2. podstavka a). Nadalje, činjenica da internetske stranice općina u kojima su manjinski jezici u ravnopravnoj službenoj uporabi ne sadrže informacije na tim jezicima ukazuju na nedostatke u provedbi obveza iz Povelje. Posebni problemi povezani su s uporabom srpskog jezika i ćirilice u nekim općinama, uključujući dvojezične natpise. Tijekom terenskog posjeta predstavnici govornika srpskog jezika izvijestili su o poteškoćama pri traženju natpisa na latiničnom i ćirilicnom pismu u mjestima u kojima je srpski jezik u ravnopravnoj službenoj uporabi.

46. Tijekom terenskog posjeta Odbor stručnjaka posjetio je Grad Pula-Pola (Istarska županija), gdje je talijanski jezik u ravnopravnoj službenoj uporabi unatoč tome što samo 4,43% lokalnog stanovništva čine pripadnici talijanske nacionalne manjine (Popis stanovništva 2011.). Pula-Pola ima dvojezične administrativne natpise. Prometni znakovi s nazivima mjesta i ulica u većini su slučajeva dvojezični. Predstavnici tijela te lokalne jedinice izjavili su da je znanje talijanskog jezika obvezno za službenike. Grad ima dvojezičan službeni list i statut te je preveo većinu administrativnih obrazaca i dijelove svojeg web-mjesta. U gradskom vijeću talijanski se jezik može rabiti u raspravama. Postoji i odbor za pitanja u vezi s talijanskim jezikom. Osim toga, pružatelji javnih usluga pod nadzorom Grada upotrebljavaju talijanski jezik (vodoopskrba i plinoopskrba, skupljanje otpada, javni prijevoz, tržnica, sportski objekti, groblja, održavanje zgrada). U kontekstu Republike Hrvatske, Odbor stručnjaka smatra Pula-Pola primjerom dobre prakse u upotrebi manjinskog jezika.

47. Izuzevši talijanski jezik, pružatelji javnih usluga u općinama u kojima su manjinski jezici u ravnopravnoj službenoj uporabi ne upotrebljavaju te jezike u skladu s člankom 10. stavkom 3.

48. Odbor stručnjaka ponavlja da su za provedbu obveza iz članka 10. potrebne organizacijske mjere unutar upravnih tijela (npr. zapošljavanje službenika koji govore odgovarajući manjinski jezik, osposobljavanje postojećeg osoblja), kao i mjere poticanja govornika manjinskih jezika da se pozivaju na pravo uporabe svojeg jezika u ophođenju s tijelima vlasti. Takvim bi se mjerama mogla izbjeći pretpostavka govornika manjinskih jezika da bi ih se moglo smatrati „problematičnima” ako se služe svojim jezikom.

Nazivi mjesta

49. U općinama u kojima je talijanski jezik u ravnopravnoj službenoj uporabi, nazivi mjesta na tom jeziku su službeni nazivi (uz hrvatske nazive) te se navode na većini prometnih znakova i upravnih natpisa, kao i u drugim područjima (npr. javne objave, dokumenti). Nadalje, hrvatske vlasti navode i talijanske nazive gradova ili općina u hrvatskim dokumentima (npr. „Grožnjan-Grisignana”), među ostalim i u periodičnom izvješću i publikacijama o rezultatima popisa stanovništva. Takva se praksa ne primjenjuje na nijedan drugi manjinski jezik u ravnopravnoj službenoj uporabi. Uporaba naziva općina i ulica na češkom, mađarskom, srpskom (ćirilici) i slovačkom jeziku nedosljedna je i razlikuje se od općine do općine. Čini se da se rusinski i ukrajinski nazivi mjesta uopće ne upotrebljavaju. Kao što je Odbor stručnjaka uočio tijekom terenskog posjeta, istrorumunjski naziv mjesta Sušnjevicę upotrebljava se zajedno s hrvatskim nazivom Šušnjeвица na službenim prometnim znakovima u Općini Kršan. Odbor stručnjaka pozdravlja tu mjeru.

Uporaba regionalnih ili manjinskih jezika u medijima

50. Republika Hrvatska ratificirala je članak 11. stavak 1. podstavak a) točku iii., koja od nadležnih tijela zahtijeva da na odgovarajući način osiguraju emitiranje televizijskih i radijskih emisija na manjinskim jezicima u programima javne radiotelevizije. Hrvatska radiotelevizija (HRT) emitira dvije televizijske emisije relevantne za tu obvezu: „Prizma” i „Manjinski mozaik”. „Prizma” je tjedna emisija o nacionalnim manjinama na manjinskim jezicima. „Manjinski mozaik” je tjedna dokumentarna emisija o temama povezanim s nacionalnim manjinama koja se emitira na odgovarajućem manjinskom jeziku uz titlove na hrvatskom jeziku. U petom ciklusu praćenja Odbor ministara preporučio je da hrvatske vlasti **„povećaju vrijeme emitiranja i redovitost televizijskih emisija na svakom manjinskom jeziku”**.

51. Odbor stručnjaka sa žaljenjem primjećuje da nije ostvaren nikakav napredak u vezi s tim strukturnim nedostatkom koji su Odbor stručnjaka i Odbor ministara uočili još 2005. godine.¹⁰ Kao što je Odbor stručnjaka istaknuo u svojim prethodnim evaluacijskim izvješćima. Trajanje emisija „Prizma” i „Manjinski mozaik” vrlo je kratko i ne ispunjava zahtjeve predmetne obveze iz Povelje. Nadalje, različiti manjinski jezici ne upotrebljavaju se redovito jer nemaju zasebne termine. Nije vjerojatno da će ove emisije u postojećem formatu utjecati na položaj manjinskih jezika te bi ih trebalo smatrati tek mjerom za podizanje svijesti o postojanju manjinskih jezika. Podizanje svijesti bitno je u okviru članka 7. stavka 3. Kako bi se ispunila obveza iz članka 11. stavka 1., podstavka a) točke iii., važno je osigurati primjereno trajanje i redovitost emisija. Osim toga, Odbor stručnjaka naglašava važnost televizijskih emisija za djecu na manjinskim jezicima kako bi se podržalo njegovanje jezika.

52. Nadalje, još uvijek nisu na odgovarajući način osigurane emisije javnog radija za sve manjinske jezike. Rusinski i ukrajinski jezik nisu u uporabi na javnom radiju, a privatna radijska emisija na njemačkom jeziku obustavljena je zbog nedostatka državnog financiranja. Predstavnici govornika bajaškog rumunjskog smatraju da je prioritet pokretanje radijskih emisija na bajaškom rumunjskom u Međimurskoj i Osječko-baranjskoj županiji.

53. Općenito se može reći da bajaški rumunjski, istrorumunjski, rusinski i ukrajinski jezik uopće ili gotovo uopće nisu prisutni na radioteleviziji Republike Hrvatske.

54. Odbor stručnjaka poziva hrvatske vlasti da izmijene postojeći sustav emitiranja na manjinskom jeziku i da svakom manjinskom jeziku dodijele vremenski termin za televizijsku i radijsku emisiju koje će se emitirati redovito i imati dovoljno trajanje. U tom kontekstu Odbor stručnjaka upućuje na praksu u drugim zemljama koje imaju javni televizijski program i javnu radijsku postaju s emisijama na različitim manjinskim jezicima.

¹⁰ Preporuka Odbora ministara RecChL(2005)2: omogućiti govornicima jezičnu i značajniju prisutnost na javnoj televiziji te razviti prisutnost na regionalnim radijskim postajama i za one jezike koji je još nemaju.

55. U pogledu članka 11. stavka 1. podstavka d), Republika Hrvatska navodi da je Fond za poticanje pluralizma i raznovrsnosti elektroničkih medija Agencije za elektroničke medije financirao proizvodnju i emitiranje audio i audiovizualnih djela na manjinskim jezicima (radio, televizija, medijske usluge, elektroničke publikacije). Međutim, kao i u prethodnom ciklusu praćenja, iz informacija koje su dostavila nadležna tijela ne proizlazi jasno koje su vrste audio i audiovizualnih djela podržane i na kojem manjinskom jeziku, te nadilazi li ta podrška audio i audiovizualna djela relevantna za članak 11. stavak 1. podstavak a) točku iii. (javna radiotelevizija).

56. Novine se objavljuju na češkom (tjednik), mađarskom (tjednik), talijanskom (dnevni list) i srpskom jeziku (tjednik). Odbor stručnjaka pozdravlja ovu ponudu i prima na znanje da ona nadilazi hrvatsku obvezu promicanja objave samo *novinskih članaka* na tim jezicima (članak 11. stavak 1. podstavak e) točku ii.). Međutim, ta se obveza ne provodi za rusinski, slovački i ukrajinski jezik, koji se ne upotrebljavaju u novinama. U tom kontekstu Odbor stručnjaka ističe da se, u skladu sa svojim uobičajenim tumačenjem, „novine” u smislu ove obveze moraju objavljivati najmanje na tjednoj razini. Mogu se objavljivati i putem Interneta. Kako bi se ispunila obveza za navedene jezike, hrvatske vlasti trebale bi financirati bar tjedno objavljivanje članaka na rusinskom, slovačkom i ukrajinskom jeziku u glavnim (komercijalnim) novinama koje se objavljuju u područjima u kojima se ti jezici rabe ili poduprijeti stvaranje tjednih ili dnevnih novina predmetnih nacionalnih manjina.

57. Tijekom terenskog posjeta predstavnici govornika češkog jezika spomenuli su probleme povezane s prijmom televizijskih emisija na češkom jeziku iz inozemstva povezanih s autorskim pravima, za koje se čini da su riješeni jer su te emisije dostupne na Internetu. Nadalje, predstavnici govornika talijanskog jezika (*Comunità nazionale italiana*) žalili su se da nije osiguran prijenos i prijam talijanskih radijskih i televizijskih emisija „Capodistria” (Slovenija) putem digitalnih zemaljskih radiodifuzijskih stanica u području u kojemu je talijanski jezik tradicionalno u uporabi. Međutim, Odbor stručnjaka svjestan je činjenice da su te emisije dostupne na Internetu.

58. Odbor stručnjaka općenito naglašava sve veću važnost društvenih medija za uporabu i očuvanje manjinskih jezika te potiče hrvatske vlasti da uzmu to u obzir u svojoj politici o medijima na manjinskim jezicima.

59. U pogledu članka 11. stavka 3., hrvatske vlasti navode da je Fond za poticanje pluralizma i raznovrsnosti elektroničkih medija Agencije za elektroničke medije odgovarajuće tijelo za tu obvezu. Međutim, nadležna tijela navode i da taj fond nema „poseban postupak osiguravanja zastupljenosti ili savjetovanja za svaki pojedini jezik”. Kao i u prethodnim ciklusima praćenja, Odbor stručnjaka ne može procijeniti na koji način hrvatske vlasti osiguravaju da su interesi govornika regionalnih ili manjinskih jezika zastupljeni ili uzeti u obzir u tijelima koja jamče slobodu i pluralizam medija.

Uporaba regionalnih ili manjinskih jezika u kulturnim aktivnostima i ustanovama

60. Hrvatske vlasti pružaju podršku kulturnim aktivnostima u kojima se rabe manjinski jezici (npr. objavljivanje i kupnju knjiga, događaje). Nadalje, hrvatske vlasti pružaju financijsku potporu za osoblje u knjižnicama koje nude publikacije na devet manjinskih jezika (češkom, njemačkom, mađarskom, talijanskom, rusinskom, srpskom, slovačkom, slovenskom i ukrajinskom).

61. Tijekom terenskog posjeta Odbor stručnjaka posjetio je novi istrorumunjski muzej u Šušnjevi, koji je sufinancirao EU. Muzej predstavlja povijest i običaje govornika istrorumunjskog na istrorumunjskom, hrvatskom i engleskom jeziku te nudi aktivnosti za djecu na istrorumunjskom jeziku. Odbor stručnjaka pozdravlja otvaranje tog muzeja, koji podiže svijest o istrorumunjskom jeziku i doprinosi njegovoj vidljivosti.

Korištenje regionalnih ili manjinskih jezika u gospodarskom i društvenom životu

62. Prema periodičnom izvješću Republike Hrvatske, u nacionalnom zakonodavstvu ne postoje odredbe kojima bi se spriječila ili ograničila uporaba manjinskog jezika u dokumentima koji se odnose na gospodarski ili društveni život, uključujući ugovore o radu. Ministarstvo rada i mirovinskog sustava i ustanove u njegovoj nadležnosti nisu primili nikakve zahtjeve ni pritužbe koji bi upućivali na ograničavanje mogućnosti uporabe manjinskog jezika.

Uporaba regionalnih ili manjinskih jezika u prekograničnim razmjenama

63. Tijekom razmatranog razdoblja Republika Hrvatska potpisala je Izvršni program suradnje u područjima kulture i obrazovanja s Italijom za razdoblje 2015. – 2019. (potpisan 2015.) i Program kulturne suradnje s Mađarskom za razdoblje 2016. – 2018. (potpisan 2016.). Odbor stručnjaka sa zanimanjem iščekuje konkretne primjere provedbe u idućem periodičnom izvješću.

64. Nadalje, Odbor stručnjaka nije primio informacije o aktivnostima promicanja ostalih manjinskih jezika u okviru suradnje s drugim zemljama te regijama i općinama u tim zemljama (članak 7. stavak 1. podstavak i) i članak 14.). Predstavnici govornika slovenskog jezika istaknuli su u svom očitovanju da hrvatske vlasti ne primjenjuju strukturirani pristup promicanju slovenskog jezika u okviru prekogranične suradnje. Relevantne aktivnosti provode udruge slovenske manjine. Odbor stručnjaka smatra da bi hrvatske vlasti trebale razviti i provesti strategije za promicanje svakog pojedinog manjinskog jezika u okviru suradnje s odgovarajućim državama, regijama i općinama.

Podizanje svijesti

65. U petom ciklusu praćenja Odbor stručnjaka preporučio je hrvatskim vlastima da nastave ulagati napore u promicanje svijesti i snošljivosti prema manjinskim jezicima i kulturama koje oni predstavljaju kao sastavnom dijelu kulturne baštine Republike Hrvatske, kako u općem kurikulumu na svim razinama obrazovanja tako i u medijima.

66. Kad je riječ o obrazovanju, Odbor stručnjaka pozdravlja novi interdisciplinarni predmet Građanski odgoj i obrazovanje, kojim se predviđa podučavanje o nacionalnim manjinama u Republici Hrvatskoj i njihovim jezicima. Odbor stručnjaka sa zanimanjem iščekuje informacije o konkretnoj provedbi kurikuluma.

67. Što se tiče medija, nacionalne manjine i dalje nisu dovoljno zastupljene u emisijama javne radiotelevizije HRT.

68. U petom ciklusu praćenja poteškoće s uporabom srpskog jezika i ćirilicnog pisma utvrđene su kao poseban problem. Odbor stručnjaka napominje da je to pitanje i dalje vrlo sporno u određenim područjima Hrvatske. Tijekom terenskog posjeta predstavnici govornika srpskog jezika naveli su da se govornici srpskog često suzdržavaju od uporabe ćirilicnog pisma zbog straha od zamjeranja. Osim toga, srpska nacionalna manjina i dalje se redovito prikazuje na negativan način u kontekstu oružanog sukoba u razdoblju 1991. – 1995.

69. U cjelini, Odbor stručnjaka primjećuje da su neki od nedostataka utvrđenih u prethodnim ciklusima praćenja i dalje prisutni ili su se čak pogoršali. Stoga bi hrvatske vlasti trebale provoditi mjere za promicanje svijesti hrvatske javnosti i snošljivosti prema manjinskim jezicima i kulturama koje oni predstavljaju kao sastavnom dijelu kulturne baštine Republike Hrvatske, kako u općem kurikulumu na svim razinama obrazovanja tako i u medijima (članak 7. stavak 3.).

Savjetovanje

70. Odbor stručnjaka sa žaljenjem primjećuje da nema informacija o Povelji na službenim internetskim stranicama Ureda za ljudska prava i prava nacionalnih manjina. To nije u skladu s člankom 6., kojim se obvezuje države stranke da obavijeste odgovarajuća nadležna tijela, organizacije i osobe o pravima i dužnostima utvrđenima Poveljom. Nadalje, u članku 15. stavku 2. zahtijeva se objavljivanje državnog izvješća.

71. Nacionalne manjine imaju predstavnike u Savjetu za nacionalne manjine, među čijim članovima je i osam zastupnika nacionalnih manjina u Hrvatskom saboru. Taj savjet u načelu je i tijelo putem kojeg se provode savjetovanja s nacionalnim manjinama o jezičnim pitanjima. Postoji i široka mreža vijeća nacionalnih manjina na razini županija i općina, koja imaju savjetodavnu ulogu. Osim toga, nacionalne manjine zastupaju i zamjenici župana, gradonačelnika i općinskih načelnika.

72. S obzirom na to da se sustav vijeća nacionalnih manjina ne primjenjuje na govornike istrorumunskog, koji se ne smatraju nacionalnom manjinom, Odbor stručnjaka ponovno poziva hrvatske vlasti da uspostave

mehanizam savjetovanja za potrebe savjetovanja nadležnih tijela o svim pitanjima povezanim s promicanjem istrorumunjskog jezika.

1.2 Položaj svakog pojedinog regionalnog ili manjinskog jezika u Republici Hrvatskoj

73. Govornici **bajaškog rumunjskog jezika** tradicionalno su koncentrirani u Međimurskoj županiji i Baranji (Osječko-baranjska županija). Bajaški rumunjski govori velika većina Roma u Republici Hrvatskoj. Ne upotrebljava se u redovnom predškolskom odgoju i obrazovanju, osnovnoškolskom i srednjoškolskom obrazovanju. Na Katedri za romansku filologiju Sveučilišta u Zagrebu nude se jezični tečajevi bajaškog rumunjskog te se provode istraživanja o njemu. Bajaški rumunjski trenutačno se ne upotrebljava u drugim područjima javnog života.

74. **Češki jezik** u ravnopravnoj je službenoj uporabi u trima jedinicama lokalne samouprave (Grad Daruvar i općine Končanica i Dežanovac u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji). Predškolski odgoj i obrazovanje i osnovnoškolsko obrazovanje (Model A) organizirani su na češkom jeziku. Osim toga, modeli B i C primjenjuju se za češki jezik u osnovnoškolskom i srednjoškolskom obrazovanju. Međutim, relativno mali broj studenata uči češki u srednjim školama. Češki se može studirati na Sveučilištu u Zagrebu. Tijekom razmatranog razdoblja češki nije bio u uporabi na sudovima. U mjestima u kojima je češki u ravnopravnoj službenoj uporabi (npr. Daruvar) govornici tog jezika koriste se njime uglavnom u usmenom ophođenju s tijelima jedinica lokalne samouprave. Neka su imena mjesta ispisana na češkom i hrvatskom jeziku (npr. Donji Daruvar/Dolni Daruvar). Češki jezik u uporabi je na javnoj televiziji („Prizma” i „Manjinski mozaik”, vidjeti t. 51.). Nadalje, inozemne emisije na češkom jeziku dostupne su putem Interneta. Postoji mjesečna (jednosatna) emisija na češkom jeziku na lokalnoj radiopostaji „Radio Grubišno Polje”. Objavljuju se tjedne novine na češkom jeziku („Jednota”). Hrvatske vlasti pružaju financijsku potporu kulturnim aktivnostima na češkom jeziku, uključujući književne događaje, folklorne smotre, kazalište i kulturne publikacije. Osim toga, osiguravaju sredstva za Pučku knjižnicu i čitaonicu Daruvar / Središnju knjižnicu za češku manjinu u Republici Hrvatskoj.

75. **Njemački jezik** uglavnom se rabi u Baranji, Slavoniji (posebno u Osijeku), Srijemu i Zagrebu. U Osijeku je dostupan dvojezičan (hrvatsko-njemački) predškolski odgoj obrazovanje i učenje njemačkog jezika u osnovnoškolskom obrazovanju (Model C). Model C trenutačno se ne primjenjuje na njemački jezik u srednjoškolskom obrazovanju, no postoji srednja škola s povećanom nastavnom satnicom njemačkog jezika (pet tjednih sati). Privatna Njemačka međunarodna škola u Zagrebu nudi obrazovanje na njemačkom jeziku. Njemački jezik može se studirati na sveučilištima u Osijeku, Rijeci, Zadru i Zagrebu. Njemački se rijetko koristi u televizijskim emisijama „Prizma” i „Manjinski Mozaik” (vidjeti t. 51.). U 2016. je tjedna radijska emisija na njemačkom jeziku („D-Funk”, Osijek) obustavljena zbog nedostatka državnog financiranja. Hrvatske vlasti financiraju tromjesečni časopis „Deutsches Wort”, koji udruga njemačke nacionalne manjine želi razviti u mjesečni internetski časopis. Prema navodima govornika njemačkog jezika, Grad Osijek postaviti će znakove s njemačkim nazivima ulica kako bi se podigla razina svijesti o tradicionalnoj prisutnosti njemačkog jezika.

76. **Mađarski jezik** u ravnopravnoj je službenoj uporabi u četiri jedinice lokalne samouprave (općine Kneževi Vinogradi, Ernestinovo, Bilje-Belluye [Osječko-baranjska županija] i Tordinci-Valkótard [Vukovarsko-srijemska županija]). Predškolski odgoj i obrazovanje dostupni su na mađarskom jeziku. Nadalje, nastava na mađarskom jeziku izvodi se u osnovnim i srednjim školama (Model A). Nastava mađarskog odnosno na mađarskom jeziku organizirana je i prema modelima B i C. Nadalje, organizirana je u tehničkim školama te u industrijskim i obrtničkim školama. Mađarski se jezik može studirati na sveučilištima u Osijeku i Zagrebu. Tijekom razmatranog razdoblja mađarski je povremeno bio u uporabi u pravosudnim tijelima. Upotrebljava se u emisijama javne radiotelevizije (vidjeti točku 51.). Jedne tjedne novine („Új Magyar Képes Újság”) objavljuju se na mađarskom jeziku. Hrvatske vlasti pružaju financijsku potporu nekim kulturnim aktivnostima na mađarskom jeziku, uključujući radionice za folklorne i glazbene skupine, te za objavljivanje nekoliko časopisa. Osim toga, osiguravaju sredstva za Gradsku knjižnicu Beli Manastir / Središnju knjižnicu Mađara u Republici Hrvatskoj.

77. **Istrorumunjski jezik** u uporabi je u nekoliko naselja u Općini Kršan (Istarska županija) i u Žejanama (Općina Matulji, Primorsko-goranska županija). Iako se istrorumunjski ne rabi u redovnom obrazovanju, organiziraju se dječje radionice za učenje osnova tog jezika. Novi muzej u Šušnjevici predstavlja povijest i običaje Vlaha, među ostalim i na istrorumunjskom jeziku. Nadalje, lokalne udruge pripremile su nastavna pomagala i publikacije na istrorumunjskom, uključujući jednu dječju knjigu i informativne materijale za turiste koja sadrži i istrorumunjske nazive mjesta. Istrorumunjski ima određenu vidljivost kad je riječ o natpisima.

Međutim, ne upotrebljava se u radiodifuzijskim ni tiskanim medijima, niti se organiziraju redovite kulturne aktivnosti na istrorumunjskom jeziku.

78. **Talijanski jezik** u ravnopravnoj je službenoj uporabi u 20 jedinica lokalne samouprave u Istarskoj županiji, među ostalim u Općini Grožnjan-Grisigana, u gradovima Poreču-Parenzo, Puli-Pola, Bujama-Buie, Novigradu-Cittanova, Rovinju-Rovigno, Umagu-Umago, Vodnjanu-Dignano i u još nekim općinama.¹¹ Nadalje, talijanski je u ravnopravnoj službenoj uporabi i u Istarskoj županiji. Govornici talijanskog jezika tradicionalno žive i u gradovima Lipik, Pakrac (Požeško-slavonska županija) i Zadar (Zadarska županija). Nastava na talijanskom jeziku dostupna je na u predškolskim ustanovama, osnovnim, srednjim i strukovnim školama u Istri, ali još nije dostupna u Zadru i Pakracu, što je zahtjev govornika. Model C također se primjenjuje na talijanski jezik u srednjim školama. Broj učenika koji pohađaju nastavu na talijanskom jeziku relativno je visok na svim razinama obrazovanja. Talijanski se može studirati na sveučilištima u Puli-Pola, Rijeci, Zadru i Zagrebu. Nadalje, talijanski se redovito upotrebljava u pravosudnim tijelima te je jedini manjinski jezik u Hrvatskoj koji tijela lokalne samouprave učinkovito rabe i interno i u odnosima sa stanovništvom. Upotreba talijanskih naziva mjesta raširena je unatoč nekim lokalnim nedosljednostima. Što se tiče medija, talijanski je u uporabi u emisijama javne radiotelevizije. Osim toga, dnevne jedne novine („La voce del popolo”) objavljuju se na talijanskom jeziku. Hrvatske vlasti pružaju financijsku potporu nekim kulturnim aktivnostima na talijanskom jeziku, uključujući u području kupnje knjiga, izdavaštva i kazališta. Osim toga, osiguravaju sredstva za Gradsku knjižnicu i čitaonicu Pula-Pola / Središnju knjižnicu Talijana u Republici Hrvatskoj.

79. **Rusinski jezik** u ravnopravnoj je službenoj uporabi u jednoj jedinici lokalne samouprave (Općina Bogdanovci, Vukovarsko-srijemska županija). Model C primjenjuje se na rusinski jezik u osnovnim školama. Ne postoji mogućnost studiranja rusinskog jezika na sveučilištima ili u usporedivim ustanovama u Republici Hrvatskoj. Tijekom razmatranog razdoblja rusinski se jezik povremeno rabio u pravosudnim tijelima. Rusinski je prisutan na javnoj televiziji („Prizma”, vidjeti stavak 51.), ali ne i na radiju. Rusinski se jezik ne upotrebljava u novinama. Hrvatske vlasti financiraju Središnju knjižnicu Rusina i Ukrajinaca u Republici Hrvatskoj u okviru Knjižnica Grada Zagreba. Postoje časopisi na rusinskom jeziku.¹²

80. **Srpski jezik** u ravnopravnoj je službenoj uporabi u 24 jedinice lokalne samouprave (u gradovima Vrbovskom/Врбовско [Primorsko-goranska županija] i Vukovaru/Вуковар [Vukovarsko-srijemska županija] te u još nekim općinama¹³). Nastava na srpskom jeziku (Model A) dostupna je predškolskim ustanovama, osnovnim, srednjim i strukovnim školama te ju pohađa relativno velik broj učenika. Modeli B i C također se primjenjuju na srpski jezik. Srpski jezik može se studirati na Sveučilištu u Zagrebu. Srpski jezik u redovitoj je uporabi u pravosudnim tijelima. Govornici srpskog jezika često se suzdržavaju od uporabe svojeg pisma u odnosima s tijelima jedinica lokalne samouprave zbog straha da bi ih to dovelo u nepovoljan položaj. Uporaba naziva mjesta na srpskom jeziku (odnosno na ćirilici) nedosljedna je i uglavnom ograničena na jedinice lokalne samouprave u kojima Srbi čine znatnu većinu stanovništva. Tjedne novine („Novosti”) objavljuju se na latinici i ćirilici i dostupne su na Internetu. Hrvatske vlasti pružaju financijsku potporu kulturnim aktivnostima na srpskom jeziku, uključujući književne festivale i Dane srpske kulture. Osim toga, osiguravaju sredstva za Središnju knjižnicu Srba u Hrvatskoj. Postoje časopisi na srpskom jeziku.¹⁴

81. **Slovački jezik** u ravnopravnoj je službenoj uporabi u jednoj jedinici lokalne samouprave (Općina Punitovci, Osječko-baranjska županija). Dok u predškolskom odgoju i obrazovanju nije u uporabi, u osnovnim i srednjim školama na slovački se jezik primjenjuje model C. Slovački jezik također se može studirati na Sveučilištu u Zagrebu. U nekim mjestima (npr. Jelisavac/Jelisavec, Grad Našice) nazivi mjesta ispisani su uz hrvatski i na slovačkom jeziku. Slovački se upotrebljava na radiju, ali na javnoj televiziji ograničen je na „Prizmu” i „Manjinski Mozaik” (vidjeti točku 51.). Ne postoje novinski članci na slovačkom jeziku. Hrvatske vlasti pružaju

¹¹ Bale-Valle, Brtonigla-Verteneglio, Funtana-Fontane, Fažana-Fasana, Kaštelir-Labinci-Castelliere-S.Domenica, Ližnjan-Lisignano, Motovun-Montona, Oprtalj-Portole, Tar Vabriga-Torre Abrega, Višnjan-Visignano, Vižinada-Visinada, Vrsar-Orsera

¹² Odbor stručnjaka traži od hrvatskih vlasti da u svojem idućem periodičnom izvješću navedu nazive publikacija na rusinskom, ukrajinskom i srpskom jeziku te na ćirilicom pismu s latiničnim transliteracijom (npr. u pogledu rusinskog i ukrajinskog: „Віночок”, „Думки з Дунаю”, „Вісник української громади в Хорватії”, a u pogledu srpskog jezika: „Просвјета”, „Біјела пчела”).

¹³ Sisačko-moslavačka županija: Donji Kukuruzari-Доњи Кукурузари, Dvor-Двор, Gvozd-Гвозд; Karlovačka županija: Крпјак-Крњак, Плашки-Плашки, Војнић-Војнић; Ličko-seњска жупанија: Donji Laras-Доњи Лапац, Udbina-Удбина, Vrhovine-Врховине; Zadarska županija: Грачац-Грачац; Osječko-baranjska жупанија: Erdut-Ердут, Јагодњак-Јагодњак, Кнежеви Vinogradi-Нерцегсзöllös-Кнежеви Виногради, Šodolovci-Шодоловци;; Šibensko-kninska жупанија: Biskupija-Бискупија, Cijljane-Цивљане, Ervenik-Ервеник, Kistanje-Кистање; Vukovarsko-srijemska жупанија: Borovo-Борово, Markušica-Маркушица, Negoslavci-Негославци, Трпнја-Трпнја

¹⁴ vidjeti bilješku 12.

financijsku potporu nekim kulturnim aktivnostima (npr. festivalima) na slovačkom jeziku. Osim toga, podupiru Središnju knjižnicu Slovaka pri Hrvatskoj narodnoj knjižnici i čitaonici u Našicama.

82. Dok u predškolskom odgoju i obrazovanju **slovenski jezik** nije u uporabi, u osnovnim i srednjim školama uči se prema Modelu C. Prema navodima predstavnika govornika, postoji nedostatak kvalificiranog nastavnog kadra. Slovenski jezik može se studirati na Sveučilištu u Zagrebu. Slovenska nacionalna manjina organizira jezične tečajeve za djecu i odrasle. Slovenski se jezik u radiodifuzijskim medijima upotrebljava rijetko, a u novinama nimalo. Udruge slovenske nacionalne manjine primaju državna sredstva za publikacije na slovenskom jeziku (četveromjesečni časopis „Novi odmev”, tromjesečnik „Planika”, godišnjak „Liburnijska priloga”, glasilo „Mavrica”, časopis „Novo glasilo”) te za organizaciju kulturnih aktivnosti kojima se promiče slovenski jezik i kultura. Nadalje, hrvatske vlasti osiguravaju sredstva za Knjižnicu Ivan Goran Kovačić / Središnju knjižnicu Slovenaca u Republici Hrvatskoj, koja se nalazi u Karlovcu.

83. **Ukrajinski jezik** u uporabi je uglavnom u Općini Bogdanovci (Vukovarsko-srijemska županija), ali još nije uveden u ravnopravnu službenu uporabu. Osim toga, taj se jezik ne uči u predškolskom odgoju, srednjoškolskom, ni strukovnom obrazovanju. U osnovnoškolskom obrazovanju nastava ukrajinskog izvodi se prema Modelu C. Na Sveučilištu u Zagrebu postoji Katedra za ukrajinistiku. Tijekom razmatranog razdoblja ukrajinski se povremeno rabio u pravosudnim tijelima. Ukrajinski je u uporabi na javnoj televiziji (vidjeti točku 51.), ali ne i na radiju. Ovaj se jezik ne upotrebljava u novinama. Hrvatske vlasti financiraju Središnju knjižnicu Rusina i Ukrajinaca u Republici Hrvatskoj u okviru Knjižnica Grada Zagreba. Postoje časopisi na ukrajinskom jeziku.¹⁵

¹⁵ vidjeti bilješku 12.

Poglavlje 2. Ispunjavanje obveza Republike Hrvatske u okviru Europske povelje o regionalnim ili manjinskim jezicima i preporuke

2.1 Bajaški rumunjski

2.1.1 Ispunjavanje obveza Republike Hrvatske preuzetih Europskom poveljom o regionalnim ili manjinskim jezicima u pogledu zaštite i promicanja bajaškog rumunjskog jezika

Simboli koji se koriste za označavanje promjena u ocjeni u usporedbi s prethodnim ciklusom praćenja: → poboljšanje ↙ pogoršanje = bez promjene

Odbor stručnjaka smatra da je preuzeta obveza*:						
Članak		ispunjena	djelomično ispunjena	formalno ispunjena	nije ispunjena	nema zaključka
Obveze Republike Hrvatske u pogledu bajaškog rumunjskog jezika¹⁶						
Dio II. Povelje						
(Obveze koje država mora primijeniti na sve regionalne ili manjinske jezike unutar svojeg državnog područja)						
Članak 7. – Ciljevi i načela						
7.1.a)	priznavanje bajaškog rumunjskog jezika kao izraza kulturnog bogatstva	=				
7.1.b)	osiguravanje da postojeće ili nove administrativne podjele ne predstavljaju zapreku za promicanje bajaškog rumunjskog jezika	=				
7.1.c)	odlučne mjere za promicanje bajaškog rumunjskog jezika				=	
7.1.d)	omogućavanje i/ili poticanje uporabe bajaškog rumunjskog jezika, u govoru i pismu, u javnom životu (obrazovanju, pravosudnim tijelima, upravnim tijelima i javnim službama, medijima, kulturnim aktivnostima i ustanovama, gospodarskom i društvenom životu, prekograničnoj razmjeni) i u privatnom životu				=	
7.1.e)	• održavanje i razvoj veza u područjima obuhvaćenima ovom Poveljom između skupina u državi koje rabe bajaški rumunjski jezik • uspostavljanje kulturnih veza s drugim jezičnim skupinama	=				
7.1.f)	osiguravanje oblika i načina izvođenja nastave i studija bajaškog rumunjskog na svim odgovarajućim razinama				=	
7.1.g)	osiguravanje mogućnosti za učenje bajaškog rumunjskog jezika onima koji nisu govornici tog jezika (uključujući odrasle)					=
7.1.h)	poticanje studiranja i istraživanja bajaškog rumunjskog jezika na sveučilištima ili u usporedivim institucijama	=				
7.1.i)	poticanje međudržavne razmjene u područjima obuhvaćenima ovom Poveljom u korist bajaškog rumunjskog jezika					=
7.2.	otklanjanje svake neopravdane razlike, isključenja, ograničenja ili prednosti u odnosu na uporabu bajaškog rumunjskog jezika	=				
7.3.	• promicanje međusobnog razumijevanja između svih jezičnih skupina u zemlji • poticanje uključivanja poštovanja, razumijevanja i snošljivosti prema bajaškom rumunjskom jeziku u ciljeve obrazovanja i stručnog osposobljavanja • poticanje masovnih medija da u svoje ciljeve uključe poštovanje, razumijevanje i snošljivost prema bajaškom rumunjskom jeziku		=			
7.4.	• uzimanje u obzir potreba i želja koje je izrazila skupina govornika bajaškog rumunjskog jezika • osnivanje tijela za savjetovanje tijela vlasti o svim pitanjima koja se odnose na bajaški rumunjski jezik		=			

* Odbor stručnjaka za Europsku povelju o regionalnim ili manjinskim jezicima ocjenjuje ispunjavanje obveza država stranaka preuzetih Poveljom kako slijedi:

Ispunjena: Politike, zakonodavstvo i praksa u skladu su s Poveljom.

Djelomično ispunjena: Politike i zakonodavstvo u potpunosti su ili djelomično u skladu s Poveljom, ali se obveza samo djelomično provodi u praksi.

¹⁶ Kako bi se olakšala čitljivost, odredbe Povelje ovdje su navedene u skraćenom i pojednostavljenom obliku. Potpuni tekst svake odredbe može se pronaći na web-mjestu Ureda za ugovore: <http://www.coe.int/en/web/conventions/> (Ugovor br. 148).

Formalno ispunjena: Politike i zakonodavstvo u skladu su s Poveljom, ali u praksi se obveza ne provodi.

Nije ispunjena: Nisu poduzete nikakve mjere u politikama, zakonodavstvu i praksi za provedbu preuzete obveze.

Nema zaključka: Odbor stručnjaka ne može zaključiti o ispunjenju preuzete obveze jer nadležna tijela nisu pružila informacije ili su one nedovoljne.

2.1.2 Preporuke Odbora stručnjaka za poboljšanje zaštite i promicanja bajaškog rumunjskog jezika u Republici Hrvatskoj

Odbor stručnjaka preporučuje hrvatskim vlastima da ispune sve obveze preuzete Europskom poveljom o regionalnim ili manjinskim jezicima koje se ne smatraju „ispunjenima” (vidjeti prethodni odjeljak 2.1.1.) te da nastave ispunjavati obveze koje su ispunjene. Tijela bi pritom trebala posebno uzeti u obzir dolje navedene preporuke. Preporuke Odbora ministara Vijeća Europe o primjeni Povelje u Hrvatskoj¹⁷ i dalje su važeće. Preporukama donesenim u okviru postupka praćenja primjene Povelje nastoji se podržati nadležna tijela u postupku primjene.

I. Preporuke za hitno djelovanje

- a. **Uvesti bajaški rumunjski jezik u predškolski odgoj i obrazovanje te osnovnoškolsko obrazovanje (Model C) u Međimurskoj i Osječko-baranjskoj županiji.**
- b. **Uvesti redovito emitiranje jedne televizijske i jedne radijske emisije dovoljno dugog trajanja na bajaškom rumunjskom jeziku u područjima u kojima je taj jezik tradicionalno u uporabi.**

II. Daljnje preporuke

- c. Podržati organizaciju tečajeva bajaškog rumunjskog jezika, među ostalim i za odrasle.
- d. Podržati stvaranje jednih mjesečnih novina na bajaškom rumunjskom jeziku.
- e. Promicati svijest o bajaškom rumunjskom jeziku i kulturi kao sastavnom dijelu kulturne baštine Republike Hrvatske u redovnom obrazovanju i medijima.
- f. U suradnji s predstavnicima govornika razviti i provesti strategiju za promicanje uporabe bajaškog rumunjskog jezika.

¹⁷ [CM/RecChL\(2001\)2](#)
[CM/RecChL\(2005\)2](#)
[CM/RecChL\(2008\)1](#)
[CM/RecChL\(2010\)8](#)
[CM/RecChL\(2015\)2](#)

2.2 Češki jezik

2.2.1 Ispunjavanje obveza Republike Hrvatske preuzetih Europskom poveljom o regionalnim ili manjinskim jezicima u pogledu zaštite i promicanja češkog jezika

Simboli koji se koriste za označavanje promjena u ocjeni u usporedbi s prethodnim ciklusom praćenja: ➔ poboljšanje ➜ pogoršanje = bez promjene

Članak	Odbor stručnjaka smatra da je preuzeta obveza*:				
	ispunjena	djelomično ispunjena	formalno ispunjena	nije ispunjena	nema zaključka
Obveze Republike Hrvatske u pogledu češkog jezika¹⁸					
Dio II. Povelje					
<i>(Obveze koje država mora primijeniti na sve regionalne ili manjinske jezike unutar svojeg državnog područja)</i>					
Članak 7. – Ciljevi i načela					
7.1.a)	priznavanje češkog jezika kao izraza kulturnog bogatstva	=			
7.1.b)	osiguravanje da postojeće ili nove administrativne podjele ne predstavljaju zapreku za promicanje češkog jezika	=			
7.1.c)	odlučne mjere za promicanje češkog jezika		=		
7.1.d)	omogućavanje i/ili poticanje uporabe češkog jezika, u govoru i pismu, u javnom životu (obrazovanju, pravosudnim tijelima, upravnim tijelima i javnim službama, medijima, kulturnim aktivnostima i ustanovama, gospodarskom i društvenom životu, prekograničnoj razmjeni) i u privatnom životu		=		
7.1.e)	• održavanje i razvoj veza u područjima obuhvaćenima ovom Poveljom između skupina u državi koje rabe češki jezik • uspostavljanje kulturnih veza s drugim jezičnim skupinama	=			
7.1.f)	osiguravanje oblika i načina izvođenja nastave i studija češkog jezika na svim odgovarajućim razinama	=			
7.1.g)	osiguravanje mogućnosti za učenje češkog jezika onima koji nisu govornici tog jezika (uključujući odrasle)		=		
7.1.h)	poticanje studiranja i istraživanja češkog jezika na sveučilištima ili u usporedivim institucijama	=			
7.1.i)	poticanje međudržavne razmjene u područjima obuhvaćenima ovom Poveljom u korist češkog jezika		=		
7.2.	otklanjanje svake neopravdane razlike, isključenja, ograničenja ili prednosti u odnosu na uporabu češkog jezika	=			
7.3.	• promicanje međusobnog razumijevanja između svih jezičnih skupina u zemlji • poticanje uključivanja poštovanja, razumijevanja i snošljivosti prema češkom jeziku u ciljeve obrazovanja i stručnog osposobljavanja • poticanje masovnih medija da u svoje ciljeve uključe poštovanje, razumijevanje i snošljivost prema češkom jeziku		=		
7.4.	• uzimanje u obzir potreba i želja koje je izrazila skupina govornika češkog jezika • osnivanje tijela za savjetovanje tijela vlasti o svim pitanjima koja se odnose na češki jezik	=			
Dio III. Povelje					
<i>(Dodatne obveze koje je država odabrala za određene jezike)</i>					
Čl. 8. – Obrazovanje					
8.1.a) iii.	omogućiti predškolski odgoj i obrazovanje na češkom jeziku ili znatan dio predškolskog odgoja i obrazovanja na češkom jeziku barem onim učenicima čije obitelji to zatraže i čiji se broj smatra dovoljnim	=			
8.1.b) iv.	omogućiti osnovnoškolsko obrazovanje na češkom jeziku, znatan dio osnovnoškolskog obrazovanja na češkom jeziku ili nastavu češkog jezika kao sastavni dio kurikuluma barem onim učenicima čije obitelji to zatraže i čiji se broj smatra dovoljnim	=			
8.1.c) iv.	omogućiti srednjoškolsko obrazovanje na češkom jeziku, znatan dio srednjoškolskog obrazovanja na češkom jeziku ili nastavu češkog jezika kao sastavni dio kurikuluma barem onim učenicima koji to žele i čiji se broj smatra dovoljnim	=			

¹⁸ Kako bi se olakšala čitljivost, odredbe Povelje ovdje su navedene u skraćenom i pojednostavljenom obliku. Potpuni tekst svake odredbe može se pronaći na web-mjestu Ureda za ugovore: <http://www.coe.int/en/web/conventions/> (Ugovor br. 148).

Odbor stručnjaka smatra da je preuzeta obveza*:						
Članak	Obveze Republike Hrvatske u pogledu češkog jezika ¹⁸	ispunjena	djelomično ispunjena	formalno ispunjena	nije ispunjena	nema zaključka
8.1.d) iv.	omogućiti tehničko i strukovno obrazovanje na češkom jeziku, znatan dio tehničkog i strukovnog obrazovanja na češkom jeziku ili nastavu češkog jezika kao sastavni dio kurikuluma barem onim učenicima koji to žele i čiji se broj smatra dovoljnim	=				
8.1.e) ii.	učiniti dostupnim studij češkog jezika na sveučilištima i visokim školama	=				
8.1.f) ii.	ponuditi češki jezik kao predmet u okviru obrazovanja odraslih i cjeloživotnog obrazovanja	=				
8.1.g)	osigurati nastavu povijesti i kulture koji se odražavaju u češkom jeziku		=			
8.1.h)	osigurati stručno osposobljavanje i usavršavanje nastavnog kadra za češki jezik	→				
Čl. 9. – Pravosudna tijela						
9.1.a) ii.	zajamčiti okrivljeniku pravo uporabe češkog jezika u kaznenom postupku, po potrebi uz usmeno i pismeno prevođenje, bez dodatnih troškova za dotične osobe			↙		
9.1.a) iv.	izdati na zahtjev isprave povezane s kaznenim sudskim postupcima na češkom jeziku, po potrebi uz usmeno i pismeno prevođenje, bez dodatnih troškova za dotične osobe			↙		
9.1.b) ii.	omogućiti stranci u građanskom postupku, kad god se mora osobno pojaviti pred sudom, uporabu češkog jezika bez dodatnih troškova, po potrebi uz usmeno i pismeno prevođenje			↙		
9.1.b) iii.	omogućiti podnošenje isprava i dokaznih sredstava u građanskim postupcima na češkom jeziku, po potrebi uz usmeno i pismeno prevođenje			↙		
9.1.c) ii.	omogućiti stranci u upravnom sporu, kad god se mora osobno pojaviti pred sudom, uporabu češkog jezika bez dodatnih troškova, po potrebi uz usmeno i pismeno prevođenje			↙		
9.1.c) iii.	u postupcima kojima se rješavaju upravne stvari omogućiti podnošenje isprava i dokaznih sredstava na češkom jeziku, po potrebi uz usmeno i pismeno prevođenje			↙		
9.1.d)	u pogledu vođenja građanskih postupaka i/ili upravnih sporova na češkom jeziku te s time povezane uporabe isprava i dokaznog materijala na češkom jeziku, osigurati da dotične osobe ne snose dodatne troškove za usmeno i pismeno prevođenje			↙		
9.2.a)	ne osporavati valjanost pravnih isprava samo zato što su sastavljene na češkom jeziku	=				
Čl. 10. – Upravna tijela i javne službe						
10.1.a) iii.	osigurati da govornici češkog jezika mogu podnositi usmene ili pisane zahtjeve područnim jedinicama tijela državne uprave i primiti odgovor na češkom jeziku					↙
10.1.a) iv.	osigurati da govornici češkog jezika mogu podnositi usmene ili pisane zahtjeve na češkom jeziku područnim jedinicama tijela državne uprave ¹⁹					
10.1.b)	učine upravne tekstove i obrasce koji su u široj uporabi na razini države dostupnima na češkom jeziku ili u dvojezičnoj verziji		=			
10.1.c)	dopustiti državnim tijelima sastavljanje akata na češkom jeziku		=			
10.2.a)	uporaba češkog jezika u tijelima jedinica područne (regionalne) ili lokalne samouprave				↙	
10.2.b)	omogućiti govornicima češkog jezika podnošenje usmenih ili pisanih zahtjeva na češkom jeziku tijelima jedinica područne (regionalne) ili lokalne samouprave		=			
10.2.c)	objavljivanje službenih akata tijela jedinica područne (regionalne) samouprave i na češkom jeziku				=	
10.2.d)	objavljivanje službenih akata tijela jedinica lokalne samouprave i na češkom jeziku				↙	
10.2.g)	uporaba ili uvođenje, po potrebi zajedno s nazivom na službenom jeziku, naziva mjesta na češkom jeziku		=			
10.3.a)	osigurati da se češki jezik rabi pri pružanju javnih usluga				=	
10.3.b)	dopustiti govornicima češkog jezika podnošenje zahtjeva i primanje odgovora od pružatelja javnih usluga na češkom jeziku ²⁰					
10.3.c)	dopustiti govornicima češkog jezika podnošenje zahtjeva na češkom jeziku pružateljima javnih usluga					
10.5	dopustiti uporabu ili određivanje prezimena na češkom jeziku	=				

¹⁹ Hrvatska je ratificirala članak 10. stavak 1. podstavak a) točku. iii. i članak 10. stavak 1. podstavak a) točku iv., koji predstavljaju alternativne mogućnosti. Stoga Odbor stručnjaka neće ocijeniti provedbu članka 10. stavka 1. podstavka a) točke iv.

²⁰ Hrvatska je ratificirala članak 10. stavak 3. podstavke a), b) i c), koji predstavljaju alternativne mogućnosti. Stoga Odbor stručnjaka neće ocjenjivati provedbu podstavaka b) i c).

Odbor stručnjaka smatra da je preuzeta obveza*:						
Članak	Obveze Republike Hrvatske u pogledu češkog jezika ¹⁸	ispunjena	djelomično ispunjena	formalno ispunjena	nije ispunjena	nema zaključka
Čl. 11. – Mediji						
11.1.a) iii.	osigurati da javne radiotelevizijske kuće nude radijske i televizijske emisije na češkom jeziku	➤ ²¹			≡ ²²	
11.1.d)	poticati i/ili olakšati proizvodnju i distribuciju audio i audiovizualnih ostvarenja na češkom jeziku					≡
11.1.e) ii.	poticati i/ili olakšavati tjedno ili dnevno objavljivanje novinskih članaka na češkom jeziku	≡				
11.2	<ul style="list-style-type: none"> • jamčiti slobodu izravnog prijama radijskih i televizijskih emisija na češkom jeziku iz susjednih zemalja • ne suprotstavljati se reemitiranju radijskih i televizijskih emisija na češkom jeziku iz susjednih zemalja • osigurati slobodu izražavanja i slobodan optjecaj informacija na češkom jeziku u pisanom tisku 	≡				
11.3	osigurati da interesi govornika češkog jezika budu zastupljeni ili uzeti u obzir u radu tijela koja jamče slobodu i pluralizam medija					≡
Čl. 12. – Kulturne aktivnosti i ustanove						
12.1.a)	poticati proizvodnju, reprodukciju i diseminaciju kulturnih ostvarenja na češkom jeziku	≡				
12.1.f)	poticati izravno sudjelovanje predstavnika govornika češkog jezika u organizaciji kulturnih ustanova i planiranju kulturnih aktivnosti	≡				
12.1.g)	poticati i/ili olakšati osnivanje tijela odgovornog za prikupljanje, čuvanje i predstavljanje ili objavljivanje ostvarenja na češkom jeziku	≡				
Čl. 13. – Gospodarski i društveni život						
13.1.a)	isključiti iz zakonodavstva bilo koju odredbu kojom se zabranjuje ili ograničava uporaba češkog jezika u ispravama koje se odnose na gospodarski ili društveni život, a posebno u ugovorima o radu i tehničkim dokumentima kao što su upute za uporabu proizvoda ili uređaja;	≡				
13.1.b)	zabraniti unošenje u unutarnje propise trgovačkih društava i privatne isprave svih klauzula kojima se isključuje ili ograničava uporaba češkog jezika	≡				
13.1.c)	suprotstavljati se praksama osmišljenim za odvratanje od korištenja češkog jezika u vezi s gospodarskim ili društvenim djelatnostima	➤				
Čl. 14. – Prekogračna razmjena						
14.a)	primjenjivati bilateralne i multilateralne sporazume s državama u kojima se češki jezik rabi u istom ili sličnom obliku ili sklapati takve sporazume radi poticanja kontakata među govornicima češkog jezika u dotičnim državama u području kulture, obrazovanja, informiranja, stručnog osposobljavanja i usavršavanja te cjeloživotnog obrazovanja	≡				
14.b)	olakšati i/ili promicati prekograničnu suradnju za dobrobit češkog jezika, posebno među jedinicama područne (regionalne) ili lokalne samouprave na čijem se državnom području češki jezik rabi u istom ili sličnom obliku					↙

* Odbor stručnjaka za Europsku povelju o regionalnim ili manjinskim jezicima ocjenjuje ispunjavanje obveza država stranaka preuzetih Poveljom kako slijedi:

Ispunjena: Politike, zakonodavstvo i praksa u skladu su s Poveljom.

Djelomično ispunjena: Politike i zakonodavstvo u potpunosti su ili djelomično u skladu s Poveljom, ali se obveza samo djelomično provodi u praksi.

Formalno ispunjena: Politike i zakonodavstvo u skladu su s Poveljom, ali u praksi se obveza ne provodi.

Nije ispunjena: Nisu poduzete nikakve mjere u politikama, zakonodavstvu i praksi za provedbu preuzete obveze.

Nema zaključka: Odbor stručnjaka ne može zaključiti o ispunjenju preuzete obveze jer nadležna tijela nisu pružila informacije ili su one nedovoljne.

²¹ javni radio

²² javna televizija

Promjene u ocjeni u usporedbi s prethodnim ciklusom praćenja

84. Odbor stručnjaka obaviješten je da je, uz stručno usavršavanje, u Hrvatskoj organizirano i temeljno osposobljavanje odgojno-obrazovnih radnika za nastavu na češkom jeziku. Stoga je obveza iz članka 8. stavka 1. podstavka h) sada ispunjena. Tijekom razmatranog razdoblja češki se nije rabio u pravosudnim tijelima. Stoga su obveze iz članka 9. stavka 1. samo formalno ispunjene u području u kojemu je češki jezik u ravnopravnoj službenoj uporabi. Odbor stručnjaka nije primio dovoljno precizne informacije o tome jesu li prvostupanjska tijela državne uprave i područne jedinice središnjih tijela državne uprave rabili češki jezik u komunikaciji s govornicima češkog tijekom razmatranog razdoblja te stoga ne mogu donijeti zaključak o provedbi članka 10. stavka 1. podstavka a) točke iii. Prilikom terenskog posjeta potvrđeno je da tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave ne rabe češki jezik kao interni radni jezik niti objavljuju svoje službene akte na češkom jeziku. Stoga nisu ispunjene obveze iz članka 10. stavka 2. podstavka a) i d). Predstavnici govornika češkog jezika također su obavijestili Odbor stručnjaka da postoji mjesečna (jednosatna) emisija na češkom jeziku na lokalnoj radiopostaji Radio Grubišno Polje. Nadalje, Radio Daruvar svakodnevno emitira program na češkom jeziku. Stoga je obveza iz članka 11. stavka 1. podstavka a) točke ii. ispunjena u pogledu radija. U pogledu članka 13. stavka 1. podstavka c), Odbor stručnjaka nije primio pritužbe govornika te stoga zaključuje da je ta obveza ispunjena. Odboru stručnjaka nisu navedeni primjeri aktivnosti promicanja češkog jezika u okviru prekogranične suradnje na regionalnoj i lokalnoj razini te ne može donijeti zaključak o praktičnoj provedbi članka 14. podstavka b).

2.2.2 Preporuke Odbora stručnjaka za poboljšanje zaštite i promicanja češkog jezika u Republici Hrvatskoj

Odbor stručnjaka preporučuje hrvatskim vlastima da ispune sve obveze preuzete Europskom poveljom o regionalnim ili manjinskim jezicima koje se ne smatraju „ispunjenima” (vidjeti prethodni odjeljak 2.2.1.) te da nastave ispunjavati obveze koje su ispunjene. Tijela bi pritom trebala posebno uzeti u obzir dolje navedene preporuke. Preporuke Odbora ministara Vijeća Europe o primjeni Povelje u Hrvatskoj²³ i dalje su važeće. Preporukama donesenim u okviru postupka praćenja primjene Povelje nastoji se podržati nadležna tijela u postupku provedbe.

I. Preporuke za hitno djelovanje

- a. Rabiti češki jezik u tijelima jedinica područne (regionalne) i lokalne samouprave te proširiti ravnopravnu službenu uporabu tog jezika na dodatne općine.
- b. Uvesti emitiranje jedne redovite televizijske emisije dovoljno dugog trajanja na češkom jeziku.

II. Daljnje preporuke

- c. Promicati svijest o češkom jeziku i kulturi kao sastavnom dijelu kulturne baštine Republike Hrvatske u redovnom obrazovanju i medijima.
- d. Rabiti češki jezik pri pružanju javnih usluga u upravnim tijelima.
- e. Promicati uporabu ili usvajanje naziva mjesta na češkom jeziku.
- f. Olakšati proizvodnju i distribuciju audio i audiovizualnih ostvarenja na češkom jeziku, među ostalim i na Internetu.

²³ [CM/RecChL\(2001\)2](#)
[CM/RecChL\(2005\)2](#)
[CM/RecChL\(2008\)1](#)
[CM/RecChL\(2010\)8](#)
[CM/RecChL\(2015\)2](#)

2.3 Njemački jezik

2.3.1 Ispunjavanje obveza Republike Hrvatske preuzetih Europskom poveljom o regionalnim ili manjinskim jezicima u pogledu zaštite i promicanja njemačkog jezika

Simboli koji se koriste za označavanje promjena u ocjeni u usporedbi s prethodnim ciklusom praćenja: ➔ poboljšanje ➤ pogoršanje = bez promjene

		Odbor stručnjaka smatra da je preuzeta obveza*:				
Članak	Obveze Republike Hrvatske u pogledu njemačkog jezika ²⁴	ispunjena	djelomično ispunjena	formalno ispunjena	nije ispunjena	nema zaključka
Dio II. Povelje						
(Obveze koje država mora primijeniti na sve regionalne ili manjinske jezike unutar svojeg državnog područja)						
Članak 7. – Ciljevi i načela						
7.1.a)	priznavanje njemačkog jezika kao izraza kulturnog bogatstva	=				
7.1.b)	osiguravanje da postojeće ili nove administrativne podjele ne predstavljaju zapreku za promicanje njemačkog jezika	=				
7.1.c)	odlučne mjere za promicanje njemačkog jezika		=			
7.1.d)	omogućavanje i/ili poticanje uporabe njemačkog jezika, u govoru i pismu, u javnom životu (obrazovanju, pravosudnim tijelima, upravnim tijelima i javnim službama, medijima, kulturnim aktivnostima i ustanovama, gospodarskom i društvenom životu, prekograničnoj razmjeni) i u privatnom životu		=			
7.1.e)	• održavanje i razvoj veza u područjima obuhvaćenima ovom Poveljom između skupina u državi koje rabe njemački jezik • uspostavljanje kulturnih veza s drugim jezičnim skupinama	=				
7.1.f)	osiguravanje oblika i načina izvođenja nastave i studija njemačkog na svim odgovarajućim razinama		=			
7.1.g)	osiguravanje mogućnosti za učenje njemačkog jezika onima koji nisu govornici tog jezika (uključujući odrasle)					=
7.1.h)	poticanje studiranja i istraživanja njemačkog jezika na sveučilištima ili u usporedivim institucijama	=				
7.1.i)	poticanje međudržavne razmjene u područjima obuhvaćenima ovom Poveljom u korist njemačkog jezika		=			
7.2.	otklanjanje svake neopravdane razlike, isključenja, ograničenja ili prednosti u odnosu na uporabu njemačkog jezika	=				
7.3.	• promicanje međusobnog razumijevanja između svih jezičnih skupina u zemlji • poticanje uključivanja poštovanja, razumijevanja i snošljivosti prema njemačkom jeziku u ciljeve obrazovanja i stručnog osposobljavanja • poticanje masovnih medija da u svoje ciljeve uključe poštovanje, razumijevanje i snošljivost prema njemačkom jeziku		=			
7.4.	• uzimanje u obzir potreba i želja koje je izrazila skupina govornika njemačkog jezika • osnivanje tijela za savjetovanje tijela vlasti o svim pitanjima koja se odnose na njemački jezik		=			

* Odbor stručnjaka za Europsku povelju o regionalnim ili manjinskim jezicima ocjenjuje ispunjavanje obveza država stranaka preuzetih Poveljom kako slijedi:

Ispunjena: Politike, zakonodavstvo i praksa u skladu su s Poveljom.

Djelomično ispunjena: Politike i zakonodavstvo u potpunosti su ili djelomično u skladu s Poveljom, ali se obveza samo djelomično provodi u praksi.

Formalno ispunjena: Politike i zakonodavstvo u skladu su s Poveljom, ali u praksi se obveza ne provodi.

Nije ispunjena: Nisu poduzete nikakve mjere u politikama, zakonodavstvu i praksi za provedbu preuzete obveze.

Nema zaključka: Odbor stručnjaka ne može zaključiti o ispunjenju preuzete obveze jer nadležna tijela nisu pružila informacije ili su one nedovoljne.

²⁴ Kako bi se olakšala čitljivost, odredbe Povelje ovdje su navedene u skraćenom i pojednostavljenom obliku. Potpuni tekst svake odredbe može se pronaći na web-mjestu Ureda za ugovore: <http://www.coe.int/en/web/conventions/> (Ugovor br. 148).

2.3.2 Preporuke Odbora stručnjaka za poboljšanje zaštite i promicanja njemačkog jezika u Republici Hrvatskoj

Odbor stručnjaka preporučuje hrvatskim vlastima da ispune sve obveze preuzete Europskom poveljom o regionalnim ili manjinskim jezicima koje se ne smatraju „ispunjenima” (vidjeti prethodni odjeljak 2.3.1.) te da nastave ispunjavati obveze koje su ispunjene. Tijela bi pritom trebala posebno uzeti u obzir dolje navedene preporuke. Preporuke Odbora ministara Vijeća Europe o primjeni Povelje u Hrvatskoj²⁵ i dalje su važeće. Preporukama donesenim u okviru postupka praćenja primjene Povelje nastoji se podržati nadležna tijela u postupku provedbe.

I. Preporuke za hitno djelovanje

- a. **Osigurati odgoj i obrazovanje na njemačkom jeziku na predškolskoj i osnovnoškolskoj razini (Model C) u dodatnim općinama u kojima aktivno djeluje udruga njemačke nacionalne manjine, npr. u Đakovu, Siraču, Vukovaru i Zagrebu.**
- b. **Uvesti redovito emitiranje jedne televizijske i jedne radijske emisije dovoljno dugog trajanja na njemačkom jeziku.**

II. Daljnje preporuke

- c. Promicati svijest o njemačkom jeziku i kulturi kao sastavnom dijelu kulturne baštine Republike Hrvatske u redovnom obrazovanju i medijima.
- d. Poduprijeti stvaranje internetskog mjesečnika na njemačkom jeziku.
- e. U suradnji s predstavnicima govornika njemačkog jezika razviti i provesti strategiju promicanja uporabe njemačkog jezika u različitim područjima javnog života koja su obuhvaćena Poveljom.

²⁵ [CM/RecChL\(2001\)2](#)
[CM/RecChL\(2005\)2](#)
[CM/RecChL\(2008\)1](#)
[CM/RecChL\(2010\)8](#)
[CM/RecChL\(2015\)2](#)

2.4 Mađarski jezik

2.4.1 Ispunjavanje obveza Republike Hrvatske preuzetih Europskom poveljom o regionalnim ili manjinskim jezicima u pogledu zaštite i promicanja mađarskog jezika

Simboli koji se koriste za označavanje promjena u ocjeni u usporedbi s prethodnim ciklusom praćenja: ➤poboljšanje ➡pogoršanje = bez promjene

Odbor stručnjaka smatra da je preuzeta obveza*:						
Članak	Obveze Republike Hrvatske u pogledu mađarskog jezika ²⁶	ispunjena	djelomično ispunjena	formalno ispunjena	nije ispunjena	nema zaključka
Dio II. Povelje (Obveze koje država mora primijeniti na sve regionalne ili manjinske jezike unutar svojeg državnog područja)						
Članak 7. – Ciljevi i načela						
7.1.a)	priznavanje mađarskog jezika kao izraza kulturnog bogatstva	=				
7.1.b)	osiguravanje da postojeće ili nove administrativne podjele ne predstavljaju zapreku za promicanje mađarskog jezika	=				
7.1.c)	odlučne mjere za promicanje mađarskog jezika		=			
7.1.d)	omogućavanje i/ili poticanje uporabe mađarskog jezika, u govoru i pismu, u javnom životu (obrazovanju, pravosudnim tijelima, upravnim tijelima i javnim službama, medijima, kulturnim aktivnostima i ustanovama, gospodarskom i društvenom životu, prekograničnoj razmjeni) i u privatnom životu		=			
7.1.e)	• održavanje i razvoj veza u područjima obuhvaćenima ovom Poveljom između skupina u državi koje rabe mađarski jezik • uspostavljanje kulturnih veza s drugim jezičnim skupinama	=				
7.1.f)	osiguravanje oblika i načina izvođenja nastave i studija mađarskog jezika na svim odgovarajućim razinama	=				
7.1.g)	osiguravanje mogućnosti za učenje mađarskog jezika onima koji nisu govornici tog jezika (uključujući odrasle)		=			
7.1.h)	poticanje studiranja i istraživanja mađarskog jezika na sveučilištima ili u usporedivim institucijama	=				
7.1.i)	poticanje međudržavne razmjene u područjima obuhvaćenima ovom Poveljom u korist mađarskog jezika		=			
7.2.	otklanjanje svake neopravdane razlike, isključenja, ograničenja ili prednosti u odnosu na uporabu mađarskog jezika	=				
7.3.	• promicanje međusobnog razumijevanja između svih jezičnih skupina u zemlji • poticanje uključivanja poštovanja, razumijevanja i snošljivosti prema mađarskom jeziku u ciljeve obrazovanja i stručnog osposobljavanja • poticanje masovnih medija da u svoje ciljeve uključe poštovanje, razumijevanje i snošljivost prema mađarskom jeziku		=			
7.4.	• uzimanje u obzir potreba i želja koje je izrazila skupina govornika mađarskog jezika • osnivanje tijela za savjetovanje tijela vlasti o svim pitanjima koja se odnose na mađarski jezik	=				
Dio III. Povelje (Dodatne obveze koje je država odabrala za određene jezike)						
Čl. 8. – Obrazovanje						
8.1.a) iii.	omogućiti predškolski odgoj i obrazovanje na mađarskom jeziku ili znatan dio predškolskog odgoja i obrazovanja na mađarskom jeziku barem onim učenicima čije obitelji to zatraže i čiji se broj smatra dovoljnim	=				
8.1.b) iv.	omogućiti osnovnoškolsko obrazovanje na mađarskom jeziku, znatan dio osnovnoškolskog obrazovanja na mađarskom jeziku ili nastavu mađarskog jezika kao sastavni dio kurikulumu barem onim učenicima čije obitelji to zatraže i čiji se broj smatra dovoljnim	=				
8.1.c) iv.	omogućiti srednjoškolsko obrazovanje na mađarskom jeziku, znatan dio srednjoškolskog obrazovanja na mađarskom jeziku ili nastavu mađarskog jezika kao sastavni dio kurikulumu barem onim učenicima koji to žele i čiji se broj smatra dovoljnim	=				

²⁶ Kako bi se olakšala čitljivost, odredbe Povelje ovdje su navedene u skraćenom i pojednostavljenom obliku. Potpuni tekst svake odredbe može se pronaći na web-mjestu Ureda za ugovore: <http://www.coe.int/en/web/conventions/> (Ugovor br. 148).

Odbor stručnjaka smatra da je preuzeta obveza*:						
Članak	Obveze Republike Hrvatske u pogledu mađarskog jezika ²⁶	ispunjena	djelomično ispunjena	formalno ispunjena	nije ispunjena	nema zaključka
8.1.d) iv.	omogućiti tehničko i strukovno obrazovanje na mađarskom jeziku, znatan dio tehničkog i strukovnog obrazovanja na mađarskom jeziku ili nastavu mađarskog jezika kao sastavni dio kurikulumu barem onim učenicima koji to žele i čiji se broj smatra dovoljnim	=				
8.1.e) ii.	učiniti dostupnim studij mađarskog jezika na sveučilištima i visokim školama	=				
8.1.f) ii.	ponuditi mađarski jezik kao predmet u okviru obrazovanja odraslih i cjeloživotnog obrazovanja					↙
8.1.g)	osigurati nastavu povijesti i kulture koji se odražavaju u mađarskom jeziku		=			
8.1.h)	osigurati stručno osposobljavanje i usavršavanje nastavnog kadra za mađarski jezik	→				
Čl. 9. – Pravosudna tijela						
9.1.a) ii.	zajamčiti okrivljeniku pravo uporabe mađarskog jezika u kaznenom postupku, po potrebi uz usmeno i pismeno prevođenje, bez dodatnih troškova za dotične osobe	→				
9.1.a) iv.	izdati na zahtjev isprave povezane s kaznenim sudskim postupcima na mađarskom jeziku, po potrebi uz usmeno i pismeno prevođenje, bez dodatnih troškova za dotične osobe	→				
9.1.b) ii.	omogućiti stranci u građanskom postupku, kad god se mora osobno pojaviti pred sudom, uporabu mađarskog jezika bez dodatnih troškova, po potrebi uz usmeno i pismeno prevođenje	→				
9.1.b) iii.	omogućiti podnošenje isprava i dokaznih sredstava u građanskim postupcima na mađarskom jeziku, po potrebi uz usmeno i pismeno prevođenje	→				
9.1.c) ii.	omogućiti stranci u upravnom sporu, kad god se mora osobno pojaviti pred sudom, uporabu mađarskog jezika bez dodatnih troškova, po potrebi uz usmeno i pismeno prevođenje			=		
9.1.c) iii.	u postupcima kojima se rješavaju upravne stvari omogućiti podnošenje isprava i dokaznih sredstava na mađarskom jeziku, po potrebi uz usmeno i pismeno prevođenje			↙		
9.1.d)	u pogledu vođenja građanskih postupaka i/ili upravnih sporova na mađarskom jeziku te s time povezane uporabe isprava i dokaznog materijala na mađarskom jeziku, osigurati da dotične osobe ne snose dodatne troškove za usmeno i pismeno prevođenje	=				
9.2.a)	ne osporavati valjanost pravnih isprava samo zato što su sastavljene na mađarskom jeziku	=				
Čl. 10. – Upravna tijela i javne službe						
10.1.a) iii.	osigurati da govornici mađarskog jezika mogu podnositi usmene ili pisane zahtjeve područnim jedinicama tijela državne uprave i primiti odgovor na mađarskom jeziku					↙
10.1.a) iv.	osigurati da govornici mađarskog jezika mogu podnositi usmene ili pisane zahtjeve na mađarskom jeziku područnim jedinicama tijela državne uprave ²⁷					
10.1.b)	učine upravne tekstove i obrasce koji su u široj uporabi na razini države dostupnima na mađarskom jeziku ili u dvojezičnoj verziji		→			
10.1.c)	dopustiti državnim tijelima sastavljanje akata na mađarskom jeziku		=			
10.2.a)	uporaba mađarskog jezika u tijelima jedinica područne (regionalne) ili lokalne samouprave				↙	
10.2.b)	omogućiti govornicima mađarskog jezika podnošenje usmenih ili pisanih zahtjeva na mađarskom jeziku tijelima jedinica područne (regionalne) ili lokalne samouprave		=			
10.2.c)	objavljivanje službenih akata tijela jedinica područne (regionalne) samouprave i na mađarskom jeziku				=	
10.2.d)	objavljivanje službenih akata tijela jedinica lokalne samouprave i na mađarskom jeziku				↙	
10.2.g)	uporaba ili uvođenje, po potrebi zajedno s nazivom na službenom jeziku, naziva mjesta na mađarskom jeziku		=			
10.3.a)	osigurati da se mađarski jezik rabi pri pružanju javnih usluga				=	
10.3.b)	dopustiti govornicima mađarskog jezika podnošenje zahtjeva i primanje odgovora od pružatelja javnih usluga na mađarskom jeziku					
10.3.c)	dopustiti govornicima mađarskog jezika podnošenje zahtjeva na mađarskom jeziku pružateljima javnih usluga					
10.5	dopustiti uporabu ili određivanje prezimena na mađarskom jeziku	=				

²⁷ Hrvatska je ratificirala članak.10. stavak 1. podstavak a) točku. iii. i članak 10.stavak 1. podstavak a) točku iv., koji predstavljaju alternativne mogućnosti. Stoga Odbor stručnjaka neće ocijeniti provedbu članka 10. stavka 1. podstavka a) točke iv.

Članak	Odbor stručnjaka smatra da je preuzeta obveza*:				
	ispunjena	djelomično ispunjena	formalno ispunjena	nije ispunjena	nema zaključka
Obveze Republike Hrvatske u pogledu mađarskog jezika¹⁸					
Čl. 11. – Mediji					
11.1.a) iii.	osigurati da javne radiotelevizijske kuće nude radijske i televizijske emisije na mađarskom jeziku	= ²⁸		↙ ²⁹	
11.1.d)	poticati i/ili olakšati proizvodnju i distribuciju audio i audiovizualnih ostvarenja na mađarskom jeziku				=
11.1.e) ii.	poticati i/ili olakšavati tjedno ili dnevno objavljivanje novinskih članaka na mađarskom jeziku	=			
11.2	<ul style="list-style-type: none"> • jamčiti slobodu izravnog prijama radijskih i televizijskih emisija na mađarskom jeziku iz susjednih zemalja • ne suprotstavljati se reemitiranju radijskih i televizijskih emisija na mađarskom jeziku iz susjednih zemalja • osigurati slobodu izražavanja i slobodan optjecaj informacija na mađarskom jeziku u pisanom tisku 	=			
11.3	osigurati da interesi govornika mađarskog jezika budu zastupljeni ili uzeti u obzir u radu tijela koja jamče slobodu i pluralizam medija				=
Čl. 12. – Kulturne aktivnosti i ustanove					
12.1.a)	poticati proizvodnju, reprodukciju i diseminaciju kulturnih ostvarenja na mađarskom jeziku	=			
12.1.f)	poticati izravno sudjelovanje predstavnika govornika mađarskog jezika u organizaciji kulturnih ustanova i planiranju kulturnih aktivnosti	=			
12.1.g)	poticati i/ili olakšati osnivanje tijela odgovornog za prikupljanje, čuvanje i predstavljanje ili objavljivanje ostvarenja na mađarskom jeziku	=			
Čl. 13. – Gospodarski i društveni život					
13.1.a)	isključiti iz zakonodavstva bilo koju odredbu kojom se zabranjuje ili ograničava uporaba mađarskog jezika u ispravama koje se odnose na gospodarski ili društveni život, a posebno u ugovorima o radu i tehničkim dokumentima kao što su upute za uporabu proizvoda ili uređaja;	=			
13.1.b)	zabraniti unošenje u unutarnje propise trgovačkih društava i privatne isprave svih klauzula kojima se isključuje ili ograničava uporaba mađarskog jezika	=			
13.1.c)	suprotstavljati se praksama osmišljenim za odvratanje od korištenja mađarskog jezika u vezi s gospodarskim ili društvenim djelatnostima	➔			
Čl. 14. – Prekogranična razmjena					
14.a)	primjenjivati bilateralne i multilateralne sporazume s državama u kojima se mađarski jezik rabi u istom ili sličnom obliku ili sklapati takve sporazume radi poticanja kontakata među govornicima mađarskog jezika u dotičnim državama u području kulture, obrazovanja, informiranja, stručnog osposobljavanja i usavršavanja te cjeloživotnog obrazovanja	=			
14.b)	olakšati i/ili promicati prekograničnu suradnju za dobrobit mađarskog jezika, posebno među jedinicama područne (regionalne) ili lokalne samouprave na čijem se državnom području mađarski jezik rabi u istom ili sličnom obliku				↙

* Odbor stručnjaka za Europsku povelju o regionalnim ili manjinskim jezicima ocjenjuje ispunjavanje obveza država stranaka preuzetih Poveljom kako slijedi:

Ispunjena: Politike, zakonodavstvo i praksa u skladu su s Poveljom.

Djelomično ispunjena: Politike i zakonodavstvo u potpunosti su ili djelomično u skladu s Poveljom, ali se obveza samo djelomično provodi u praksi.

Formalno ispunjena: Politike i zakonodavstvo u skladu su s Poveljom, ali u praksi se obveza ne provodi.

Nije ispunjena: Nisu poduzete nikakve mjere u politikama, zakonodavstvu i praksi za provedbu preuzete obveze.

Nema zaključka: Odbor stručnjaka ne može zaključiti o ispunjenju preuzete obveze jer nadležna tijela nisu pružila informacije ili su one nedovoljne.

²⁸ javni radio

²⁹ javna televizija

Promjene u ocjeni u usporedbi s prethodnim ciklusom praćenja

85. Odbor stručnjaka nije primio konkretne informacije o tome uči li se mađarski jezik u okviru obrazovanja odraslih i cjeloživotnog obrazovanja te stoga ne može donijeti zaključak u vezi s člankom 8. stavkom 1. podstavkom f) točkom ii. U periodičnom izvješću Republike Hrvatske navodi se da Sveučilište u Osijeku pruža temeljno osposobljavanje za nastavnike mađarskog jezika. Budući da je dostupno i dodatno osposobljavanje za te nastavnike, obveza iz članka 8. stavka 1. podstavka h) je ispunjena. Tijekom razmatranog razdoblja mađarski se jezik rabio u nekim kaznenim i građanskim postupcima. Stoga Odbor stručnjaka smatra s time povezane obveze (članak 9. stavak 1. podstavak a) točke ii. i iv. te podstavak b) točke ii. i iii.) ispunjenima u područjima u kojima je mađarski jezik u ravnopravnoj službenoj uporabi. Međutim, mađarski se jezik nije rabio u postupcima u kojima se rješavalo o upravnim stvarima. Stoga je obveza iz članka 9. stavka 1. podstavka c) točke iii. samo formalno ispunjena u tim područjima. Odbor stručnjaka nije primio dovoljno precizne informacije o tome jesu li prvostupanjska tijela državne uprave i područne jedinice središnjih tijela državne uprave rabili mađarski jezik u komunikaciji s govornicima mađarskog u promatranom razdoblju te stoga ne može donijeti zaključak o provedbi članka 10. stavka 1. podstavka a) točke iii. Kad je riječ o članku 10. stavku 1. podstavku b), izdavale su se dvojezične osobne iskaznice na hrvatskom i mađarskom jeziku. Međutim, s obzirom na to da područje primjene članka 10. stavka 1. podstavka b) nadilazi osobne iskaznice, obveza je samo djelomično ispunjena. Slično kao u prethodnim ciklusima praćenja, Odbor stručnjaka nije primio konkretne informacije kojima se potvrđuje da tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave rabe mađarski jezik kao interni radni jezik ili objavljuju svoje službene akte na mađarskom jeziku. Stoga obveze iz članka 10. stavka 2. podstavaka a) i d) nisu ispunjene. Uporaba mađarskog jezika na javnoj televiziji neredovita je i prekratkog trajanja da bi bila u skladu s člankom 11. stavkom 1. podstavkom a) točkom iii. Trenutačno ta obveza nije ispunjena u pogledu televizije. U pogledu članka 13. stavka 1. podstavka c), Odbor stručnjaka nije primio pritužbe govornika te stoga zaključuje da je ta obveza ispunjena. Odboru stručnjaka nisu navedeni primjeri aktivnosti promicanja mađarskog jezika u okviru prekogranične suradnje na regionalnoj i lokalnoj razini te ne može donijeti zaključak o praktičnoj provedbi članka 14. podstavka b).

2.4.2 Preporuke Odbora stručnjaka za poboljšanje zaštite i promicanja mađarskog jezika u Republici Hrvatskoj

Odbor stručnjaka preporučuje hrvatskim vlastima da ispune sve obveze preuzete Europskom poveljom o regionalnim ili manjinskim jezicima koje se ne smatraju „ispunjenima” (vidjeti prethodni odjeljak 2.4.1.) te da nastave ispunjavati obveze koje su ispunjene. Tijela bi pritom trebala posebno uzeti u obzir dolje navedene preporuke. Preporuke Odbora ministara Vijeća Europe o primjeni Povelje u Hrvatskoj³⁰ i dalje su važeće. Preporukama donesenim u okviru postupka praćenja primjene Povelje nastoji se podržati nadležna tijela u postupku provedbe.

I. Preporuke za hitno djelovanje

- a. **Rabiti mađarski jezik u tijelima jedinica područne (regionalne) i lokalne samouprave te proširiti ravnopravnu službenu uporabu tog jezika na dodatne općine.**
- b. **Uvesti emitiranje jedne redovite televizijske emisije dovoljno dugog trajanja na mađarskom jeziku.**

II. Daljnje preporuke

- c. Promicati svijest o mađarskom jeziku i kulturi kao sastavnom dijelu kulturne baštine Republike Hrvatske u redovnom obrazovanju i medijima.
- d. Poduzeti mjere kako bi se potaknulo govornike mađarskog jezika na podnošenje usmenih ili pisanih zahtjeva na mađarskom jeziku područnim jedinicama tijela državne uprave te tijelima jedinica područne (regionalne) i lokalne samouprave.
- e. Osigurati da područne jedinice tijela državne uprave te tijela jedinica područne (regionalne) i lokalne samouprave učine upravne tekstove, obrasce i službene akte dostupnima i na mađarskom jeziku.

³⁰ [CM/RecChL\(2001\)2](#)
[CM/RecChL\(2005\)2](#)
[CM/RecChL\(2008\)1](#)
[CM/RecChL\(2010\)8](#)
[CM/RecChL\(2015\)2](#)

- f. Rabiti mađarski jezik pri pružanju javnih usluga u upravnim tijelima.
- g. Promicati uporabu ili usvajanje naziva mjesta na mađarskom jeziku
- h. Olakšati proizvodnju i distribuciju audio i audiovizualnih ostvarenja na mađarskom jeziku, među ostalim i na Internetu.

2.5 Istrorumunjski jezik

2.5.1 Ispunjavanje obveza Republike Hrvatske preuzetih Europskom poveljom o regionalnim ili manjinskim jezicima u pogledu zaštite i promicanja istrorumunjskog jezika

Simboli koji se koriste za označavanje promjena u ocjeni u usporedbi s prethodnim ciklusom praćenja: ➔ poboljšanje ➜ pogoršanje = bez promjene

Odbor stručnjaka smatra da je preuzeta obveza*:						
Članak	Obveze Republike Hrvatske u pogledu istrorumunjskog jezika ³¹	ispunjena	djelomično ispunjena	formalno ispunjena	nije ispunjena	nema zaključka
Dio II. Povelje <i>(Obveze koje država mora primijeniti na sve regionalne ili manjinske jezike unutar svojeg državnog područja)</i>						
Članak 7. – Ciljevi i načela						
7.1.a)	priznavanje istrorumunjskog jezika kao izraza kulturnog bogatstva	=				
7.1.b)	osiguravanje da postojeće ili nove administrativne podjele ne predstavljaju zapreku za promicanje istrorumunjskog jezika	=				
7.1.c)	odlučne mjere za promicanje istrorumunjskog jezika				=	
7.1.d)	omogućavanje i/ili poticanje uporabe istrorumunjskog jezika, u govoru i pismu, u javnom životu (obrazovanju, pravosudnim tijelima, upravnim tijelima i javnim službama, medijima, kulturnim aktivnostima i ustanovama, gospodarskom i društvenom životu, prekograničnoj razmjeni) i u privatnom životu		=			
7.1.e)	• održavanje i razvoj veza u područjima obuhvaćenima ovom Poveljom između skupina u državi koje rabe istrorumunjski jezik • uspostavljanje kulturnih veza s drugim jezičnim skupinama		=			
7.1.f)	osiguravanje oblika i načina izvođenja nastave i studija istrorumunjskog na svim odgovarajućim razinama				=	
7.1.g)	osiguravanje mogućnosti za učenje istrorumunjskog jezika onima koji nisu govornici tog jezika (uključujući odrasle)		=			
7.1.h)	poticanje studiranja i istraživanja istrorumunjskog jezika na sveučilištima ili u usporedivim institucijama				=	
7.1.i)	poticanje međudržavne razmjene u područjima obuhvaćenima ovom Poveljom u korist istrorumunjskog jezika					=
7.2.	otklanjanje svake neopravdane razlike, isključenja, ograničenja ili prednosti u odnosu na uporabu istrorumunjskog jezika	=				
7.3.	• promicanje međusobnog razumijevanja između svih jezičnih skupina u zemlji • poticanje uključivanja poštovanja, razumijevanja i snošljivosti prema istrorumunjskom jeziku u ciljeve obrazovanja i stručnog osposobljavanja • poticanje masovnih medija da u svoje ciljeve uključe poštovanje, razumijevanje i snošljivost prema istrorumunjskom jeziku		=			
7.4.	• uzimanje u obzir potreba i želja koje je izrazila skupina govornika istrorumunjskog jezika • osnivanje tijela za savjetovanje tijela vlasti o svim pitanjima koja se odnose na istrorumunjski jezik		=			

* Odbor stručnjaka za Europsku povelju o regionalnim ili manjinskim jezicima ocjenjuje ispunjavanje obveza država stranaka preuzetih Poveljom kako slijedi:

Ispunjena: Politike, zakonodavstvo i praksa u skladu su s Poveljom.

Djelomično ispunjena: Politike i zakonodavstvo u potpunosti su ili djelomično u skladu s Poveljom, ali se obveza samo djelomično provodi u praksi.

Formalno ispunjena: Politike i zakonodavstvo u skladu su s Poveljom, ali u praksi se obveza ne provodi.

Nije ispunjena: Nisu poduzete nikakve mjere u politikama, zakonodavstvu i praksi za provedbu preuzete obveze.

Nema zaključka: Odbor stručnjaka ne može zaključiti o ispunjenju preuzete obveze jer nadležna tijela nisu pružila informacije ili su one nedovoljne.

³¹ Kako bi se olakšala čitljivost, odredbe Povelje ovdje su navedene u skraćenom i pojednostavljenom obliku. Potpuni tekst svake odredbe može se pronaći na web-mjestu Ureda za ugovore: <http://www.coe.int/en/web/conventions/> (Ugovor br. 148).

2.5.2 Preporuke Odbora stručnjaka za poboljšanje zaštite i promicanja istrorumunjskog jezika u Republici Hrvatskoj

Odbor stručnjaka preporučuje hrvatskim vlastima da ispune sve obveze preuzete Europskom poveljom o regionalnim ili manjinskim jezicima koje se ne smatraju „ispunjenima” (vidjeti prethodni odjeljak 2.5.1.) te da nastave ispunjavati obveze koje su ispunjene. Tijela bi pritom trebala posebno uzeti u obzir dolje navedene preporuke. Preporuke Odbora ministara Vijeća Europe o primjeni Povelje u Hrvatskoj³² i dalje su važeće. Preporukama donesenim u okviru postupka praćenja primjene Povelje nastoji se podržati nadležna tijela u postupku provedbe.

I. Preporuke za hitno djelovanje

- a. **Uvesti istrorumunjski jezik u predškolski odgoj i osnovnoškolsko obrazovanje u općinama Kršan i Matulji.**
- b. **U suradnji s predstavnicima govornika istrorumunjskog jezika razviti i provesti strategiju očuvanja istrorumunjskog jezika kao živućeg jezika.**

II. Daljnje preporuke

- c. Promicati svijest o istrorumunjskom jeziku i kulturi kao sastavnom dijelu kulturne baštine Republike Hrvatske u redovnom obrazovanju i medijima.
- d. Poduprijeti održavanje tečajeva istrorumunjskog jezika za odrasle, među ostalim i za odgojno-obrazovne radnike.
- e. Promicati studiranje i istraživanje istrorumunjskog jezika na sveučilišnoj razini.
- f. Poduprijeti proizvodnju audio i audiovizualnih ostvarenja na istrorumunjskom jeziku, među ostalim i na Internetu.
- g. Pružati redovitu potporu kulturnim aktivnostima i ustanovama u kojima se rabi istrorumunjski jezik.

³² [CM/RecChL\(2001\)2](#)
[CM/RecChL\(2005\)2](#)
[CM/RecChL\(2008\)1](#)
[CM/RecChL\(2010\)8](#)
[CM/RecChL\(2015\)2](#)

2.6 Talijanski jezik

2.6.1 Ispunjavanje obveza Republike Hrvatske preuzetih Europskom poveljom o regionalnim ili manjinskim jezicima u pogledu zaštite i promicanja talijanskog jezika

Simboli koji se koriste za označavanje promjena u ocjeni u usporedbi s prethodnim ciklusom praćenja: → poboljšanje ← pogoršanje = bez promjene

Odbor stručnjaka smatra da je preuzeta obveza*:						
Članak		ispunjena	djelomično ispunjena	formalno ispunjena	nije ispunjena	nema zaključka
Obveze Republike Hrvatske u pogledu talijanskog jezika³³						
Dio II. Povelje <i>(Obveze koje država mora primijeniti na sve regionalne ili manjinske jezike unutar svojeg državnog područja)</i>						
Članak 7. – Ciljevi i načela						
7.1.a)	priznavanje talijanskog jezika kao izraza kulturnog bogatstva	=				
7.1.b)	osiguravanje da postojeće ili nove administrativne podjele ne predstavljaju zapreku za promicanje talijanskog jezika	=				
7.1.c)	odlučne mjere za promicanje talijanskog jezika	=				
7.1.d)	omogućavanje i/ili poticanje uporabe talijanskog jezika, u govoru i pismu, u javnom životu (obrazovanju, pravosudnim tijelima, upravnim tijelima i javnim službama, medijima, kulturnim aktivnostima i ustanovama, gospodarskom i društvenom životu, prekograničnoj razmjeni) i u privatnom životu		=			
7.1.e)	• održavanje i razvoj veza u područjima obuhvaćenima ovom Poveljom između skupina u državi koje rabe talijanski jezik • uspostavljanje kulturnih veza s drugim jezičnim skupinama	=				
7.1.f)	osiguravanje oblika i načina izvođenja nastave i studija talijanskog jezika na svim odgovarajućim razinama	=				
7.1.g)	osiguravanje mogućnosti za učenje talijanskog jezika onima koji nisu govornici tog jezika (uključujući odrasle)					=
7.1.h)	poticanje studiranja i istraživanja talijanskog jezika na sveučilištima ili u usporedivim institucijama	=				
7.1.i)	poticanje međudržavne razmjene u područjima obuhvaćenima ovom Poveljom u korist talijanskog jezika		=			
7.2.	otklanjanje svake neopravdane razlike, isključenja, ograničenja ili prednosti u odnosu na uporabu talijanskog jezika	=				
7.3.	• promicanje međusobnog razumijevanja između svih jezičnih skupina u zemlji • poticanje uključivanja poštovanja, razumijevanja i snošljivosti prema talijanskom jeziku u ciljeve obrazovanja i stručnog osposobljavanja • poticanje masovnih medija da u svoje ciljeve uključe poštovanje, razumijevanje i snošljivost prema talijanskom jeziku		=			
7.4.	• uzimanje u obzir potreba i želja koje je izrazila skupina govornika talijanskog jezika • osnivanje tijela za savjetovanje tijela vlasti o svim pitanjima koja se odnose na talijanski jezik	=				
Dio III. Povelje <i>(Dodatne obveze koje je država odabrala za određene jezike)</i>						
Čl. 8. – Obrazovanje						
8.1.a) iii.	omogućiti predškolski odgoj i obrazovanje na talijanskom jeziku ili znatan dio predškolskog odgoja i obrazovanja na talijanskom jeziku barem onim učenicima čije obitelji to zatraže i čiji se broj smatra dovoljnim	=				
8.1.b) iv.	omogućiti osnovnoškolsko obrazovanje na talijanskom jeziku, znatan dio osnovnoškolskog obrazovanja na talijanskom jeziku ili nastavu talijanskog jezika kao sastavni dio kurikuluma barem onim učenicima čije obitelji to zatraže i čiji se broj smatra dovoljnim	=				
8.1.c) iv.	omogućiti srednjoškolsko obrazovanje na talijanskom jeziku, znatan dio srednjoškolskog obrazovanja na talijanskom jeziku ili nastavu talijanskog jezika kao sastavni dio kurikuluma barem onim učenicima koji to žele i čiji se broj smatra dovoljnim	=				

³³ Kako bi se olakšala čitljivost, odredbe Povelje ovdje su navedene u skraćenom i pojednostavljenom obliku. Potpuni tekst svake odredbe može se pronaći na web-mjestu Ureda za ugovore: <http://www.coe.int/en/web/conventions/> (Ugovor br. 148).

Odbor stručnjaka smatra da je preuzeta obveza*:						
Članak	Obveze Republike Hrvatske u pogledu talijanskog jezika ²⁶	ispunjena	djelomično ispunjena	formalno ispunjena	nije ispunjena	nema zaključka
8.1.d) iv.	omogućiti tehničko i strukovno obrazovanje na talijanskom jeziku, znatan dio tehničkog i strukovnog obrazovanja na talijanskom jeziku ili nastavu talijanskog jezika kao sastavni dio kurikuluma barem onim učenicima koji to žele i čiji se broj smatra dovoljnim	=				
8.1.e) ii.	učiniti dostupnim studij talijanskog jezika na sveučilištima i visokim školama	=				
8.1.f) ii.	ponuditi talijanski jezik kao predmet u okviru obrazovanja odraslih i cjeloživotnog obrazovanja	=				
8.1.g)	osigurati nastavu povijesti i kulture koji se odražavaju u talijanskom jeziku		=			
8.1.h)	osigurati stručno osposobljavanje i usavršavanje nastavnog kadra za talijanski jezik	=				
Čl. 9. – Pravosudna tijela						
9.1.a) ii.	zajamčiti okrivljeniku pravo uporabe talijanskog jezika u kaznenom postupku, po potrebi uz usmeno i pismeno prevođenje, bez dodatnih troškova za dotične osobe	→				
9.1.a) iv.	izdati na zahtjev isprave povezane s kaznenim sudskim postupcima na talijanskom jeziku, po potrebi uz usmeno i pismeno prevođenje, bez dodatnih troškova za dotične osobe	→				
9.1.b) ii.	omogućiti stranci u građanskom postupku, kad god se mora osobno pojaviti pred sudom, uporabu talijanskog jezika bez dodatnih troškova, po potrebi uz usmeno i pismeno prevođenje	→				
9.1.b) iii.	omogućiti podnošenje isprava i dokaznih sredstava u građanskim postupcima na talijanskom jeziku, po potrebi uz usmeno i pismeno prevođenje	→				
9.1.c) ii.	omogućiti stranci u upravnom sporu, kad god se mora osobno pojaviti pred sudom, uporabu talijanskog jezika bez dodatnih troškova, po potrebi uz usmeno i pismeno prevođenje			→		
9.1.c) iii.	u postupcima kojima se rješavaju upravne stvari omogućiti podnošenje isprava i dokaznih sredstava na talijanskom jeziku, po potrebi uz usmeno i pismeno prevođenje			←		
9.1.d)	u pogledu vođenja građanskih postupaka i/ili upravnih sporova na talijanskom jeziku te s time povezane uporabe isprava i dokaznog materijala na talijanskom jeziku, osigurati da dotične osobe ne snose dodatne troškove za usmeno i pismeno prevođenje	→				
9.2.a)	ne osporavati valjanost pravnih isprava samo zato što su sastavljene na talijanskom jeziku	=				
Čl. 10. – Upravna tijela i javne službe						
10.1.a) iii.	osigurati da govornici talijanskog jezika mogu podnositi usmene ili pisane zahtjeve područnim jedinicama tijela državne uprave i primiti odgovor na talijanskom jeziku		=			
10.1.a) iv.	osigurati da govornici talijanskog jezika mogu podnositi usmene ili pisane zahtjeve na talijanskom jeziku područnim jedinicama tijela državne uprave ³⁴					
10.1.b)	učine upravne tekstove i obrasce koji su u široj uporabi na razini države dostupnima na talijanskom jeziku ili u dvojezičnoj verziji		=			
10.1.c)	dopustiti državnim tijelima sastavljanje akata na talijanskom jeziku		=			
10.2.a)	uporaba talijanskog jezika u tijelima jedinica područne (regionalne) ili lokalne samouprave	=				
10.2.b)	omogućiti govornicima talijanskog jezika podnošenje usmenih ili pisanih zahtjeva na talijanskom jeziku tijelima jedinica područne (regionalne) ili lokalne samouprave	=				
10.2.c)	objavljivanje službenih akata tijela jedinica područne (regionalne) samouprave i na talijanskom jeziku			←		
10.2.d)	objavljivanje službenih akata tijela jedinica lokalne samouprave i na talijanskom jeziku			←		
10.2.g)	uporaba ili uvođenje, po potrebi zajedno s nazivom na službenom jeziku, naziva mjesta na talijanskom jeziku	=				
10.3.a)	osigurati da se talijanski jezik rabi pri pružanju javnih usluga		→			
10.3.b)	dopustiti govornicima talijanskog jezika podnošenje zahtjeva i primanje odgovora od pružatelja javnih usluga na talijanskom jeziku ³⁵					
10.3.c)	dopustiti govornicima talijanskog jezika podnošenje zahtjeva na talijanskom jeziku pružateljima javnih usluga					
10.5	dopustiti uporabu ili određivanje prezimena na talijanskom jeziku	=				

³⁴ Hrvatska je ratificirala članak.10. stavak 1. podstavak a) točku. iii. i članak 10.stavak 1. podstavak a) točku iv., koji predstavljaju alternativne mogućnosti. Stoga Odbor stručnjaka neće ocijeniti provedbu članka 10. stavka 1. podstavka a) točke iv.

³⁵ Hrvatska je ratificirala članak 10. stavak 3. podstavke a), b) i c), koji predstavljaju alternativne mogućnosti. Stoga Odbor stručnjaka neće ocjenjivati provedbu podstavaka b) i c).

Odbor stručnjaka smatra da je preuzeta obveza*:						
Članak	Obveze Republike Hrvatske u pogledu talijanskog jezika ¹⁸	ispunjena	djelomično ispunjena	formalno ispunjena	nije ispunjena	nema zaključka
Čl. 11. – Mediji						
11.1.a) iii.	osigurati da javne radiotelevizijske kuće nude radijske i televizijske emisije na talijanskom jeziku	= 36			= 37	
11.1.d)	poticati i/ili olakšati proizvodnju i distribuciju audio i audiovizualnih ostvarenja na talijanskom jeziku					=
11.1.e) ii.	poticati i/ili olakšavati tjedno ili dnevno objavljivanje novinskih članaka na talijanskom jeziku	=				
11.2	<ul style="list-style-type: none"> • jamčiti slobodu izravnog prijama radijskih i televizijskih emisija na talijanskom jeziku iz susjednih zemalja • ne suprotstavljati se reemitiranju radijskih i televizijskih emisija na talijanskom jeziku iz susjednih zemalja • osigurati slobodu izražavanja i slobodan optjecaj informacija na talijanskom jeziku u pisanom tisku 	=				
11.3	osigurati da interesi govornika talijanskog jezika budu zastupljeni ili uzeti u obzir u radu tijela koja jamče slobodu i pluralizam medija					=
Čl. 12. – Kulturne aktivnosti i ustanove						
12.1.a)	poticati proizvodnju, reprodukciju i diseminaciju kulturnih ostvarenja na talijanskom jeziku	=				
12.1.f)	poticati izravno sudjelovanje predstavnika govornika talijanskog jezika u organizaciji kulturnih ustanova i planiranju kulturnih aktivnosti	=				
12.1.g)	poticati i/ili olakšati osnivanje tijela odgovornog za prikupljanje, čuvanje i predstavljanje ili objavljivanje ostvarenja na talijanskom jeziku	=				
Čl. 13. – Gospodarski i društveni život						
13.1.a)	isključiti iz zakonodavstva bilo koju odredbu kojom se zabranjuje ili ograničava uporaba talijanskog jezika u ispravama koje se odnose na gospodarski ili društveni život, a posebno u ugovorima o radu i tehničkim dokumentima kao što su upute za uporabu proizvoda ili uređaja	=				
13.1.b)	zabraniti unošenje u unutarnje propise trgovačkih društava i privatne isprave svih klauzula kojima se isključuje ili ograničava uporaba talijanskog jezika	=				
13.1.c)	suprotstavljati se praksama osmišljenim za odvratanje od korištenja talijanskog jezika u vezi s gospodarskim ili društvenim djelatnostima	→				
Čl. 14. – Prekogranična razmjena						
14.a)	primjenjivati bilateralne i multilateralne sporazume s državama u kojima se talijanski jezik rabi u istom ili sličnom obliku ili sklapati takve sporazume radi poticanja kontakata među govornicima talijanskog jezika u dotičnim državama u području kulture, obrazovanja, informiranja, stručnog osposobljavanja i usavršavanja te cjeloživotnog obrazovanja	=				
14.b)	olakšati i/ili promicati prekograničnu suradnju za dobrobit talijanskog jezika, posebno među jedinicama područne (regionalne) ili lokalne samouprave na čijem se državnom području talijanski jezik rabi u istom ili sličnom obliku					←

* Odbor stručnjaka za Europsku povelju o regionalnim ili manjinskim jezicima ocjenjuje ispunjavanje obveza država stranaka preuzetih Poveljom kako slijedi:

Ispunjena: Politike, zakonodavstvo i praksa u skladu su s Poveljom.

Djelomično ispunjena: Politike i zakonodavstvo u potpunosti su ili djelomično u skladu s Poveljom, ali se obveza samo djelomično provodi u praksi.

Formalno ispunjena: Politike i zakonodavstvo u skladu su s Poveljom, ali u praksi se obveza ne provodi.

Nije ispunjena: Nisu poduzete nikakve mjere u politikama, zakonodavstvu i praksi za provedbu preuzete obveze.

Nema zaključka: Odbor stručnjaka ne može zaključiti o ispunjenju preuzete obveze jer nadležna tijela nisu pružila informacije ili su one nedovoljne.

³⁶ javni radio

³⁷ javna televizija

Promjene u ocjeni u usporedbi s prethodnim ciklusom praćenja

86. Tijekom razmatranog razdoblja talijanski se jezik rabio u nekim kaznenim i građanskim postupcima. Stoga Odbor stručnjaka smatra s time povezane obveze (članak 9. stavak 1. podstavak a) točke ii. i iv. te podstavak b) točke ii. i iii.) ispunjenima u području u kojemu je talijanski jezik u ravnopravnoj službenoj uporabi. Međutim, talijanski se jezik nije rabio u upravnim sudskim postupcima. Stoga je obveza iz članka 9. stavka 1. podstavka c) točaka ii. i iii. samo formalno ispunjena u tim područjima. Prema informacijama koje su dostavila nadležna tijela, prijevod dokumenata i dokaznog materijala u građanskim i upravnim sudskim postupcima ne uključuje dodatne troškove za stranke. Stoga je obveza iz članka 9. stavka 1. podstavka d) ispunjena. Tijekom terenskog posjeta Odboru stručnjaka potvrđeno je da Istarska županija³⁸ te gradovi i općine u Istri u kojima je talijanski jezik u ravnopravnoj službenoj uporabi objavljuju samo dio službenih akata na talijanskom jeziku (npr. Grad Pula-Pola). Predstavnici govornika talijanskog jezika istaknuli su da u nekim jedinicama lokalne samouprave u kojima je talijanski u ravnopravnoj službenoj uporabi nema dovoljno prevedenih obrazaca. Trenutačno su obveze iz članka 10. stavka 2. podstavaka c) i d) djelomično ispunjene. Tijekom terenskog posjeta Odboru stručnjaka također je potvrđeno da grad Pula-Pola osigurava da se svi pružatelji javnih usluga služe talijanskim jezikom. Budući da takve informacije nisu dostupne o mjestima osim Pule-Pola, obveza iz članka 10. stavka 3. može se smatrati samo djelomično ispunjenom. U pogledu članka 13. stavka 1. podstavka c), Odbor stručnjaka nije primio pritužbe govornika te se stoga zaključuje da je ta obveza ispunjena. Odboru stručnjaka nisu navedeni primjeri aktivnosti promicanja talijanskog jezika u okviru prekogranične suradnje na regionalnoj i lokalnoj razini te ne može donijeti zaključak o praktičnoj provedbi članka 14. podstavka b).

2.6.2 Preporuke Odbora stručnjaka za poboljšanje zaštite i promicanja talijanskog jezika u Republici Hrvatskoj

Odbor stručnjaka preporučuje hrvatskim vlastima da ispune sve obveze preuzete Europskom poveljom o regionalnim ili manjinskim jezicima koje se ne smatraju „ispunjenima” (vidjeti prethodni odjeljak 2.6.1.) te da nastave ispunjavati obveze koje su ispunjene. Tijela bi pritom trebala posebno uzeti u obzir dolje navedene preporuke. Preporuke Odbora ministara Vijeća Europe o primjeni Povelje u Hrvatskoj³⁹ i dalje su važeće. Preporukama donesenim u okviru postupka praćenja primjene Povelje nastoji se podržati nadležna tijela u postupku provedbe.

I. Preporuke za hitno djelovanje

- a. **Omogućiti obrazovanje na talijanskom jeziku u dodatnim općinama u kojima se rabi talijanski jezik, npr. u Zadru i Pakracu.**
- b. **Uvesti emitiranje jedne redovite televizijske emisije dovoljno dugog trajanja na talijanskom jeziku.**
- c. **Ubrzati prevođenje udžbenika na talijanski jezik.**

II. Daljnje preporuke

- d. Promicati svijest o talijanskom jeziku i kulturi kao sastavnom dijelu kulturne baštine Republike Hrvatske u redovnom obrazovanju i medijima.
- e. Osigurati da područne jedinice tijela državne uprave te tijela jedinica područne (regionalne) i lokalne samouprave učine upravne tekstove, obrasce i službene akte dostupnima i na talijanskom jeziku.
- f. Olakšati proizvodnju i distribuciju audio i audiovizualnih ostvarenja na talijanskom jeziku, među ostalim i na Internetu.

³⁸ Vidjeti stranicu „Dokumenti” ne mrežnim stranicama Istarske županije na hrvatskom (<http://www.istra-istria.hr/index.php?id=7>) i talijanskom (<http://www.istra-istria.hr/index.php?id=2337>) jeziku.

³⁹ [CM/RecChL\(2001\)2](#)
[CM/RecChL\(2005\)2](#)
[CM/RecChL\(2008\)1](#)
[CM/RecChL\(2010\)8](#)
[CM/RecChL\(2015\)2](#)

2.7 Rusinski jezik

2.7.1 Ispunjavanje obveza Republike Hrvatske preuzetih Europskom poveljom o regionalnim ili manjinskim jezicima u pogledu zaštite i promicanja rusinskog jezika

Simboli koji se koriste za označavanje promjena u ocjeni u usporedbi s prethodnim ciklusom praćenja: → poboljšanje ↙ pogoršanje = bez promjene

Članak	Odbor stručnjaka smatra da je preuzeta obveza*:				
	ispunjena	djelomično ispunjena	formalno ispunjena	nije ispunjena	nema zaključka
Obveze Republike Hrvatske u pogledu rusinskog jezika⁴⁰					
Dio II. Povelje <i>(Obveze koje država mora primijeniti na sve regionalne ili manjinske jezike unutar svojeg državnog područja)</i>					
Članak 7. – Ciljevi i načela					
7.1.a)	priznavanje rusinskog jezika kao izraza kulturnog bogatstva	=			
7.1.b)	osiguravanje da postojeće ili nove administrativne podjele ne predstavljaju zapreku za promicanje rusinskog jezika	=			
7.1.c)	odlučne mjere za promicanje rusinskog jezika		=		
7.1.d)	omogućavanje i/ili poticanje uporabe rusinskog jezika, u govoru i pismu, u javnom životu (obrazovanju, pravosudnim tijelima, upravnim tijelima i javnim službama, medijima, kulturnim aktivnostima i ustanovama, gospodarskom i društvenom životu, prekograničnoj razmjeni) i u privatnom životu		=		
7.1.e)	• održavanje i razvoj veza u područjima obuhvaćenima ovom Poveljom između skupina u državi koje rabe rusinski jezik • uspostavljanje kulturnih veza s drugim jezičnim skupinama	=			
7.1.f)	osiguravanje oblika i načina izvođenja nastave i studija rusinskog jezika na svim odgovarajućim razinama		=		
7.1.g)	osiguravanje mogućnosti za učenje rusinskog jezika onima koji nisu govornici tog jezika (uključujući odrasle)		=		
7.1.h)	poticanje studiranja i istraživanja rusinskog jezika na sveučilištima ili u usporedivim institucijama			=	
7.1.i)	poticanje međudržavne razmjene u područjima obuhvaćenima ovom Poveljom u korist rusinskog jezika		=		
7.2.	otklanjanje svake neopravdane razlike, isključenja, ograničenja ili prednosti u odnosu na uporabu rusinskog jezika	=			
7.3.	• promicanje međusobnog razumijevanja između svih jezičnih skupina u zemlji • poticanje uključivanja poštovanja, razumijevanja i snošljivosti prema rusinskom jeziku u ciljeve obrazovanja i stručnog osposobljavanja • poticanje masovnih medija da u svoje ciljeve uključe poštovanje, razumijevanje i snošljivost prema rusinskom jeziku		=		
7.4.	• uzimanje u obzir potreba i želja koje je izrazila skupina govornika rusinskog jezika • osnivanje tijela za savjetovanje tijela vlasti o svim pitanjima koja se odnose na rusinski jezik	=			
Dio III. Povelje <i>(Dodatne obveze koje je država odabrala za određene jezike)</i>					
Čl. 8. – Obrazovanje					
8.1.a) iii.	omogućiti predškolski odgoj i obrazovanje na rusinskom jeziku ili znatan dio predškolskog odgoja i obrazovanja na rusinskom jeziku barem onim učenicima čije obitelji to zatraže i čiji se broj smatra dovoljnim			=	
8.1.b) iv.	omogućiti osnovnoškolsko obrazovanje na rusinskom jeziku, znatan dio osnovnoškolskog obrazovanja na rusinskom jeziku ili nastavu rusinskog jezika kao sastavni dio kurikulumu barem onim učenicima čije obitelji to zatraže i čiji se broj smatra dovoljnim	=			
8.1.c) iv.	omogućiti srednjoškolsko obrazovanje na rusinskom jeziku, znatan dio srednjoškolskog obrazovanja na rusinskom jeziku ili nastavu rusinskog jezika kao sastavni dio kurikulumu barem onim učenicima koji to žele i čiji se broj smatra dovoljnim			=	

⁴⁰ Kako bi se olakšala čitljivost, odredbe Povelje ovdje su navedene u skraćenom i pojednostavljenom obliku. Potpuni tekst svake odredbe može se pronaći na web-mjestu Ureda za ugovore: <http://www.coe.int/en/web/conventions/> (Ugovor br. 148).

Odbor stručnjaka smatra da je preuzeta obveza*:						
Članak	Obveze Republike Hrvatske u pogledu rusinskog jezika ⁴⁰	ispunjena	djelomično ispunjena	formalno ispunjena	nije ispunjena	nema zaključka
8.1.d) iv.	omogućiti tehničko i strukovno obrazovanje na rusinskom jeziku, znatan dio tehničkog i strukovnog obrazovanja na rusinskom jeziku ili nastavu rusinskog jezika kao sastavni dio kurikuluma barem onim učenicima koji to žele i čiji se broj smatra dovoljnim				=	
8.1.e) ii.	učiniti dostupnim studij rusinskog jezika na sveučilištima i visokim školama				=	
8.1.f) ii.	ponuditi rusinski jezik kao predmet u okviru obrazovanja odraslih i cjeloživotnog obrazovanja				=	
8.1.g)	osigurati nastavu povijesti i kulture koji se odražavaju u rusinskom jeziku		=			
8.1.h)	osigurati stručno osposobljavanje i usavršavanje nastavnog kadra za rusinski jezik		=			
Čl. 9. – Pravosudna tijela						
9.1.a) ii.	zajamčiti okrivljeniku pravo uporabe rusinskog jezika u kaznenom postupku, po potrebi uz usmeno i pismeno prevođenje, bez dodatnih troškova za dotične osobe	➔				
9.1.a) iv.	izdati na zahtjev isprave povezane s kaznenim sudskim postupcima na rusinskom jeziku, po potrebi uz usmeno i pismeno prevođenje, bez dodatnih troškova za dotične osobe	➔				
9.1.b) ii.	omogućiti stranci u građanskom postupku, kad god se mora osobno pojaviti pred sudom, uporabu rusinskog jezika bez dodatnih troškova, po potrebi uz usmeno i pismeno prevođenje			=		
9.1.b) iii.	omogućiti podnošenje isprava i dokaznih sredstava u građanskim postupcima na rusinskom jeziku, po potrebi uz usmeno i pismeno prevođenje			=		
9.1.c) ii.	omogućiti stranci u upravnom sporu, kad god se mora osobno pojaviti pred sudom, uporabu rusinskog jezika bez dodatnih troškova, po potrebi uz usmeno i pismeno prevođenje			=		
9.1.c) iii.	u postupcima kojima se rješavaju upravne stvari omogućiti podnošenje isprava i dokaznih sredstava na rusinskom jeziku, po potrebi uz usmeno i pismeno prevođenje			↙		
9.1.d)	u pogledu vođenja građanskih postupaka i/ili upravnih sporova na rusinskom jeziku te s time povezane uporabe isprava i dokaznog materijala na rusinskom jeziku, osigurati da dotične osobe ne snose dodatne troškove za usmeno i pismeno prevođenje	=				
9.2.a)	ne osporavati valjanost pravnih isprava samo zato što su sastavljene na rusinskom jeziku	=				
Čl. 10. – Upravna tijela i javne službe						
10.1.a) iii.	osigurati da govornici rusinskog jezika mogu podnositi usmene ili pisane zahtjeve područnim jedinicama tijela državne uprave i primiti odgovor na rusinskom jeziku					↙
10.1.a) iv.	osigurati da govornici rusinskog jezika mogu podnositi usmene ili pisane zahtjeve na rusinskom jeziku područnim jedinicama tijela državne uprave ⁴¹					
10.1.b)	učine upravne tekstove i obrasce koji su u široj uporabi na razini države dostupnima na rusinskom jeziku ili u dvojezičnoj verziji		➔			
10.1.c)	dopustiti državnim tijelima sastavljanje akata na rusinskom jeziku		=			
10.2.a)	uporaba rusinskog jezika u tijelima jedinica područne (regionalne) ili lokalne samouprave				=	
10.2.b)	omogućiti govornicima rusinskog jezika podnošenje usmenih ili pisanih zahtjeva na rusinskom jeziku tijelima jedinica područne (regionalne) ili lokalne samouprave		=			
10.2.c)	objavljivanje službenih akata tijela jedinica područne (regionalne) samouprave i na rusinskom jeziku				=	
10.2.d)	objavljivanje službenih akata tijela jedinica lokalne samouprave i na rusinskom jeziku				=	
10.2.g)	uporaba ili uvođenje, po potrebi zajedno s nazivom na službenom jeziku, naziva mjesta na rusinskom jeziku				=	
10.3.a)	osigurati da se rusinski jezik rabi pri pružanju javnih usluga				=	
10.3.b)	dopustiti govornicima rusinskog jezika podnošenje zahtjeva i primanje odgovora od pružatelja javnih usluga na rusinskom jeziku ⁴²					
10.3.c)	dopustiti govornicima rusinskog jezika podnošenje zahtjeva na rusinskom jeziku pružateljima javnih usluga					
10.5	dopustiti uporabu ili određivanje prezimena na rusinskom jeziku	=				

⁴¹ Hrvatska je ratificirala članak.10. stavak 1. podstavak a) točku. iii. i članak 10.stavak 1. podstavak a) točku iv., koji predstavljaju alternativne mogućnosti. Stoga Odbor stručnjaka neće ocijeniti provedbu članka 10. stavka 1. podstavka a) točke iv.

⁴² Hrvatska je ratificirala članak 10. stavak 3. podstavke a), b) i c), koji predstavljaju alternativne mogućnosti. Stoga Odbor stručnjaka neće ocjenjivati provedbu podstavaka b) i c).

Odbor stručnjaka smatra da je preuzeta obveza*:						
Članak	Obveze Republike Hrvatske u pogledu rusinskog jezika ⁴⁰	ispunjena	djelomično ispunjena	formalno ispunjena	nije ispunjena	nema zaključka
Čl. 11. – Mediji						
11.1.a) iii.	osigurati da javne radiotelevizijske kuće nude radijske i televizijske emisije na rusinskom jeziku				=	
11.1.d)	poticati i/ili olakšati proizvodnju i distribuciju audio i audiovizualnih ostvarenja na rusinskom jeziku				=	
11.1.e) ii.	poticati i/ili olakšavati tjedno ili dnevno objavljivanje novinskih članaka na rusinskom jeziku				=	
11.2	<ul style="list-style-type: none"> • jamčiti slobodu izravnog prijama radijskih i televizijskih emisija na rusinskom jeziku iz susjednih zemalja • ne suprotstavljati se reemitiranju radijskih i televizijskih emisija na rusinskom jeziku iz susjednih zemalja • osigurati slobodu izražavanja i slobodan optjecaj informacija na rusinskom jeziku u pisanom tisku 	=				
11.3	osigurati da interesi govornika rusinskog jezika budu zastupljeni ili uzeti u obzir u radu tijela koja jamče slobodu i pluralizam medija					=
Čl. 12. – Kulturne aktivnosti i ustanove						
12.1.a)	poticati proizvodnju, reprodukciju i diseminaciju kulturnih ostvarenja na rusinskom jeziku	=				
12.1.f)	poticati izravno sudjelovanje predstavnika govornika rusinskog jezika u organizaciji kulturnih ustanova i planiranju kulturnih aktivnosti	=				
12.1.g)	poticati i/ili olakšati osnivanje tijela odgovornog za prikupljanje, čuvanje i predstavljanje ili objavljivanje ostvarenja na rusinskom jeziku	=				
Čl. 13. – Gospodarski i društveni život						
13.1.a)	isključiti iz zakonodavstva bilo koju odredbu kojom se zabranjuje ili ograničava uporaba rusinskog jezika u ispravama koje se odnose na gospodarski ili društveni život, a posebno u ugovorima o radu i tehničkim dokumentima kao što su upute za uporabu proizvoda ili uređaja	=				
13.1.b)	zabraniti unošenje u unutarnje propise trgovačkih društava i privatne isprave svih klauzula kojima se isključuje ili ograničava uporaba rusinskog jezika	=				
13.1.c)	suprotstavljati se praksama osmišljenim za odvratanje od korištenja rusinskog jezika u vezi s gospodarskim ili društvenim djelatnostima	➔				
Čl. 14. – Prekogranična razmjena						
14.a)	primjenjivati bilateralne i multilateralne sporazume s državama u kojima se rusinski jezik rabi u istom ili sličnom obliku ili sklapati takve sporazume radi poticanja kontakata među govornicima rusinskog jezika u dotičnim državama u području kulture, obrazovanja, informiranja, stručnog osposobljavanja i usavršavanja te cjeloživotnog obrazovanja	=				
14.b)	olakšati i/ili promicati prekograničnu suradnju za dobrobit rusinskog jezika, posebno među jedinicama područne (regionalne) i lokalne samouprave na čijem se državnom području rusinski jezik rabi u istom ili sličnom obliku					↙

* Odbor stručnjaka za Europsku povelju o regionalnim ili manjinskim jezicima ocjenjuje ispunjavanje obveza država stranaka preuzetih Poveljom kako slijedi:

Ispunjena: Politike, zakonodavstvo i praksa u skladu su s Poveljom.

Djelomično ispunjena: Politike i zakonodavstvo u potpunosti su ili djelomično u skladu s Poveljom, ali se obveza samo djelomično provodi u praksi.

Formalno ispunjena: Politike i zakonodavstvo u skladu su s Poveljom, ali u praksi se obveza ne provodi.

Nije ispunjena: Nisu poduzete nikakve mjere u politikama, zakonodavstvu i praksi za provedbu preuzete obveze.

Nema zaključka: Odbor stručnjaka ne može zaključiti o ispunjenju preuzete obveze jer nadležna tijela nisu pružila informacije ili su one nedovoljne.

Promjene u ocjeni u usporedbi s prethodnim ciklusom praćenja

87. Tijekom razmatranog razdoblja rusinski se jezik rabio u kaznenim postupcima. Odbor stručnjaka stoga smatra obveze iz članka 9. stavka 1. podstavka a) točke ii. i iv. ispunjenima u područjima u kojima je rusinski jezik u ravnopravnoj službenoj uporabi. Međutim, rusinski se nije rabio u građanskim i upravnim sudskim postupcima. Stoga je obveza iz članka 9. stavka 1. podstavka c) točke iii. samo formalno ispunjena u tim područjima. Odbor stručnjaka nije primio dovoljno precizne informacije o tome jesu li prvostupanijska tijela državne uprave i područne jedinice središnjih tijela državne uprave rabili rusinski jezik u komunikaciji s govornicima tog jezika tijekom razmatranog razdoblja te stoga ne mogu donijeti zaključak o provedbi članka 10. stavka 1. podstavka a) točke iii. Kad je riječ o članku 10. stavku 1. podstavku b), izdavale su se dvojezične osobne iskaznice na hrvatskom i rusinskom jeziku. Međutim, budući da područje primjene članka 10. stavka 1. podstavka b) nadilazi osobne iskaznice, obveza je samo djelomično ispunjena. U pogledu članka 13. stavka 1. podstavka c), Odbor stručnjaka nije primio pritužbe govornika te stoga zaključuje da je ta obveza ispunjena. Odboru stručnjaka nisu navedeni primjeri aktivnosti promicanja rusinskog jezika u okviru prekogranične suradnje na regionalnoj i lokalnoj razini te ne može donijeti zaključak o praktičnoj provedbi članka 14. podstavka b).

2.7.2 Preporuke Odbora stručnjaka za poboljšanje zaštite i promicanja rusinskog jezika u Republici Hrvatskoj

Odbor stručnjaka preporučuje hrvatskim vlastima da ispune sve obveze preuzete Europskom poveljom o regionalnim ili manjinskim jezicima koje se ne smatraju „ispunjenima” (vidjeti prethodni odjeljak 2.7.1.) te da nastave ispunjavati obveze koje su ispunjene. Tijela bi pritom trebala posebno uzeti u obzir dolje navedene preporuke. Preporuke Odbora ministara Vijeća Europe o primjeni Povelje u Hrvatskoj⁴³ i dalje su važeće. Preporukama donesenim u okviru postupka praćenja primjene Povelje nastoji se podržati nadležna tijela u postupku provedbe.

I. Preporuke za hitno djelovanje

- a. **Rabiti rusinski jezik u tijelima jedinica područne (regionalne) i lokalne samouprave te proširiti ravnopravnu službenu uporabu tog jezika na dodatne općine.**
- b. **Učiniti dostupnim predškolski odgoj i obrazovanje na rusinskom jeziku.**
- c. **Uvesti redovito emitiranje jedne televizijske i jedne radijske emisije dovoljno dugog trajanja na rusinskom jeziku.**

II. Daljnje preporuke

- d. Izvoditi nastavu rusinskog jezika u srednjoškolskom obrazovanju, uključujući strukovne škole.
- e. Promicati svijest o rusinskom jeziku i kulturi kao sastavnom dijelu kulturne baštine Republike Hrvatske u redovnom obrazovanju i medijima.
- f. Osigurati temeljno obrazovanje i dodatno usavršavanje odgojno-obrazovnih radnika za provedbu obveza iz članka 8. za rusinski jezik.
- g. Ponuditi rusinski jezik kao predmet u okviru obrazovanja odraslih ili cjeloživotnog obrazovanja.
- h. Osigurati mogućnost studiranja rusinskog jezika kao sveučilišnog ili visokoškolskog predmeta ili istražiti mogućnost pružanja potpore govornicima rusinskog jezika za studij rusinskog jezika u inozemstvu
- i. Provoditi mjere za poticanje govornika rusinskog jezika da iskoriste mogućnosti uporabe tog jezika u komunikaciji s pravosudnim tijelima.
- j. Poduzeti mjere za poticanje govornika rusinskog jezika na podnošenje usmenih ili pisanih zahtjeva na rusinskom jeziku područnim jedinicama tijela državne uprave te tijelima jedinica područne (regionalne) i lokalne samouprave.
- k. Osigurati da područne jedinice tijela državne uprave te tijela jedinica područne (regionalne) i lokalne samouprave učine upravne tekstove, obrasce i službene akte dostupnima i na rusinskom jeziku.

⁴³ [CM/RecChL\(2001\)2](#)
[CM/RecChL\(2005\)2](#)
[CM/RecChL\(2008\)1](#)
[CM/RecChL\(2010\)8](#)
[CM/RecChL\(2015\)2](#)

- l. Promicati uporabu ili usvajanje naziva mjesta na rusinskom jeziku.
- m. Omogućiti redovito objavljivanje novinskih članaka na rusinskom jeziku, među ostalim i na Internetu.
- n. Olakšati proizvodnju i distribuciju audio i audiovizualnih ostvarenja na rusinskom jeziku, među ostalim i na Internetu.

2.8 Srpski jezik

2.8.1 Ispunjavanje obveza Republike Hrvatske preuzetih Europskom poveljom o regionalnim ili manjinskim jezicima u pogledu zaštite i promicanja srpskog jezika

Simboli koji se koriste za označivanje promjena u ocjeni u usporedbi s prethodnim ciklusom praćenja: ➤poboljšanje ➤ pogoršanje = bez promjene

Odbor stručnjaka smatra da je preuzeta obveza*:						
Članak	Obveze Republike Hrvatske u pogledu srpskog jezika ⁴⁴	ispunjena	djelomično ispunjena	formalno ispunjena	nije ispunjena	nema zaključka
Dio II. Povelje						
(Obveze koje država mora primijeniti na sve regionalne ili manjinske jezike unutar svojeg državnog područja)						
Članak 7. – Ciljevi i načela						
7.1.a)	priznavanje srpskog jezika kao izraza kulturnog bogatstva	=				
7.1.b)	osiguravanje da postojeće ili nove administrativne podjele ne predstavljaju zapreku za promicanje srpskog jezika	=				
7.1.c)	odlučne mjere za promicanje srpskog jezika		=			
7.1.d)	omogućavanje i/ili poticanje uporabe srpskog jezika, u govoru i pismu, u javnom životu (obrazovanju, pravosudnim tijelima, upravnim tijelima i javnim službama, medijima, kulturnim aktivnostima i ustanovama, gospodarskom i društvenom životu, prekograničnoj razmjeni) i u privatnom životu		=			
7.1.e)	• održavanje i razvoj veza u područjima obuhvaćenima ovom Poveljom između skupina u državi koje rabe srpski jezik • uspostavljanje kulturnih veza s drugim jezičnim skupinama	=				
7.1.f)	osiguravanje oblika i načina izvođenja nastave i studija srpskog jezika na svim odgovarajućim razinama	=				
7.1.g)	osiguravanje mogućnosti za učenje srpskog jezika onima koji nisu govornici tog jezika (uključujući odrasle)		=			
7.1.h)	poticanje studiranja i istraživanja srpskog jezika na sveučilištima ili u usporedivim institucijama	=				
7.1.i)	poticanje međudržavne razmjene u područjima obuhvaćenima ovom Poveljom u korist srpskog jezika		=			
7.2.	otklanjanje svake neopravdane razlike, isključenja, ograničenja ili prednosti u odnosu na uporabu srpskog jezika		➤			
7.3.	• promicanje međusobnog razumijevanja između svih jezičnih skupina u zemlji • poticanje uključivanja poštovanja, razumijevanja i snošljivosti prema srpskom jeziku u ciljeve obrazovanja i stručnog osposobljavanja • poticanje masovnih medija da u svoje ciljeve uključe poštovanje, razumijevanje i snošljivost prema srpskom jeziku		=			
7.4.	• uzimanje u obzir potreba i želja koje je izrazila skupina govornika srpskog jezika • osnivanje tijela za savjetovanje tijela vlasti o svim pitanjima koja se odnose na srpski jezik	=				
Dio III. Povelje						
(Dodatne obveze koje je država odabrala za određene jezike)						
Čl. 8. – Obrazovanje						
8.1.a) iii.	omogućiti predškolski odgoj i obrazovanje na srpskom jeziku ili znatan dio predškolskog odgoja i obrazovanja na srpskom jeziku barem onim učenicima čije obitelji to zatraže i čiji se broj smatra dovoljnim	=				
8.1.b) iv.	omogućiti osnovnoškolsko obrazovanje na srpskom jeziku, znatan dio osnovnoškolskog obrazovanja na srpskom jeziku ili nastavu srpskog jezika kao sastavni dio kurikulumu barem onim učenicima čije obitelji to zatraže i čiji se broj smatra dovoljnim	=				
8.1.c) iv.	omogućiti srednjoškolsko obrazovanje na srpskom jeziku, znatan dio srednjoškolskog obrazovanja na srpskom jeziku ili nastavu srpskog jezika kao sastavni dio kurikulumu barem onim učenicima koji to žele i čiji se broj smatra dovoljnim	=				

⁴⁴ Kako bi se olakšala čitljivost, odredbe Povelje ovdje su navedene u skraćenom i pojednostavljenom obliku. Potpuni tekst svake odredbe može se pronaći na web-mjestu Ureda za ugovore: <http://www.coe.int/en/web/conventions/> (Ugovor br. 148)

Članak	Odbor stručnjaka smatra da je preuzeta obveza*:				
	ispunjena	djelomično ispunjena	formalno ispunjena	nije ispunjena	nema zaključka
	Obveze Republike Hrvatske u pogledu srpskog jezika⁴⁰				
8.1.d) iv.	omogućiti tehničko i strukovno obrazovanje na srpskom jeziku, znatan dio tehničkog i strukovnog obrazovanja na srpskom jeziku ili nastavu srpskog jezika kao sastavni dio kurikuluma barem onim učenicima koji to žele i čiji se broj smatra dovoljnim	=			
8.1.e) ii.	učiniti dostupnim studij srpskog jezika na sveučilištima i visokim školama	→			
8.1.f) ii.	ponuditi srpski jezik kao predmet u okviru obrazovanja odraslih i cjeloživotnog obrazovanja				=
8.1.g)	osigurati nastavu povijesti i kulture koji se odražavaju u srpskom jeziku		=		
8.1.h)	osigurati stručno osposobljavanje i usavršavanje nastavnog kadra za srpski jezik	→			
Čl. 9. – Pravosudna tijela					
9.1.a) ii.	zajamčiti okrivljeniku pravo uporabe srpskog jezika u kaznenom postupku, po potrebi uz usmeno i pismeno prevođenje, bez dodatnih troškova za dotične osobe	→			
9.1.a) iv.	izdati na zahtjev isprave povezane s kaznenim sudskim postupcima na srpskom jeziku, po potrebi uz usmeno i pismeno prevođenje, bez dodatnih troškova za dotične osobe	→			
9.1.b) ii.	omogućiti stranci u građanskom postupku, kad god se mora osobno pojaviti pred sudom, uporabu srpskog jezika bez dodatnih troškova, po potrebi uz usmeno i pismeno prevođenje	→			
9.1.b) iii.	omogućiti podnošenje isprava i dokaznih sredstava u građanskim postupcima na srpskom jeziku, po potrebi uz usmeno i pismeno prevođenje	→			
9.1.c) ii.	omogućiti stranci u upravnom sporu, kad god se mora osobno pojaviti pred sudom, uporabu srpskog jezika bez dodatnih troškova, po potrebi uz usmeno i pismeno prevođenje	→			
9.1.c) iii.	u postupcima kojima se rješavaju upravne stvari omogućiti podnošenje isprava i dokaznih sredstava na srpskom jeziku, po potrebi uz usmeno i pismeno prevođenje	=			
9.1.d)	u pogledu vođenja građanskih postupaka i/ili upravnih sporova na srpskom jeziku te s time povezane uporabe isprava i dokaznog materijala na srpskom jeziku, osigurati da dotične osobe ne snose dodatne troškove za usmeno i pismeno prevođenje	=			
9.2.a)	ne osporavati valjanost pravnih isprava samo zato što su sastavljene na srpskom jeziku	=			
Čl. 10. – Upravna tijela i javne službe					
10.1.a) iii.	osigurati da govornici srpskog jezika mogu podnositi usmene ili pisane zahtjeve područnim jedinicama tijela državne uprave i primiti odgovor na srpskom jeziku				←
10.1.a) iv.	osigurati da govornici srpskog jezika mogu podnositi usmene ili pisane zahtjeve na srpskom jeziku područnim jedinicama tijela državne uprave ⁴⁵				
10.1.b)	učine upravne tekstove i obrasce koji su u široj uporabi na razini države dostupnima na srpskom jeziku ili u dvojezičnoj verziji		→		
10.1.c)	dopustiti državnim tijelima sastavljanje akata na srpskom jeziku		=		
10.2.a)	uporaba srpskog jezika u tijelima jedinica područne (regionalne) ili lokalne samouprave		=		
10.2.b)	omogućiti govornicima srpskog jezika podnošenje usmenih ili pisanih zahtjeva na srpskom jeziku tijelima jedinica područne (regionalne) ili lokalne samouprave		=		
10.2.c)	objavljivanje službenih akata tijela jedinica područne (regionalne) samouprave i na srpskom jeziku			=	
10.2.d)	objavljivanje službenih akata tijela lokalne samouprave i na srpskom jeziku		=		
10.2.g)	uporaba ili uvođenje, po potrebi zajedno s nazivom na službenom jeziku, naziva mjesta na srpskom jeziku		=		
10.3.a)	osigurati da se srpski jezik rabi pri pružanju javnih usluga			=	
10.3.b)	dopustiti govornicima srpskog jezika podnošenje zahtjeva i primanje odgovora od pružatelja javnih usluga na srpskom jeziku ⁴⁶				
10.3.c)	dopustiti govornicima srpskog jezika podnošenje zahtjeva na srpskom jeziku pružateljima javnih usluga				
10.5	dopustiti uporabu ili određivanje prezimena na srpskom jeziku	=			

⁴⁵ Hrvatska je ratificirala članak 10. stavak 1. podstavak a) točku. iii. i članak 10. stavak 1. podstavak a) točku iv., koji predstavljaju alternativne mogućnosti. Stoga Odbor stručnjaka neće ocijeniti provedbu članka 10. stavka 1. podstavka a) točke iv.

⁴⁶ Hrvatska je ratificirala članak 10. stavak 3. podstavke a), b) i c), koji predstavljaju alternativne mogućnosti. Stoga Odbor stručnjaka neće ocjenjivati provedbu podstavaka b) i c).

Članak	Odbor stručnjaka smatra da je preuzeta obveza*:				
	ispunjena	djelomično ispunjena	formalno ispunjena	nije ispunjena	nema zaključka
Obveze Republike Hrvatske u pogledu srpskog jezika⁴⁰					
Čl. 11. – Mediji					
11.1.a) iii.	osigurati da javne radiotelevizijske kuće nude radijske i televizijske emisije na srpskom jeziku	= 47	↗ 48		
11.1.d)	poticati i/ili olakšati proizvodnju i distribuciju audio i audiovizualnih ostvarenja na srpskom jeziku				=
11.1.e) ii.	poticati i/ili olakšavati tjedno ili dnevno objavljivanje novinskih članaka na srpskom jeziku	=			
11.2	<ul style="list-style-type: none"> • jamčiti slobodu izravnog prijama radijskih i televizijskih emisija na srpskom jeziku iz susjednih zemalja • ne suprotstavljati se reemitiranju radijskih i televizijskih emisija na srpskom jeziku iz susjednih zemalja • osigurati slobodu izražavanja i slobodan optjecaj informacija na srpskom jeziku u pisanom tisku 	=			
11.3	osigurati da interesi govornika srpskog jezika budu zastupljeni ili uzeti u obzir u radu tijela koja jamče slobodu i pluralizam medija				=
Čl. 12. – Kulturne aktivnosti i ustanove					
12.1.a)	poticati proizvodnju, reprodukciju i diseminaciju kulturnih ostvarenja na srpskom jeziku	=			
12.1.f)	poticati izravno sudjelovanje predstavnika govornika srpskog jezika u organizaciji kulturnih ustanova i planiranju kulturnih aktivnosti	=			
12.1.g)	poticati i/ili olakšati osnivanje tijela odgovornog za prikupljanje, čuvanje i predstavljanje ili objavljivanje ostvarenja na srpskom jeziku	=			
Čl. 13. – Gospodarski i društveni život					
13.1.a)	isključiti iz zakonodavstva bilo koju odredbu kojom se zabranjuje ili ograničava uporaba srpskog jezika u ispravama koje se odnose na gospodarski ili društveni život, a posebno u ugovorima o radu i tehničkim dokumentima kao što su upute za uporabu proizvoda ili uređaja	=			
13.1.b)	zabraniti unošenje u unutarnje propise trgovačkih društava i privatne isprave svih klauzula kojima se isključuje ili ograničava uporaba srpskog jezika	=			
13.1.c)	suprotstavljati se praksama osmišljenim za odvratanje od korištenja srpskog jezika u vezi s gospodarskim ili društvenim djelatnostima	↗			
Čl. 14. – Prekogračna razmjena					
14.a)	primjenjivati bilateralne i multilateralne sporazume s državama u kojima se srpski jezik rabi u istom ili sličnom obliku ili sklapati takve sporazume radi poticanja kontakata među govornicima srpskog jezika u dotičnim državama u području kulture, obrazovanja, informiranja, stručnog osposobljavanja i usavršavanja te cjeloživotnog obrazovanja	=			
14.b)	olakšati i/ili promicati prekograničnu suradnju za dobrobit srpskog jezika, posebno među jedinicama područne (regionalne) ili lokalne samouprave na čijem se državnom području srpski jezik rabi u istom ili sličnom obliku				↙

* Odbor stručnjaka za Europsku povelju o regionalnim ili manjinskim jezicima ocjenjuje ispunjavanje obveza država stranaka preuzetih Poveljom kako slijedi:

Ispunjena: Politike, zakonodavstvo i praksa u skladu su s Poveljom.

Djelomično ispunjena: Politike i zakonodavstvo u potpunosti su ili djelomično u skladu s Poveljom, ali se obveza samo djelomično provodi u praksi.

Formalno ispunjena: Politike i zakonodavstvo u skladu su s Poveljom, ali u praksi se obveza ne provodi.

Nije ispunjena: Nisu poduzete nikakve mjere u politikama, zakonodavstvu i praksi za provedbu preuzete obveze.

Nema zaključka: Odbor stručnjaka ne može zaključiti o ispunjenju preuzete obveze jer nadležna tijela nisu pružila informacije ili su one nedovoljne.

⁴⁷ Javni radio

⁴⁸ Javna televizija

Promjene u ocjeni u usporedbi s prethodnim ciklusom praćenja

88. Prema podacima koje je primio Odbor stručnjaka, odluka Ustavnog suda o uporabi srpskog jezika i pisma u Vukovaru/Вуковару još nije provedena. Stoga je obveza iz članka 7.2. tek djelomično ispunjena. Srpski se jezik može studirati na Sveučilištu u Zagrebu, a provodi se i temeljno osposobljavanje nastavnika srpskog jezika. Stoga su obveze iz članka 8. stavka 1. podstavka e) točke ii. i podstavka h) ispunjene. Tijekom razmatranog razdoblja srpski se jezik rabio u kaznenim postupcima. Odbor stručnjaka stoga smatra da su s time povezane obveze (članak 9. stavak 1. podstavak a) točke ii. i iv.) ispunjene u područjima u kojima je srpski jezik u ravnopravnoj službenoj uporabi. Srpski se može rabiti u građanskim i upravnim sudskim postupcima, posebno zahvaljujući međurazumijevanju između hrvatskog i srpskog jezika. Stoga su obveze iz članka stavka 1. podstavka c) točaka ii. i iii. te podstavka c) točke ii. ispunjene u područjima u kojima je srpski jezik u ravnopravnoj službenoj uporabi. Odbor stručnjaka nije primio dovoljno precizne informacije o tome jesu li prvostupanjska tijela državne uprave i područne jedinice središnjih tijela državne uprave rabili srpski jezik u komunikaciji sa govornicima srpskog jezika tijekom razmatranog razdoblja te stoga ne može donijeti zaključak o provedbi članka 10. stavka 1. podstavka a) točke iii. Kad je riječ o članku 10. stavku 1. podstavku b), izdavale su se dvojezične osobne iskaznice na hrvatskom i srpskom jeziku, no s obzirom na to da područje primjene članka 10. stavka 1. podstavka b) nadilazi osobne iskaznice, obveza se smatra samo djelomično ispunjenom. Srpski je jezik u uporabi na televiziji, no predstavnici govornika žele imati redovit i dovoljno dug termin emitiranja. Stoga se obveza iz članka 11. stavka 1. podstavka a) točke iii. smatra djelomično ispunjenom. U pogledu članka 13. stavka 1. podstavka c), Odbor stručnjaka nije primio pritužbe govornika te stoga zaključuje da je ta obveza ispunjena. Odboru stručnjaka nisu navedeni primjeri aktivnosti promicanja srpskog jezika u okviru prekogranične suradnje na regionalnoj i lokalnoj razini te ne može donijeti zaključak o praktičnoj provedbi članka 14. podstavka b). Pri pregledu primjene Dijela III. na srpski jezik Odbor stručnjaka vodio je računa o velikoj bliskosti hrvatskog i srpskog jezika (kako se rabi u Hrvatskoj) u svakodnevnom govoru.

2.8.2 Preporuke Odbora stručnjaka za poboljšanje zaštite i promicanja srpskog jezika u Republici Hrvatskoj

Odbor stručnjaka preporučuje hrvatskim vlastima da ispune sve obveze preuzete Europskom poveljom o regionalnim ili manjinskim jezicima koje se ne smatraju „ispunjenima” (vidjeti prethodni odjeljak 2.8.1.) te da nastave ispunjavati obveze koje su ispunjene. Tijela bi pritom trebala posebno uzeti u obzir dolje navedene preporuke. Preporuke Odbora ministara Vijeća Europe o primjeni Povelje u Hrvatskoj⁴⁹ i dalje su važeće. Preporukama donesenim u okviru postupka praćenja primjene Povelje nastoji se podržati nadležna tijela u postupku provedbe.

I. Preporuke za hitno djelovanje

- a. **Rabiti srpski jezik i pismo tijelima jedinica područne (regionalne) i lokalne samouprave te proširiti ravnopravnu službenu uporabu srpskog jezika i pisma na dodatne općine.**

II. Daljnje preporuke

- b. Promicati svijest o srpskom jeziku i kulturi kao sastavnom dijelu kulturne baštine Republike Hrvatske u redovnom obrazovanju i medijima.
- c. Poduzeti mjere za poticanje govornika srpskog jezika na podnošenje pisanih zahtjeva na srpskom jeziku (ćirilicom pismu) područnim jedinicama tijela državne uprave te tijelima jedinica područne (regionalne) i lokalne samouprave.
- d. Osigurati da područne jedinice tijela državne uprave te tijela jedinica područne (regionalne) i lokalne

⁴⁹ [CM/RecChL\(2001\)2](#)
[CM/RecChL\(2005\)2](#)
[CM/RecChL\(2008\)1](#)
[CM/RecChL\(2010\)8](#)
[CM/RecChL\(2015\)2](#)

samouprave učine upravne tekstove, obrasce i službene akte dostupnima i na srpskom jeziku (na ćirilichnom pismu).

- e. Rabiti srpski jezik (i ćirilichno pismo) pri pružanju javnih usluga u upravnim tijelima.
- f. Promicati uporabu ili usvajanje naziva mjesta na srpskom jeziku (na ćirilichnom pismu).
- g. Uvesti redovito emitiranje jedne televizijske emisije dovoljno dugog trajanja na srpskom jeziku.

2.9 Slovački jezik

2.9.1 Ispunjavanje obveza Republike Hrvatske preuzetih Europskom poveljom o regionalnim ili manjinskim jezicima u pogledu zaštite i promicanja slovačkog jezika

Simboli koji se koriste za označavanje promjena u ocjeni u usporedbi s prethodnim ciklusom praćenja: ➔ poboljšanje ➜ pogoršanje = bez promjene

Članak	Odbor stručnjaka smatra da je preuzeta obveza*:				
	ispunjena	djelomično ispunjena	formalno ispunjena	nije ispunjena	nema zaključka
Obveze Republike Hrvatske u pogledu slovačkog jezika⁵⁰					
Dio II. Povelje <i>(Obveze koje država mora primijeniti na sve regionalne ili manjinske jezike unutar svojeg državnog područja)</i>					
Članak 7. – Ciljevi i načela					
7.1.a)	priznavanje slovačkog jezika kao izraza kulturnog bogatstva	=			
7.1.b)	osiguravanje da postojeće ili nove administrativne podjele ne predstavljaju zapreku za promicanje slovačkog jezika	=			
7.1.c)	odlučne mjere za promicanje slovačkog jezika		=		
7.1.d)	omogućavanje i/ili poticanje uporabe slovačkog jezika, u govoru i pismu, u javnom životu (obrazovanju, pravosudnim tijelima, upravnim tijelima i javnim službama, medijima, kulturnim aktivnostima i ustanovama, gospodarskom i društvenom životu, prekograničnoj razmjeni) i u privatnom životu		=		
7.1.e)	• održavanje i razvoj veza u područjima obuhvaćenima ovom Poveljom između skupina u državi koje rabe slovački jezik • uspostavljanje kulturnih veza s drugim jezičnim skupinama	=			
7.1.f)	osiguravanje oblika i načina izvođenja nastave i studija slovačkog jezika na svim odgovarajućim razinama		=		
7.1.g)	osiguravanje mogućnosti za učenje slovačkog jezika onima koji nisu govornici tog jezika (uključujući odrasle)				=
7.1.h)	poticanje studiranja i istraživanja slovačkog jezika na sveučilištima ili u usporedivim institucijama	=			
7.1.i)	poticanje međudržavne razmjene u područjima obuhvaćenima ovom Poveljom u korist slovačkog jezika		=		
7.2.	otklanjanje svake neopravdane razlike, isključenja, ograničenja ili prednosti u odnosu na uporabu slovačkog jezika	=			
7.3.	• promicanje međusobnog razumijevanja između svih jezičnih skupina u zemlji • poticanje uključivanja poštovanja, razumijevanja i snošljivosti prema slovačkom jeziku u ciljeve obrazovanja i stručnog osposobljavanja • poticanje masovnih medija da u svoje ciljeve uključe poštovanje, razumijevanje i snošljivost prema slovačkom jeziku		=		
7.4.	• uzimanje u obzir potreba i želja koje je izrazila skupina govornika slovačkog jezika • osnivanje tijela za savjetovanje tijela vlasti o svim pitanjima koja se odnose na slovački jezik	=			
Dio III. Povelje <i>(Dodatne obveze koje je država odabrala za određene jezike)</i>					
Čl. 8. – Obrazovanje					
8.1.a) iii.	omogućiti predškolski odgoj i obrazovanje na slovačkom jeziku ili znatan dio predškolskog odgoja i obrazovanja na slovačkom jeziku barem onim učenicima čije obitelji to zatraže i čiji se broj smatra dovoljnim			=	
8.1.b) iv.	omogućiti osnovnoškolsko obrazovanje na slovačkom jeziku, znatan dio osnovnoškolskog obrazovanja na slovačkom jeziku ili nastavu slovačkog jezika kao sastavni dio kurikulumu barem onim učenicima čije obitelji to zatraže i čiji se broj smatra dovoljnim		=		
8.1.c) iv.	omogućiti srednjoškolsko obrazovanje na slovačkom jeziku, znatan dio srednjoškolskog obrazovanja na slovačkom jeziku ili nastavu slovačkog jezika kao sastavni dio kurikulumu barem onim učenicima koji to žele i čiji se broj smatra dovoljnim		=		

⁵⁰ Kako bi se olakšala čitljivost, odredbe Povelje ovdje su navedene u skraćenom i pojednostavljenom obliku. Potpuni tekst svake odredbe može se pronaći na web-mjestu Ureda za ugovore: <http://www.coe.int/en/web/conventions/> (Ugovor br. 148)

Odbor stručnjaka smatra da je preuzeta obveza*:						
Članak	Obveze Republike Hrvatske u pogledu slovačkog jezika ⁴⁰					nema zaključka
		ispunjena	djelomično ispunjena	formalno ispunjena	nije ispunjena	
8.1.d) iv.	omogućiti tehničko i strukovno obrazovanje na slovačkom jeziku, znatan dio tehničkog i strukovnog obrazovanja na slovačkom jeziku ili nastavu slovačkog jezika kao sastavni dio kurikuluma barem onim učenicima koji to žele i čiji se broj smatra dovoljnim				=	
8.1.e) ii.	učiniti dostupnim studij slovačkog jezika na sveučilištima i visokim školama	=				
8.1.f) ii.	ponuditi slovački jezik kao predmet u okviru obrazovanja odraslih i cjeloživotnog obrazovanja				=	
8.1.g)	osigurati nastavu povijesti i kulture koji se odražavaju u slovačkom jeziku		=			
8.1.h)	osigurati stručno osposobljavanje i usavršavanje nastavnog kadra za slovački jezik		=			
Čl. 9. – Pravosudna tijela						
9.1.a) ii.	zajamčiti okrivljeniku pravo uporabe slovačkog jezika u kaznenom postupku, po potrebi uz usmeno i pismeno prevođenje, bez dodatnih troškova za dotične osobe			=		
9.1.a) iv.	izdati na zahtjev isprave povezane s kaznenim sudskim postupcima na slovačkom jeziku, po potrebi uz usmeno i pismeno prevođenje, bez dodatnih troškova za dotične osobe			=		
9.1.b) ii.	omogućiti stranci u građanskom postupku, kad god se mora osobno pojaviti pred sudom, uporabu slovačkog jezika bez dodatnih troškova, po potrebi uz usmeno i pismeno prevođenje			=		
9.1.b) iii.	omogućiti podnošenje isprava i dokaznih sredstava u građanskim postupcima na slovačkom jeziku, po potrebi uz usmeno i pismeno prevođenje			=		
9.1.c) ii.	omogućiti stranci u upravnom sporu, kad god se mora osobno pojaviti pred sudom, uporabu slovačkog jezika bez dodatnih troškova, po potrebi uz usmeno i pismeno prevođenje			=		
9.1.c) iii.	u postupcima kojima se rješavaju upravne stvari omogućiti podnošenje isprava i dokaznih sredstava na slovačkom jeziku, po potrebi uz usmeno i pismeno prevođenje			↙		
9.1.d)	u pogledu vođenja građanskih postupaka i/ili upravnih sporova na slovačkom jeziku te s time povezane uporabe isprava i dokaznog materijala na slovačkom jeziku, osigurati da dotične osobe ne snose dodatne troškove za usmeno i pismeno prevođenje	=				
9.2.a)	ne osporavati valjanost pravnih isprava samo zato što su sastavljene na slovačkom jeziku	=				
Čl. 10. – Upravna tijela i javne službe						
10.1.a) iii.	osigurati da govornici slovačkog jezika mogu podnositi usmene ili pisane zahtjeve područnim jedinicama tijela državne uprave i primiti odgovor na slovačkom jeziku					↙
10.1.a) iv.	osigurati da govornici slovačkog jezika mogu podnositi usmene ili pisane zahtjeve na slovačkom jeziku područnim jedinicama tijela državne uprave ⁵¹					
10.1.b)	učine upravne tekstove i obrasce koji su u široj uporabi na razini države dostupnima na slovačkom jeziku ili u dvojezičnoj verziji		→			
10.1.c)	dopustiti državnim tijelima sastavljanje akata na slovačkom jeziku		→			
10.2.a)	uporaba slovačkog jezika u tijelima jedinica područne (regionalne) ili lokalne samouprave				=	
10.2.b)	omogućiti govornicima slovačkog jezika podnošenje usmenih ili pisanih zahtjeva na slovačkom jeziku tijelima jedinica područne (regionalne) ili lokalne samouprave				=	
10.2.c)	objavljivanje službenih akata tijela jedinica područne (regionalne) samouprave i na slovačkom jeziku				=	
10.2.d)	objavljivanje službenih akata tijela jedinica lokalne samouprave i na slovačkom jeziku				=	
10.2.g)	uporaba ili uvođenje, po potrebi zajedno s nazivom na službenom jeziku, naziva mjesta na slovačkom jeziku		→			
10.3.a)	osigurati da se slovački jezik rabi pri pružanju javnih usluga				=	
10.3.b)	dopustiti govornicima slovačkog jezika podnošenje zahtjeva i primanje odgovora od pružatelja javnih usluga na slovačkom jeziku ⁵²					
10.3.c)	dopustiti govornicima slovačkog jezika podnošenje zahtjeva na slovačkom jeziku pružateljima javnih usluga					
10.5	dopustiti uporabu ili određivanje prezimena na slovačkom jeziku	=				

⁵¹ Hrvatska je ratificirala članak.10. stavak 1. podstavak a) točku. iii. i članak 10.stavak 1. podstavak a) točku iv., koji predstavljaju alternativne mogućnosti. Stoga Odbor stručnjaka neće ocijeniti provedbu članka 10. stavka 1. podstavka a) točke iv.

⁵² Hrvatska je ratificirala članak 10. stavak 3. podstavke a), b) i c), koji predstavljaju alternativne mogućnosti. Stoga Odbor stručnjaka neće ocjenjivati provedbu podstavaka b) i c).

Članak	Odbor stručnjaka smatra da je preuzeta obveza*:				
	ispunjena	djelomično ispunjena	formalno ispunjena	nije ispunjena	nema zaključka
Obveze Republike Hrvatske u pogledu slovačkog jezika⁴⁰					
Čl. 11. – Mediji					
11.1.a) iii.	osigurati da javne radiotelevizijske kuće nude radijske i televizijske emisije na slovačkom jeziku	= 53		= 54	
11.1.d)	poticati i/ili olakšati proizvodnju i distribuciju audio i audiovizualnih ostvarenja na slovačkom jeziku				=
11.1.e) ii.	poticati i/ili olakšavati tjedno ili dnevno objavljivanje novinskih članaka na slovačkom jeziku			=	
11.2	<ul style="list-style-type: none"> • jamčiti slobodu izravnog prijama radijskih i televizijskih emisija na slovačkom jeziku iz susjednih zemalja • ne suprotstavljati se reemitiranju radijskih i televizijskih emisija na slovačkom jeziku iz susjednih zemalja • osigurati slobodu izražavanja i slobodan optjecaj informacija na slovačkom jeziku u pisanom tisku 	=			
11.3	osigurati da interesi govornika slovačkog jezika budu zastupljeni ili uzeti u obzir u radu tijela koja jamče slobodu i pluralizam medija				=
Čl. 12. – Kulturne aktivnosti i ustanove					
12.1.a)	poticati proizvodnju, reprodukciju i diseminaciju kulturnih ostvarenja na slovačkom jeziku	=			
12.1.f)	poticati izravno sudjelovanje predstavnika govornika slovačkog jezika u organizaciji kulturnih ustanova i planiranju kulturnih aktivnosti	=			
12.1.g)	poticati i/ili olakšati osnivanje tijela odgovornog za prikupljanje, čuvanje i predstavljanje ili objavljivanje ostvarenja na slovačkom jeziku	=			
Čl. 13. – Gospodarski i društveni život					
13.1.a)	isključiti iz zakonodavstva bilo koju odredbu kojom se zabranjuje ili ograničava uporaba slovačkog jezika u ispravama koje se odnose na gospodarski ili društveni život, a posebno u ugovorima o radu i tehničkim dokumentima kao što su upute za uporabu proizvoda ili uređaja	=			
13.1.b)	zabraniti unošenje u unutarnje propise trgovačkih društava i privatne isprave svih klauzula kojima se isključuje ili ograničava uporaba slovačkog jezika	=			
13.1.c)	suprotstavljati se praksama osmišljenim za odvratanje od korištenja slovačkog jezika u vezi s gospodarskim ili društvenim djelatnostima	→			
Čl. 14. – Prekogrančna razmjena					
14.a)	primjenjivati bilateralne i multilateralne sporazume s državama u kojima se slovački jezik rabi u istom ili sličnom obliku ili sklapati takve sporazume radi poticanja kontakata među govornicima slovačkog jezika u dotičnim državama u području kulture, obrazovanja, informiranja, stručnog osposobljavanja i usavršavanja te cjeloživotnog obrazovanja	=			
14.b)	olakšati i/ili promicati prekogrančnu suradnju za dobrobit slovačkog jezika, posebno među jedinicama područne (regionalne) ili lokalne samouprave na čijem se državnom području slovački jezik rabi u istom ili sličnom obliku				↙

* Odbor stručnjaka za Europsku povelju o regionalnim ili manjinskim jezicima ocjenjuje ispunjavanje obveza država stranaka preuzetih Poveljom kako slijedi:

Ispunjena: Politike, zakonodavstvo i praksa u skladu su s Poveljom.

Djelomično ispunjena: Politike i zakonodavstvo u potpunosti su ili djelomično u skladu s Poveljom, ali se obveza samo djelomično provodi u praksi.

Formalno ispunjena: Politike i zakonodavstvo u skladu su s Poveljom, ali u praksi se obveza ne provodi.

Nije ispunjena: Nisu poduzete nikakve mjere u politikama, zakonodavstvu i praksi za provedbu preuzete obveze.

Nema zaključka: Odbor stručnjaka ne može zaključiti o ispunjenju preuzete obveze jer nadležna tijela nisu pružila informacije ili su one nedovoljne.

⁵³ Javno radio

⁵⁴ Javna televizija

Promjene u ocjeni u usporedbi s prethodnim ciklusom praćenja

89. Tijekom razmatranog razdoblja slovački se jezik nije rabio u pravosudnim tijelima. Stoga je u članku 9. stavku 1. podstavku c) točka iii. samo formalno ispunjena u područjima u kojima je slovački jezik u ravnopravnoj službenoj uporabi. Odbor stručnjaka nije primio dovoljno precizne informacije o tome jesu li prvostupanjska tijela državne uprave i područne jedinice središnjih tijela državne uprave rabili slovački jezik u komunikaciji s govornicima slovačkog jezika u razmatranom razdoblju te ne može donijeti zaključak o provedbi članka 10. stavka 1. podstavka a) točke iii. Kad je riječ o članku 10. stavku 1. podstavcima b) i c), izdavale su se dvojezične osobne iskaznice na hrvatskom i slovačkom jeziku. Međutim, s obzirom na to da područje primjene obiju odredaba nadilazi osobne iskaznice, te su obveze samo djelomično ispunjene. Tijekom terenskog posjeta Odbor stručnjaka obaviješten je da su imena mjesta na slovačkom jeziku u uporabi u Jelisavcu/Jelisavec (Grad Našice). S obzirom na to da je Odbor stručnjaka primio takve informacije o samo jednom mjestu, smatra obvezu iz članka 10. stavka 2. podstavka g) samo djelomično ispunjenom. U pogledu članka 13. stavka 1. podstavka c), Odbor stručnjaka nije primio pritužbe govornika te stoga zaključuje da je ta obveza ispunjena. Odboru stručnjaka nisu navedeni primjeri aktivnosti promicanja slovačkog jezika u okviru prekogranične suradnje na regionalnoj i lokalnoj razini te ne može donijeti zaključak o praktičnoj provedbi članka 14. podstavka b).

2.9.2 Preporuke Odbora stručnjaka za poboljšanje zaštite i promicanja slovačkog jezika u Republici Hrvatskoj

Odbor stručnjaka preporučuje hrvatskim vlastima da ispune sve obveze preuzete Europskom poveljom o regionalnim ili manjinskim jezicima koje se ne smatraju „ispunjenima” (vidjeti prethodni odjeljak 2.9.1.) te da nastave ispunjavati obveze koje su ispunjene. Tijela bi pritom trebala posebno uzeti u obzir dolje navedene preporuke. Preporuke Odbora ministara Vijeća Europe o primjeni Povelje u Hrvatskoj⁵⁵ i dalje su važeće. Preporukama donesenim u okviru postupka praćenja primjene Povelje nastoji se podržati nadležna tijela u postupku provedbe.

I. Preporuke za hitno djelovanje

- a. **Rabiti slovački jezik u tijelima jedinica područne (regionalne) i lokalne samouprave te proširiti ravnopravnu službenu uporabu slovačkog jezika na dodatne općine.**
- b. **Učiniti predškolski odgoj i obrazovanje dostupnim na slovačkom jeziku.**

II. Daljnje preporuke

- c. Uvesti emitiranje jedne redovite televizijske emisije dovoljno dugog trajanja na slovačkom jeziku.
- d. Uvesti nastavu slovačkog jezika u strukovne škole.
- e. Promicati svijest o slovačkom jeziku i kulturi kao sastavnom dijelu kulturne baštine Republike Hrvatske u redovnom obrazovanju i medijima.
- f. Ponuditi slovački jezik kao predmet u okviru obrazovanja odraslih ili cjeloživotnog obrazovanja.
- g. Provoditi mjere za poticanje govornika slovačkog jezika da iskoriste mogućnosti uporabe tog jezika u komunikaciji s pravosudnim tijelima
- h. Poduzeti mjere za poticanje govornika slovačkog jezika na podnošenje usmenih ili pisanih zahtjeva na slovačkom jeziku područnim jedinicama tijela državne uprave te tijelima jedinica područne (regionalne) i lokalne samouprave.
- i. Promicati uporabu ili usvajanje naziva mjesta na slovačkom jeziku.
- j. Olakšati proizvodnju i distribuciju audio i audiovizualnih ostvarenja na slovačkom jeziku, među ostalim i na Internetu.

⁵⁵ [CM/RecChL\(2001\)2](#)
[CM/RecChL\(2005\)2](#)
[CM/RecChL\(2008\)1](#)
[CM/RecChL\(2010\)8](#)
[CM/RecChL\(2015\)2](#)

2.10 Slovenski jezik

2.10.1 Ispunjavanje obveza Republike Hrvatske preuzetih Europskom poveljom o regionalnim ili manjinskim jezicima u pogledu zaštite i promicanja slovenskog jezika

Simboli koji se koriste za označavanje promjena u ocjeni u usporedbi s prethodnim ciklusom praćenja: ➔ poboljšanje ➤ pogoršanje = bez promjene

Odbor stručnjaka smatra da je preuzeta obveza*:						
Članak		ispunjena	djelomično ispunjena	formalno ispunjena	nije ispunjena	nema zaključka
Obveze Republike Hrvatske u pogledu slovenskog jezika⁵⁶						
Dio II. Povelje						
(Obveze koje država mora primijeniti na sve regionalne ili manjinske jezike unutar svojeg državnog područja)						
Članak 7. – Ciljevi i načela						
7.1.a)	priznavanje slovenskog jezika kao izraza kulturnog bogatstva	=				
7.1.b)	osiguravanje da postojeće ili nove administrativne podjele ne predstavljaju zapreku za promicanje slovenskog jezika	=				
7.1.c)	odlučne mjere za promicanje slovenskog jezika		=			
7.1.d)	omogućavanje i/ili poticanje uporabe slovenskog jezika, u govoru i pismu, u javnom životu (obrazovanju, pravosudnim tijelima, upravnim tijelima i javnim službama, medijima, kulturnim aktivnostima i ustanovama, gospodarskom i društvenom životu, prekograničnoj razmjeni) i u privatnom životu		=			
7.1.e)	• održavanje i razvoj veza u područjima obuhvaćenima ovom Poveljom između skupina u državi koje rabe slovenski jezik • uspostavljanje kulturnih veza s drugim jezičnim skupinama	=				
7.1.f)	osiguravanje oblika i načina izvođenja nastave i studija slovenskog na svim odgovarajućim razinama		=			
7.1.g)	osiguravanje mogućnosti za učenje slovenskog jezika onima koji nisu govornici tog jezika (uključujući odrasle)					=
7.1.h)	poticanje studiranja i istraživanja slovenskog jezika na sveučilištima ili u usporedivim institucijama	=				
7.1.i)	poticanje međudržavne razmjene u područjima obuhvaćenima ovom Poveljom u korist slovenskog jezika		=			
7.2.	otklanjanje svake neopravdane razlike, isključenja, ograničenja ili prednosti u odnosu na uporabu slovenskog jezika	=				
7.3.	• promicanje međusobnog razumijevanja između svih jezičnih skupina u zemlji • poticanje uključivanja poštovanja, razumijevanja i snošljivosti prema slovenskom jeziku u ciljeve obrazovanja i stručnog osposobljavanja • poticanje masovnih medija da u svoje ciljeve uključe poštovanje, razumijevanje i snošljivost prema slovenskom jeziku		=			
7.4.	• uzimanje u obzir potreba i želja koje je izrazila skupina govornika slovenskog jezika • osnivanje tijela za savjetovanje tijela vlasti o svim pitanjima koja se odnose na slovenski jezik		=			

* Odbor stručnjaka za Europsku povelju o regionalnim ili manjinskim jezicima ocjenjuje ispunjavanje obveza država stranaka preuzetih Poveljom kako slijedi:

Ispunjena: Politike, zakonodavstvo i praksa u skladu su s Poveljom.

Djelomično ispunjena: Politike i zakonodavstvo u potpunosti su ili djelomično u skladu s Poveljom, ali se obveza samo djelomično provodi u praksi.

Formalno ispunjena: Politike i zakonodavstvo u skladu su s Poveljom, ali u praksi se obveza ne provodi.

Nije ispunjena: Nisu poduzete nikakve mjere u politikama, zakonodavstvu i praksi za provedbu preuzete obveze.

Nema zaključka: Odbor stručnjaka ne može zaključiti o ispunjenju preuzete obveze jer nadležna tijela nisu pružila informacije ili su one nedovoljne.

⁵⁶ Kako bi se olakšala čitljivost, odredbe Povelje ovdje su navedene u skraćenom i pojednostavljenom obliku. Potpuni tekst svake odredbe može se pronaći na web-mjestu Ureda za ugovore: <http://www.coe.int/en/web/conventions/> (Ugovor br. 148).

2.10.2 Preporuke Odbora stručnjaka za poboljšanje zaštite i promicanja slovenskog jezika u Republici Hrvatskoj

Odbor stručnjaka preporučuje hrvatskim vlastima da ispune sve obveze preuzete Europskom poveljom o regionalnim ili manjinskim jezicima koje se ne smatraju „ispunjenima” (vidjeti prethodni odjeljak 2.10.1.) te da nastave ispunjavati obveze koje su ispunjene. Tijela bi pritom trebala posebno uzeti u obzir dolje navedene preporuke. Preporuke Odbora ministara Vijeća Europe o primjeni Povelje u Hrvatskoj⁵⁷ i dalje su važeće. Preporukama donesenim u okviru postupka praćenja primjene Povelje nastoji se podržati nadležna tijela u postupku provedbe.

I. Preporuke za hitno djelovanje

- a. Poduzeti mjere za osposobljavanje nastavnika slovenskog jezika za sve razine obrazovanja.**
- b. Učiniti predškolski odgoj i obrazovanje dostupnim na slovenskom jeziku.**

II. Daljnje preporuke

- c. Uvesti redovito emitiranje jedne televizijske i jedne radijske emisije dovoljno dugog trajanja na slovenskom jeziku.
- d. Promicati svijest o slovenskom jeziku i kulturi kao sastavnom dijelu kulturne baštine Republike Hrvatske u redovnom obrazovanju i medijima.
- e. Podržati održavanje tečajeva slovenskog jezika, među ostalim i za odrasle.
- f. U suradnji s predstavnicima govornika slovenskog jezika razviti i provesti strategiju promicanja uporabe slovenskog jezika u različitim područjima javnog života koja su obuhvaćena Poveljom.

⁵⁷ [CM/RecChL\(2001\)2](#)
[CM/RecChL\(2005\)2](#)
[CM/RecChL\(2008\)1](#)
[CM/RecChL\(2010\)8](#)
[CM/RecChL\(2015\)2](#)

2.11 Ukrajinski jezik

2.11.1 Ispunjavanje obveza Republike Hrvatske preuzetih Europskom poveljom o regionalnim ili manjinskim jezicima u pogledu zaštite i promicanja ukrajinskog jezika

Simboli koji se koriste za označavanje promjena u ocjeni u usporedbi s prethodnim ciklusom praćenja: ➔ poboljšanje ➜ pogoršanje = bez promjene

Odbor stručnjaka smatra da je preuzeta obveza*:						
Članak	Obveze Republike Hrvatske u pogledu ukrajinskog jezika ⁵⁸	ispunjena	djelomično ispunjena	formalno ispunjena	nije ispunjena	nema zaključka
Dio II. Povelje						
(Obveze koje država mora primijeniti na sve regionalne ili manjinske jezike unutar svojeg državnog područja)						
Članak 7. – Ciljevi i načela						
7.1.a)	priznavanje ukrajinskog jezika kao izraza kulturnog bogatstva	=				
7.1.b)	osiguravanje da postojeće ili nove administrativne podjele ne predstavljaju zapreku za promicanje ukrajinskog jezika	=				
7.1.c)	odlučne mjere za promicanje ukrajinskog jezika		=			
7.1.d)	omogućavanje i/ili poticanje uporabe ukrajinskog jezika, u govoru i pismu, u javnom životu (obrazovanju, pravosudnim tijelima, upravnim tijelima i javnim službama, medijima, kulturnim aktivnostima i ustanovama, gospodarskom i društvenom životu, prekograničnoj razmjeni) i u privatnom životu		=			
7.1.e)	• održavanje i razvoj veza u područjima obuhvaćenima ovom Poveljom između skupina u državi koje rabe ukrajinski jezik • uspostavljanje kulturnih veza s drugim jezičnim skupinama	=				
7.1.f)	osiguravanje oblika i načina izvođenja nastave i studija ukrajinskog jezika na svim odgovarajućim razinama		=			
7.1.g)	osiguravanje mogućnosti za učenje ukrajinskog jezika onima koji nisu govornici tog jezika (uključujući odrasle)		=			
7.1.h)	poticanje studiranja i istraživanja ukrajinskog jezika na sveučilištima ili u usporedivim institucijama	=				
7.1.i)	poticanje međudržavne razmjene u područjima obuhvaćenima ovom Poveljom u korist ukrajinskog jezika		=			
7.2.	otklanjanje svake neopravdane razlike, isključenja, ograničenja ili prednosti u odnosu na uporabu ukrajinskog jezika	=				
7.3.	• promicanje međusobnog razumijevanja između svih jezičnih skupina u zemlji • poticanje uključivanja poštovanja, razumijevanja i snošljivosti prema ukrajinskom jeziku u ciljeve obrazovanja i stručnog osposobljavanja • poticanje masovnih medija da u svoje ciljeve uključe poštovanje, razumijevanje i snošljivost prema ukrajinskom jeziku		=			
7.4.	• uzimanje u obzir potreba i želja koje je izrazila skupina govornika ukrajinskog jezika • osnivanje tijela za savjetovanje tijela vlasti o svim pitanjima koja se odnose na ukrajinski jezik	=				
Dio III. Povelje						
(Dodatne obveze koje je država odabrala za određene jezike)						
Čl. 8. – Obrazovanje						
8.1.a) iii.	omogućiti predškolski odgoj i obrazovanje na ukrajinskom jeziku ili znatan dio predškolskog odgoja i obrazovanja na ukrajinskom jeziku barem onim učenicima čije obitelji to zatraže i čiji se broj smatra dovoljnim				=	
8.1.b) iv.	omogućiti osnovnoškolsko obrazovanje na ukrajinskom jeziku, znatan dio osnovnoškolskog obrazovanja na ukrajinskom jeziku ili nastavu ukrajinskog jezika kao sastavni dio kurikuluma barem onim učenicima čije obitelji to zatraže i čiji se broj smatra dovoljnim		=			
8.1.c) iv.	omogućiti srednjoškolsko obrazovanje na ukrajinskom jeziku, znatan dio srednjoškolskog obrazovanja na ukrajinskom jeziku ili nastavu ukrajinskog jezika kao sastavni dio kurikuluma barem onim učenicima koji to žele i čiji se broj smatra dovoljnim				=	

⁵⁸ Kako bi se olakšala čitljivost, odredbe Povelje ovdje su navedene u skraćenom i pojednostavljenom obliku. Potpuni tekst svake odredbe može se pronaći na web-mjestu Ureda za ugovore: <http://www.coe.int/en/web/conventions/> (Ugovor br. 148).

Odbor stručnjaka smatra da je preuzeta obveza*:						
Članak	Obveze Republike Hrvatske u pogledu ukrajinskog jezika ⁴⁰	ispunjena	djelomično ispunjena	formalno ispunjena	nije ispunjena	nema zaključka
8.1.d) iv.	omogućiti tehničko i strukovno obrazovanje na ukrajinskom jeziku, znatan dio tehničkog i strukovnog obrazovanja na ukrajinskom jeziku ili nastavu ukrajinskog jezika kao sastavni dio kurikuluma barem onim učenicima koji to žele i čiji se broj smatra dovoljnim				=	
8.1.e) ii.	učiniti dostupnim studij ukrajinskog jezika na sveučilištima i visokim školama	=				
8.1.f) ii.	ponuditi ukrajinski jezik kao predmet u okviru obrazovanja odraslih i cjeloživotnog obrazovanja				=	
8.1.g)	osigurati nastavu povijesti i kulture koji se odražavaju u ukrajinskom jeziku		=			
8.1.h)	osigurati stručno osposobljavanje i usavršavanje nastavnog kadra za ukrajinski jezik	=				
Čl. 9. – Pravosudna tijela						
9.1.a) ii.	zajamčiti okrivljeniku pravo uporabe ukrajinskog jezika u kaznenom postupku, po potrebi uz usmeno i pismeno prevođenje, bez dodatnih troškova za dotične osobe		→			
9.1.a) iv.	izdati na zahtjev isprave povezane s kaznenim sudskim postupcima na ukrajinskom jeziku, po potrebi uz usmeno i pismeno prevođenje, bez dodatnih troškova za dotične osobe		→			
9.1.b) ii.	omogućiti stranci u građanskom postupku, kad god se mora osobno pojaviti pred sudom, uporabu ukrajinskog jezika bez dodatnih troškova, po potrebi uz usmeno i pismeno prevođenje				↙	
9.1.b) iii.	omogućiti podnošenje isprava i dokaznih sredstava u građanskim postupcima na ukrajinskom jeziku, po potrebi uz usmeno i pismeno prevođenje				↙	
9.1.c) ii.	omogućiti stranci u upravnom sporu, kad god se mora osobno pojaviti pred sudom, uporabu ukrajinskog jezika bez dodatnih troškova, po potrebi uz usmeno i pismeno prevođenje				↙	
9.1.c) iii.	u postupcima kojima se rješavaju upravne stvari omogućiti podnošenje isprava i dokaznih sredstava na ukrajinskom jeziku, po potrebi uz usmeno i pismeno prevođenje				↙	
9.1.d)	u pogledu vođenja građanskih postupaka i/ili upravnih sporova na ukrajinskom jeziku te s time povezane uporabe isprava i dokaznog materijala na ukrajinskom jeziku, osigurati da dotične osobe ne snose dodatne troškove za usmeno i pismeno prevođenje				↙	
9.2.a)	ne osporavati valjanost pravnih isprava samo zato što su sastavljene na ukrajinskom jeziku	=				
Čl. 10. – Upravna tijela i javne službe						
10.1.a) iii.	osigurati da govornici ukrajinskog jezika mogu podnositi usmene ili pisane zahtjeve područnim jedinicama tijela državne uprave i primiti odgovor na ukrajinskom jeziku					↙
10.1.a) iv.	osigurati da govornici ukrajinskog jezika mogu podnositi usmene ili pisane zahtjeve na ukrajinskom jeziku područnim jedinicama tijela državne uprave ⁵⁹					
10.1.b)	učine upravne tekstove i obrasce koji su u široj uporabi na razini države dostupnima na ukrajinskom jeziku ili u dvojezičnoj verziji				=	
10.1.c)	dopustiti državnim tijelima sastavljanje akata na ukrajinskom jeziku				↙	
10.2.a)	uporaba ukrajinskog jezika u tijelima jedinica područne (regionalne) ili lokalne samouprave				=	
10.2.b)	omogućiti govornicima ukrajinskog jezika podnošenje usmenih ili pisanih zahtjeva na ukrajinskom jeziku tijelima jedinica područne (regionalne) ili lokalne samouprave				=	
10.2.c)	objavljivanje službenih akata tijela jedinica područne (regionalne) samouprave i na ukrajinskom jeziku				=	
10.2.d)	objavljivanje službenih akata tijela jedinica lokalne samouprave i na ukrajinskom jeziku				=	
10.2.g)	uporaba ili uvođenje, po potrebi zajedno s nazivom na službenom jeziku, naziva mjesta na ukrajinskom jeziku				=	
10.3.a)	osigurati da se ukrajinski jezik rabi pri pružanju javnih usluga				=	
10.3.b)	dopustiti govornicima ukrajinskog jezika podnošenje zahtjeva i primanje odgovora od pružatelja javnih usluga na ukrajinskom jeziku ⁶⁰					
10.3.c)	dopustiti govornicima ukrajinskog jezika podnošenje zahtjeva na ukrajinskom jeziku pružateljima javnih usluga					
10.5	dopustiti uporabu ili određivanje prezimena na ukrajinskom jeziku	=				

⁵⁹ Hrvatska je ratificirala članak.10. stavak 1. podstavak a) točku. iii. i članak 10.stavak 1. podstavak a) točku iv., koji predstavljaju alternativne mogućnosti. Stoga Odbor stručnjaka neće ocijeniti provedbu članka 10. stavka 1. podstavka a) točke iv.

⁶⁰ Hrvatska je ratificirala članak 10. stavak 3. podstavke a), b) i c), koji predstavljaju alternativne mogućnosti. Stoga Odbor stručnjaka neće ocjenjivati provedbu podstavaka b) i c).

Odbor stručnjaka smatra da je preuzeta obveza*:						
Članak	Obveze Republike Hrvatske u pogledu ukrajinskog jezika ⁴⁰	ispunjena	djelomično ispunjena	formalno ispunjena	nije ispunjena	nema zaključka
Čl. 11. – Mediji						
11.1.a) iii.	osigurati da javne radiotelevizijske kuće nude radijske i televizijske emisije na ukrajinskom jeziku				=	
11.1.d)	poticati i/ili olakšati proizvodnju i distribuciju audio i audiovizualnih ostvarenja na ukrajinskom jeziku				=	
11.1.e) ii.	poticati i/ili olakšavati tjedno ili dnevno objavljivanje novinskih članaka na ukrajinskom jeziku				=	
11.2	<ul style="list-style-type: none"> • jamčiti slobodu izravnog prijama radijskih i televizijskih emisija na ukrajinskom jeziku iz susjednih zemalja • ne suprotstavljati se reemitiranju radijskih i televizijskih emisija na ukrajinskom jeziku iz susjednih zemalja • osigurati slobodu izražavanja i slobodan optjecaj informacija na ukrajinskom jeziku u pisanom tisku 	=				
11.3	osigurati da interesi govornika ukrajinskog jezika budu zastupljeni ili uzeti u obzir u radu tijela koja jamče slobodu i pluralizam medija					=
Čl. 12. – Kulturne aktivnosti i ustanove						
12.1.a)	poticati proizvodnju, reprodukciju i diseminaciju kulturnih ostvarenja na ukrajinskom jeziku	=				
12.1.f)	poticati izravno sudjelovanje predstavnika govornika ukrajinskog jezika u organizaciji kulturnih ustanova i planiranju kulturnih aktivnosti	=				
12.1.g)	poticati i/ili olakšati osnivanje tijela odgovornog za prikupljanje, čuvanje i predstavljanje ili objavljivanje ostvarenja na ukrajinskom jeziku	=				
Čl. 13. – Gospodarski i društveni život						
13.1.a)	isključiti iz zakonodavstva bilo koju odredbu kojom se zabranjuje ili ograničava uporaba ukrajinskog jezika u ispravama koje se odnose na gospodarski ili društveni život, a posebno u ugovorima o radu i tehničkim dokumentima kao što su upute za uporabu proizvoda ili uređaja	=				
13.1.b)	zabraniti unošenje u unutarnje propise trgovačkih društava i privatne isprave svih klauzula kojima se isključuje ili ograničava uporaba ukrajinskog jezika	=				
13.1.c)	suprotstavljati se praksama osmišljenim za odvratanje od korištenja ukrajinskog jezika u vezi s gospodarskim ili društvenim djelatnostima	→				
Čl. 14. – Prekogranična razmjena						
14.a)	primjenjivati bilateralne i multilateralne sporazume s državama u kojima se ukrajinski jezik rabi u istom ili sličnom obliku ili sklapati takve sporazume radi poticanja kontakata među govornicima ukrajinskog jezika u dotičnim državama u području kulture, obrazovanja, informiranja, stručnog osposobljavanja i usavršavanja te cjeloživotnog obrazovanja	=				
14.b)	olakšati i/ili promicati prekograničnu suradnju za dobrobit ukrajinskog jezika, posebno među jedinicama područne (regionalne) ili lokalne samouprave na čijem se državnom području ukrajinski jezik rabi u istom ili sličnom obliku					↙

* Odbor stručnjaka za Europsku povelju o regionalnim ili manjinskim jezicima ocjenjuje ispunjavanje obveza država stranaka preuzetih Poveljom kako slijedi:

Ispunjena: Politike, zakonodavstvo i praksa u skladu su s Poveljom.

Djelomično ispunjena: Politike i zakonodavstvo u potpunosti su ili djelomično u skladu s Poveljom, ali se obveza samo djelomično provodi u praksi.

Formalno ispunjena: Politike i zakonodavstvo u skladu su s Poveljom, ali u praksi se obveza ne provodi.

Nije ispunjena: Nisu poduzete nikakve mjere u politikama, zakonodavstvu i praksi za provedbu preuzete obveze.

Nema zaključka: Odbor stručnjaka ne može zaključiti o ispunjenju preuzete obveze jer nadležna tijela nisu pružila informacije ili su one nedovoljne.

Promjene u ocjeni u usporedbi s prethodnim ciklusom praćenja

90. Općinski sud u Zlataru vodio je 2017. tri kaznena postupka na ukrajinskom jeziku. Međutim, Zlatar ne pripada području u kojemu tradicionalno žive govornici ukrajinskog jezika. Ukrajinski se tijekom izvještajnog razdoblja nije rabio u građanskim i upravnim sudskim postupcima. Imajući na umu da ukrajinski jezik nije u ravnopravnoj službenoj uporabi ni u jednoj jedinici lokalne samouprave te da ne postoji sveobuhvatna pravna osnova za njegovu uporabu u pravosudnim tijelima, Odbor stručnjaka smatra da su obveze iz članka 9. stavka 1. podstavka a) točaka ii. i iv. djelomično ispunjene, a obveze iz članka 9. stavka 1. podstavka b) točaka ii. i iii, podstavka c) točaka ii. i iii. te podstavka d) nisu ispunjene. Odbor stručnjaka nije primio dovoljno precizne informacije o tome jesu li prvostupanijska tijela državne uprave i područne jedinice središnjih tijela državne uprave rabili ukrajinski jezik u komunikaciji s govornicima tog jezika tijekom razmatranog razdoblja pa ne može donijeti zaključak o provedbi članka 10. stavka 1. podstavka a) točke iii. U pogledu članka 10. stavka 1. podstavka c), nisu omogućene dvojezične osobne iskaznice ni drugi dokumenti na ukrajinskom jeziku. Stoga ta obveza nije ispunjena. U pogledu članka 13. stavka 1. podstavka c), Odbor stručnjaka nije primio pritužbe govornika te stoga zaključuje da je ta obveza ispunjena. Odboru stručnjaka nisu navedeni primjeri aktivnosti promicanja ukrajinskog jezika u okviru prekogranične suradnje na regionalnoj i lokalnoj razini te ne može donijeti zaključak o praktičnoj provedbi članka 14. podstavka b).

2.11.2 Preporuke Odbora stručnjaka za poboljšanje zaštite i promicanja slovenskog jezika u Republici Hrvatskoj

Odbor stručnjaka preporučuje hrvatskim vlastima da ispune sve obveze preuzete Europskom poveljom o regionalnim ili manjinskim jezicima koje se ne smatraju „ispunjenima” (vidjeti prethodni odjeljak 2.11.1.) te da nastave ispunjavati obveze koje su ispunjene. Tijela bi pritom trebala posebno uzeti u obzir dolje navedene preporuke. Preporuke Odbora ministara Vijeća Europe o primjeni Povelje u Hrvatskoj⁶¹ i dalje su važeće. Preporukama donesenim u okviru postupka praćenja primjene Povelje nastoji se podržati nadležna tijela u postupku provedbe.

I. Preporuke za hitno djelovanje

- a. **Uvesti ravnopravnu službenu uporabu ukrajinskog jezika barem u Općini Bogdanovci.**
- b. **Učiniti predškolski odgoj i obrazovanje dostupnim na ukrajinskom jeziku i te izvoditi nastavu tog jezika u srednjoškolskom obrazovanju.**
- c. **Uvesti redovito emitiranje jedne televizijske i jedne radijske emisije dovoljno dugog trajanja na ukrajinskom jeziku.**

II. Daljnje preporuke

- d. Promicati svijest o ukrajinskom jeziku i kulturi kao sastavnom dijelu kulturne baštine Republike Hrvatske u redovnom obrazovanju i medijima.
- e. Ponuditi ukrajinski jezik kao predmet u okviru obrazovanja odraslih ili cjeloživotnog obrazovanja.
- f. Promicati uporabu ili usvajanje naziva mjesta na ukrajinskom jeziku.
- g. Olakšati redovno objavljivanje novinskih članaka na ukrajinskom jeziku, među ostalim i na Internetu.
- h. Olakšati proizvodnju i distribuciju zvučnih i audiovizualnih ostvarenja na ukrajinskom jeziku, među ostalim i na Internetu.

⁶¹ [CM/RecChL\(2001\)2](#)
[CM/RecChL\(2005\)2](#)
[CM/RecChL\(2008\)1](#)
[CM/RecChL\(2010\)8](#)
[CM/RecChL\(2015\)2](#)

Poglavlje 3. [Prijedlozi za] preporuke Odbora ministara Vijeća Europe

Odbor stručnjaka, iako uvažava napore koje su hrvatske vlasti uložile u zaštitu regionalnih i manjinskih jezika koji se govore u njihovoj zemlji, u svojoj je ocjeni odlučio usredotočiti se na neke od najvažnijih nedostataka u provedbi Povelje. Međutim, preporuke koje je Odbor stručnjaka proslijedio Odboru ministara ne bi se trebale tumačiti na način da umanjuju relevantnost ostalih, detaljnijih razmatranja sadržanih u izvješću, koja su i dalje važeća. Preporuke koje predlaže Odbor stručnjaka sastavljene su u skladu s time.

Odbor stručnjaka za Europsku povelju o regionalnim ili manjinskim jezicima, u skladu s člankom 16. stavkom 4. Povelje, predlaže na temelju informacija iz ovog izvješća da Odbor ministara donese sljedeće preporuke za Republiku Hrvatsku.

Odbor ministara,

U skladu s člankom 16. Europske povelje o regionalnim ili manjinskim jezicima;

imajući u vidu ispravu o ratifikaciji koju je Hrvatska položila 5. studenoga 1997.;

primivši na znanje ocjenu Odbora stručnjaka za Povelju u odnosu na primjenu Povelje u Hrvatskoj;

[primivši na znanje primjedbe koje su dostavile hrvatske vlasti na sadržaj izvješća Odbora stručnjaka;]

imajući u vidu da se ova ocjena temelji na informacijama koje je Hrvatska dostavila u svojem šestom periodičnom izvješću, dodatnim informacijama koje su dale hrvatske vlasti, informacijama koje su dostavila tijela i udruge zakonito osnovane u Hrvatskoj i informacijama koje je Odbor stručnjaka pribavio tijekom svojeg terenskog posjeta;

preporučuje da Republika Hrvatska uzme u obzir sve primjedbe i preporuke Odbora stručnjaka te da, kao prioritet:

1. nastavi napore na promicanju osviještenosti i snošljivosti prema manjinskim jezicima i kulturama koje oni predstavljaju kao prema sastavnom dijelu hrvatske kulturne baštine, u općem kurikulumu na svim razinama obrazovanja te u medijima;
2. osigura da govornici jezika obuhvaćenih Dijelom III. Povelje mogu rabiti svoje jezike u odnosima s državnim, županijskim i lokalnim vlastima u praksi te da te vlasti rabe te jezike u svom radu;
3. preispita postojeći prag i poveća napore na uvođenju ravnopravne službene uporabe manjinskih jezika u onim područjima u kojima postoji dovoljan broj govornika;
4. poduzme proaktivne mjere poticanja govornika manjinskih jezika na uključivanje u obrazovanje na manjinskim jezicima;
5. poveća trajanje i redovitost televizijskih emisija na svakom manjinskom jeziku.

Odbor ministara poziva hrvatske vlasti da pravodobno dostave informacije o preporukama za hitno djelovanje, a sedmo periodično izvješće do 1. ožujka 2023.

Prilog I.: Isprava o ratifikaciji

Republika Hrvatska

Rezerva sadržana u ispravi o ratifikaciji, položenj 5. studenoga 1997. – izv. hrv./eng.

Sukladno članku 21. Europske povelje o regionalnim ili manjinskim jezicima, Republika Hrvatska daje slijedeću izjavu: »U odnosu na Republiku Hrvatsku neće se primjenjivati odredbe članka 7. stavka 5. Europske povelje o regionalnim ili manjinskim jezicima.«

Obuhvaćeno razdoblje: 01.03.1998. -

Izjava se odnosi na članak: 7

Izjava sadržana u ispravi o ratifikaciji, položenj 5. studenoga 1997. – izv. hrv./eng.

Republika Hrvatska izjavljuje da će, na temelju članka 2. stavka 2. i članka 3. stavka 1. Europske povelje o regionalnim ili manjinskim jezicima, u odnosu na talijanski, srpski, mađarski, češki, slovački, rusinski i ukrajinski jezik primjenjivati sljedeće odredbe Povelje:

- iz članka 8.:
 - stavak 1. podstavak a) točka iii.,
 - podstavak b) točka iv.,
 - podstavak c) točka iv.,
 - podstavak d) točka iv.,
 - podstavak e) točka ii.,
 - podstavak f) točke ii.,
 - podstavak g),
 - podstavak h),
- iz članka 9.:
 - stavak 1. podstavak a) točke ii. i iv.,
 - podstavak b) točke ii., iii.,
 - podstavak c) točka ii. i iii.,
 - podstavak d),
 - stavak 2. podstavak a),
- iz članka 10.:
 - stavak 1. podstavak a) točke iii. i iv.,
 - podstavak b),
 - podstavak c),
 - stavak 2. podstavak a),
 - podstavak b),
 - podstavak c),
 - podstavak d),
 - podstavak g),
 - stavak 3. podstavak a),
 - podstavak b),
 - podstavak c),
 - stavak 5.,
- iz članka 11.:
 - stavak 1. podstavak a) točka iii.,
 - podstavak d),
 - podstavak e) točka ii.,
 - stavak 2.,

stavak 3.,

- iz članka 12.:
stavak 1. podstavak a),
podstavak f),
podstavak g),
- iz članka 13.:
stavak 1. podstavak a),
podstavak b),
podstavak c),
- članak 14.

Obuhvaćeno razdoblje: 01.03.1998. –

Izjava se odnosi na članke: 10., 11., 12., 13., 14., 2., 3., 8., 9.

Izjava sadržana u ispravi o ratifikaciji, položenoj 5. studenoga 1997. – izv. hrv./eng.

Na temelju članka 1. stavka b) Europske povelje o regionalnim ili manjinskim jezicima Republika Hrvatska izjavljuje da se u smislu hrvatskog zakonodavstva pojam »područje na kojem se regionalni ili manjinski jezici upotrebljavaju« odnosi na ona područja na kojima su, na temelju članka 12. Ustava Republike Hrvatske i članka 7. i 8. Ustavnog zakona o ljudskim pravima i slobodama i o pravima etničkih i nacionalnih zajednica ili manjina, jedinice lokalne samouprave svojim statutima uvele službenu uporabu manjinskog jezika.

Obuhvaćeno razdoblje: 01.03.1998. -

Izjava se odnosi na članak: 1

Prilog II.: Primjedbe hrvatskih vlasti

ODGOVOR REPUBLIKE HRVATSKE NA ŠESTO IZVJEŠĆE ODBORA STRUČNJAKA O PROVEDBI EUROPSKE POVELJE O REGIONALNIM ILI MANJINSKIH JEZICIMA OD STRANE REPUBLIKE HRVATSKE

Vlada Republike Hrvatske pozdravlja usvajanje Šestog izvješća Odbora stručnjaka o provedbi Europske povelje o regionalnim ili manjinskih jezicima od strane Republike Hrvatske (u daljnjem tekstu: Šesto izvješće Odbora stručnjaka) te prihvaća sve konstruktivne ocjene, primjedbe i prijedloge Odbora stručnjaka u svrhu daljnjeg napretka u primjeni Europske povelje o regionalnim ili manjinskih jezicima (u daljnjem tekstu: Europska povelja).

Vlada Republike Hrvatske je čvrsto opredijeljena da nastavi ispunjavati svoje obveze preuzete ratifikacijom Europske povelje što je dokazala i u Šestom izvješću Republike Hrvatske o primjeni Europske povelje o regionalnim ili manjinskim jezicima. U svrhu dodatnog razjašnjenja određenih pitanja i primjedbi od strane Odbora stručnjaka, Vlada Republike Hrvatske dostavlja odgovor na Šesto izvješće Odbora stručnjaka, kako slijedi:

Poglavlje 1.

Paragrafi 8.-10., 15.-16.

U odnosu na dio Šestog izvješća Odbora stručnjaka koji se odnosi na teritorijalni opseg primjene obveza koje je Republika Hrvatska preuzela na temelju dijela III. Europske povelje, Vlada Republike Hrvatske ističe da Republika Hrvatska osigurava visoku razinu prava nacionalnim manjinama sukladno Ustavu Republike Hrvatske, Ustavnom zakonu o pravima nacionalnih manjina te posebnim zakonima i drugim propisima koja uređuju prava nacionalnih manjina. Kao što je u Šestom izvješću Republike Hrvatske o primjeni Europske povelje o regionalnim ili manjinskim jezicima istaknuto, iako se Republika Hrvatska u izjavi uz ispravu o ratifikaciji Europske povelje opredijelila za zaštitu 7 manjinskih jezika u skladu s Dijelom III. Europske povelje, u praksi se uživanje prava zajamčenih Europskom poveljom primjenjuje i na druge manjinske jezike, čime se dobra praksa promicanja ciljeva i načela zaštite uporabe manjinskih jezika primjenjuje i na ostale manjinske jezike u Republici Hrvatskoj. Stoga se na temelju Šestog izvješća Republike Hrvatske o primjeni Europske povelje o regionalnim ili manjinskim jezicima može konstatirati da je Republika Hrvatska odlučna u namjeri ostvarenja preuzetih obveza te će nastaviti kontinuirano unaprjeđivati svoj institucionalni i zakonodavni okvir u tom području, nastojeći maksimalno uvažavati mišljenja pripadnika nacionalnih manjina. Tome doprinosi i organiziranje godišnjih seminara o primjeni navedenih međunarodnih instrumenata kao i skupova koji su vezani za pravo na pristup medijima i unaprjeđenje rada vijeća i predstavnika nacionalnih manjina. Dakle, u duhu tolerancije i pluralizma te uvažanjem raznolikosti na kulturnom i društvenom planu, Vlada Republike Hrvatske će u suradnji s predstavnicima nacionalnih manjina nastaviti unaprjeđivati postojeću razinu zaštite prava nacionalnih manjina.

Paragrafi 19., 21., 23., 27., 28. i 32.

U odnosu na dio Šestog izvješća Odbora stručnjaka u kojem se iznose navodi vezani za uporabu regionalnih ili manjinskih jezika u obrazovanju, Vlada Republike Hrvatske navodi da predstavnici udruga i/ili saveza nacionalnih manjina sami predlažu i odabiru model i program u skladu s postojećim zakonskim odredbama te mogućnostima odgojno-obrazovnih ustanova za realizaciju programa tj. učenja jezika i kulture nacionalne manjine. Državnim pedagoškim standardom osnovnoškolskog te srednjoškolskog sustava odgoja i obrazovanja propisan je izbor satnice za provedbu nastave po modelu C, i to od dva do pet školskih sati tjedno. Svi modeli i oblici školovanja u redovitom su odgojno-obrazovnom sustavu Republike Hrvatske. Ministarstvo znanosti i obrazovanja svaki podneseni zahtjev riješilo je pozitivno tj. omogućilo ustroj nastave na jeziku i pismu nacionalne manjine.

Potrebno je naglasiti da predstavnici udruga i/ili saveza nacionalnih manjina sami predlažu i odabiru program obrazovanja u skladu sa svojim potrebama te postojećim zakonskim odredbama. Također, škole s nastavom na jeziku i pismu nacionalnih manjina mogu odstupiti od propisane strukture te ustrojiti razredni odjel i s manjim brojem učenika od propisanoga.

Nadalje, od školske godine 2020./2021. planirano je uvođenje kurikuluma Romski jezik i kultura (model C) i to osim za romani čib i za govornike bajaškog rumunjskog jezika. Također, Ministarstvo znanosti i obrazovanja ispitalo je sa školama u Međimurskoj županiji mogućnosti uvođenja učenja bajaškog rumunjskog jezika. Osnovna škola Kuršanec od školske godine 2019./2020. ponudila je učenje bajaškog rumunjskog jezika kroz izvannastavnu aktivnost te je zainteresiranost pokazalo 13 učenika. Ministarstvo znanosti i obrazovanja počelo je s pripremanjem izrade nastavnih materijala.

Isto tako, za istaknuti je da se učitelji i nastavnici u manjinskoj nastavi stručno usavršavaju putem seminara (u Republici Hrvatskoj i matičnim zemljama nacionalnih manjina), a seminare organiziraju Agencija za odgoj i obrazovanje te manjinske udruge (Zajedničko vijeće općina, Savez Čeha, Kulturni centar Našice i dr.). Također, Ministarstvo znanosti i obrazovanja sufinancira programe stručnih usavršavanja putem javnih poziva za posebne programe nacionalnih manjina.

Paragrafi 39., 40. i 41.

U odnosu na dio Šestog izvješća Odbora stručnjaka koji se odnosi na uporabu regionalnih ili manjinskih jezika od strane sudbenih tijela, Vlada Republike Hrvatske ističe da ako je na kojem od područja, uz hrvatski jezik i latinično pismo, u ravnopravnoj službenoj uporabi jezik i pismo nacionalne manjine, stranka s područja općine ili grada, koji su uveli u ravnopravnu službenu uporabu jezik i pismo nacionalne manjine, ima pravo pred nadležnim sudom koji je ovlašten postupati na području takve općine ili grada, služiti se tim jezikom i pismom.

Zakon o parničnom postupku („Narodne novine“, broj 53/91, 91/92, 112/99, 88/01, 117/03, 88/05, 02/07, 84/08, 96/08, 123/08, 57/11, 148/11, 25/13, 89/14 i 70/19, dalje u tekstu: ZPP) propisuje odredbom članka 6. da se parnični postupak vodi na hrvatskom jeziku i uz uporabu latiničnog pisma ako za uporabu u pojedinim sudovima nije zakonom uveden koji drugi jezik ili koje drugo pismo.

Sukladno odredbi članka 105. ZPP-a uporaba jezika i pisma nacionalnih manjina u parničnom postupku uređuje se posebnim zakonom. Troškovi prevođenja na jezik nacionalne manjine koji nastanu primjenom odredaba Ustava Republike Hrvatske, ovoga Zakona te drugih zakona o pravu pripadnika nacionalnih manjina na uporabu svog jezika padaju na teret sredstava suda.

Sukladno odredbi članka 354. ZPP-a bitna povreda odredaba parničnog postupka uvijek postoji ako je protivno odredbama ovoga Zakona sud odbio zahtjev stranke da se u postupku služi svojim jezikom i pismom i da prati tijek postupka na svom jeziku, a stranka se zbog toga žali.

Člankom 11. stavkom 1. Zakona o upravnim sporovima („Narodne novine“, broj 20/10, 143/12, 152/14, 94/16 i 29/17) propisano je da se upravni spor vodi na hrvatskom jeziku i latiničnom pismu, a stavkom 2. istog članka da stranke i drugi sudionici u upravnom sporu imaju pravo pred sudom upotrebljavati svoj jezik uz ovlaštenog prevoditelja. Te se stranke mogu odreći prava na prevođenje ako izjave da znaju hrvatski jezik. Troškovi prevođenja terete stranku na koju se odnose, ako zakonom nije drukčije propisano.

U nastavku dostavljamo ažurirane podatke o broju predmeta za 2019. godinu, koji su vođeni ili su mogli biti vođeni na manjinskom jeziku (a nisu jer je stranka odbila to pravo):

MANJINSKI JEZIK	VRSTA SUDSKOG POSTUPKA												UKUPNO VOĐENIH	UKUPNO STRANKA ODBILA PRAVO	
	KAZNENI		PARNIČNI		VANPARNIČNI		OSTAVINSKI		ZEMLJIŠNOKNJIŽNI		PREKRŠAJNI				
	VOĐEN	STRANKA ODBILA PRAVO	VOĐEN	STRANKA ODBILA PRAVO	VOĐEN	STRANKA ODBILA PRAVO	VOĐEN	STRANKA ODBILA PRAVO	VOĐEN	STRANKA ODBILA PRAVO	VOĐEN	STRANKA ODBILA PRAVO			
TALIJANSKI JEZIK	0	0	3	0	0	0	0	0	0	0	0	12	12	15	12
MAĐARSKI JEZIK	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0
ČEŠKI JEZIK	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
SLOVAČKI JEZIK	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
RUSINSKI JEZIK	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4	0
UKRAJINSKI JEZIK	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
SRPSKI JEZIK	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	27	25	27	25
UKUPNO	4	0	3	0	0	0	0	0	0	0	0	40	37	47	37

Paragraf 70.

U odnosu na dio Šestog izvješća Odbora stručnjaka koji se odnosi na objavu Šestog izvješća Republike Hrvatske o primjeni Europske povelje o regionalnim ili manjinskim jezicima, Vlada Republike Hrvatske navodi da je na mrežnoj stranici Ureda za

ljudska prava i prava nacionalnih manjina Vlade Republike Hrvatske objavljeno navedeno Izvješće, na hrvatskom i engleskom jeziku, na poveznici:

<https://ljudskaprava.gov.hr/europska-povelja-o-regionalnim-ili-manjinskim-jezicima/935>

Poglavlje 2.

U odnosu na navode Odbora stručnjaka koji su vezani uz bajaški rumunjski jezik, Vlada Republike Hrvatske navodi da će se u okviru trogodišnjeg projekta „Ispunjavanje preduvjeta za učinkovitu provedbu politika usmjerenih na nacionalne manjine – FAZA I“, kojeg Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Vlade Republike Hrvatske provodi od ožujka 2019. godine, izrađivati stručne publikacije koje tematiziraju položaj Roma u različitim područjima života. Jedna od publikacija posvećena je identitetu Roma u Hrvatskoj, prisutnoj socijalnoj distanci te iskustvima diskriminacije. Ova će publikacija tematizirati socio-kulturne odrednice Roma i u tom kontekstu prikazati podatke o jezicima kojima govore Romi u Hrvatskoj.

U okviru istog projekta tijekom 2019. godine provedene su dvije regionalne radionice za djecu predškolske dobi te djecu koja završavaju osnovnu školu (u Osijeku i Slavonskom Brodu). Cilj radionica za djecu predškolske dobi bio je promocija uključivanja u programe predškolskog odgoja te je tom prilikom djeci podijeljena slikovnica na bajaškom rumunjskom jeziku. Radionica za djecu osnovnoškolske dobi provedena je s ciljem poticanja završavanja osnovne te upisivanja i završavanja srednje škole, a djeci je podijeljena knjiga na bajaškom rumunjskom jeziku u kojoj je tematizirana povijest Roma Bajaša u Hrvatskoj.

Poglavlje 3.

U odnosu na Prijedloge za Preporuke Odbora ministara Vijeća Europe navodi se da je Republika Hrvatska u okviru svog prvog predsjedanja Odborom ministara Vijeća Europe stavila prioritet na zaštitu prava nacionalnih manjina i privrženost provedbi važnih međunarodnih instrumenata Vijeća Europe. U organizaciji Ureda za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Vlade Republike Hrvatske u suradnji s Vijećem Europe u Strasbourgu je 18.-19. lipnja 2018. godine održana Konferencija visoke razine povodom obilježavanja 20. obljetnice stupanja na snagu Okvirne konvencije za zaštitu nacionalnih manjina i Europske povelje o regionalnim ili manjinskim jezicima. Sve odredbe iz ovih dvaju instrumenata u Republici Hrvatskoj ispoštovane su i primijenjene tako što su ugrađene u Ustavni zakon o pravima nacionalnih manjina te je važno istaći da se prateći provedbu Ustavnog zakona, prati i ostvarivanje primjene navedenih međunarodnih instrumenata. Slijedom toga, u Republici Hrvatskoj su s aspekta ostvarivanja prava nacionalnih manjina i primjene međunarodnih dokumenata do sada učinjeni značajni pomaci. U pozitivnom ozračju postoji izražena politička volja za rješavanjem i unaprjeđenjem prava nacionalnih manjina, što je i potvrđeno donošenjem Operativnih programa za nacionalne manjine 2017.-2020. godine.

Republika Hrvatska će i u narednom razdoblju proaktivnim pristupom poduzimati mjere s ciljem osiguranja punog ostvarenja te promicanja i zaštite jezičnih prava pripadnika nacionalnih manjina na svim razinama te uložiti napore da se nastavi s podizanjem svijesti i promoviranjem tolerancije prema manjinskim jezicima u svim aspektima.